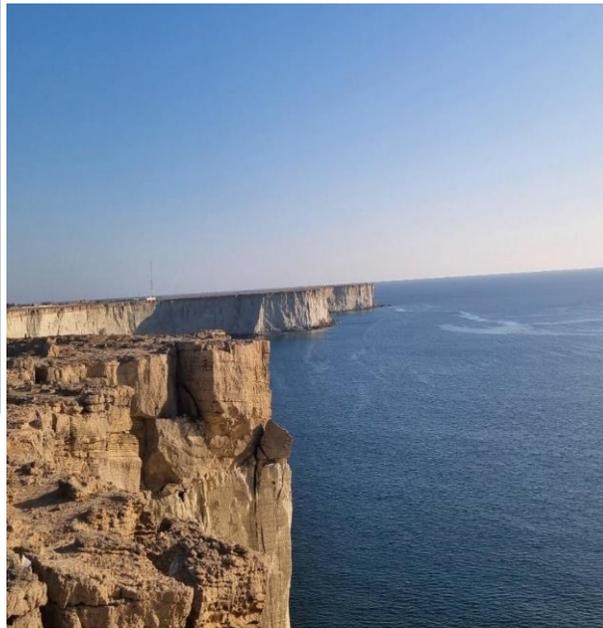

مرکز پژوهش‌های
توسعه و آینده‌نگری

Center for Development Research and Foresight

گزارش پشیمان‌بازنگری و اصلاح
برنامه جامع تحقق سیاست‌های کلی توسعه دریا محور

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

گروه پژوهشی آمایش سرزمین و توسعه منطقه‌ای

مجموعه گزارش شماره ۴۶۹

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسه گزارش

عنوان	
گزارش پشتیبان بازنگری و اصلاح برنامه جامع تحقق سیاست‌های کلی توسعه دریامحور	
کد شناسه	۱۴۰۴-۷-۱۰۵۱۷
گروه پژوهشی	آمایش سرزمین و توسعه منطقه‌ای
پدیدآورندگان	ادریس جهانگیر، بیتا خلیلی، فاطمه سادات کهکی و مرتضی مهرعلی تبار فیروزجائی
ناظر علمی	علیرضا مسیبی
ناشر	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
تاریخ انتشار	پاییز ۱۴۰۴
مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری نیست.	
حقوق معنوی اثر متعلق به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر ماخذ بلامانع خواهد بود.	
آدرس: تهران - خیابان استاد نجات الهی - خیابان جعفر شهری (سپند شرقی) - شماره ۱۶	
شماره تماس: ۰۲۱-۴۳۳۰۶۶۰۰۰	کد پستی: ۱۵۹۸۹۹۴۹۱۱
آدرس سایت / https://www.CDRF.ir	

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	۱- طرح موضوع
۳.....	۱-۱- تشریح فرایند اصلاح و بازنگری مصوبه
۵.....	۲-۱- اسکن اولیه متن مصوبه از منظر محتوا، فرآیند و خروجی مصوبه
۷.....	۲- مرور اجمالی ادبیات نظری مرتبط با موضوع و استنتاج چارچوب علمی و مفهومی پشتیبان برای اصلاح و تکمیل مصوبه
۷.....	۲-۱- مرور مجموعه اصطلاحات مرتبط با توسعه دریامحور در ادبیات جهانی
۱۱.....	۲-۲- مفهوم اقتصاد دریامحور
۱۲.....	۳-۲- تشریح چارچوب مفهومی توسعه دریامحور
۱۵.....	۴-۲- استخراج چارچوب مفهومی نهایی توسعه دریامحور برای به کارگیری در مصوبه
۱۸.....	۳- ارزیابی و آسیب‌شناسی مصوبه «برنامه جامع تحقق سیاستهای کلان دریامحور»
۱۸.....	۳-۱- ارزیابی و آسیب‌شناسی مفاهیم و تعاریف به کاررفته در مصوبه
۲۳.....	۳-۲- ارزیابی و آسیب‌شناسی سایر ماده‌های مصوبه
۵۳.....	۴- اصلاح و بازنگری مصوبه و تدوین پیش‌نویس مصوبه
۵۸.....	منابع

فهرست جدول‌ها

صفحه	عنوان
۵.....	جدول ۱: اسکن اولیه مشکلات و ابهامات متن مصوبه
۹.....	جدول ۲: حلقه مفاهیم و اصطلاحات مرتبط با اقتصاد دریامحور
۱۰.....	جدول ۳: واژه‌شناسی مرتبط با اقتصاد آبی / اقیانوسی در کشورهای گوناگون
۱۳.....	جدول ۴: چارچوب مجموعه فعالیت‌های دریاپایه
۲۲.....	جدول ۵: پیشنهادهای تکمیلی، اصلاحی و یکسان‌سازی برای اعمال در متن مصوبه
۲۵.....	جدول ۶: بررسی و ارزیابی ماده‌های ۲ تا ۴۴ از مصوبه پایه
۵۰.....	جدول ۷: ارزیابی نهایی مواد مصوبه بر اساس معیارهای شش‌گانه
۵۱.....	جدول ۸: ارزیابی نهایی ماده‌های ۲۹ گانه جدید اضافه شده در پیش‌نویس جدید دبیرخانه شورای هماهنگی
۵۴.....	جدول ۹: مجموع اقدامات صورت گرفته نسبت به ماده‌های مصوبه و پیش‌نویس جدید
۵۴.....	جدول ۱۰: جزئیات اقدامات صورت گرفته نسبت به ماده‌های مصوبه و پیش‌نویس جدید

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۲.....	نمودار ۱: اهداف و مأموریت‌های کلیدی تکمیل و بازنگری مصوبه.....
۴.....	نمودار ۲: اهداف و مأموریت‌های کلیدی به منظور تکمیل و بازنگری مصوبه.....
۸.....	نمودار ۳: مجموعه اصطلاحات مورد استفاده در ادبیات نظری مرتبط با توسعه دریامحور.....
۱۰.....	نمودار ۴: فراوانی استفاده از انواع اصطلاحات مرتبط با اقتصاد دریا.....
۱۱.....	نمودار ۵: ارتباط میان اقیانوس / عرصه آبی با اقتصاد اقیانوسی / آبی.....
۱۲.....	نمودار ۶: چارچوب مفهومی اقتصاد آبی.....
۱۵.....	نمودار ۷: چارچوب برنامه‌ریزی فضایی دریامحور.....
۱۶.....	نمودار ۸: ریشه‌های شناسایی مؤلفه‌های مفهومی کلیدی در توسعه دریامحور.....
۱۷.....	نمودار ۹: محورهای ده‌گانه احصا شده برای ساختاردهی به متن مصوبه.....
۱۸.....	نمودار ۱۰: فرایند ارزیابی و آسیب‌شناسی متن مصوبه.....
۵۳.....	نمودار ۱۱: فرایند اصلاح و تهیه پیش‌نویس مصوبه جدید.....

۱- طرح موضوع

با وجود برخورداری از پتانسیل‌های عظیم اقتصادی و جغرافیایی مبتنی بر مواهب ساحلی و دریایی، نظام توسعه فضایی در ایران رویکردی عمدتاً مرکزگرا، خشکی‌محور و با جهت‌گیری پشت به دریا اتخاذ کرده است. در سال‌های اخیر، مواجهه با پیامدهای بارگذاری مفرط جمعیتی و اقتصادی در کانون‌های مرکزی و همچنین کاهش تدریجی درآمدهای نفتی، ضرورت گذار به الگوی توسعه پایدار مبتنی بر پتانسیل‌های ساحلی و دریایی را به یک اولویت راهبردی تبدیل نموده است.

«توسعه دریامحور» که از سوی نهادهای متعدد به عنوان پارادایمی نوین برای توازن بخشی فضایی و خروج از وابستگی به اقتصاد تک‌محصولی تبیین می‌شود، بر بهره‌گیری هوشمندانه از مزیت‌های رقابتی اکوسیستم‌های ساحلی و ظرفیت‌های اقتصاد دریاپایه تأکید دارد.

این الگو با محوریت اقتصاد دریاپایه، مواهب توسعه‌ای خود را نه تنها در عرصه‌های ساحلی، بلکه از طریق کریدورهای لجستیک و زنجیره‌های ارزش، به پس‌کرانه‌های ملی و حتی در مقیاسی فرامرزی گسترش می‌دهد. با توجه به جایگاه راهبردی توسعه بر پایه ظرفیت‌های سواحل، دریاها و جزایر، مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۴۰۲/۰۸/۱۶، سیاست‌های کلی توسعه دریامحور را در قالب یک سند نه بندی ابلاغ فرموده‌اند. به منظور تحقق این سیاست‌ها و به استناد اصل یک‌صد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، هیئت وزیران در تاریخ ۱۴۰۳/۳/۱۹، برنامه جامع تحقق سیاست‌های دریامحور را در ۴۴ ماده به تصویب رساندند که به نوعی دستور کار آتی توسعه دریامحور را مشخص می‌کرد. در همین راستا، دبیرخانه «شورای هماهنگی اجرای سیاست‌های کلی توسعه دریامحور و توسعه سواحل مکران» در حال تدوین ویرایش تکمیلی و نهایی این مصوبه است.

با وجود آنکه این تلاش‌ها نقشه راه ارزشمندی برای تحقق توسعه دریامحور فراهم آورده است؛ اما از جنبه‌های مختلف نیازمند تکمیل و بازنگری اساسی می‌باشد.

در این مطالعه، اهداف و مأموریت‌های کلیدی زیر برای تکمیل و بازنگری مصوبه مذکور تعریف شده است:

نمودار ۱: اهداف و مأموریت‌های کلیدی تکمیل و بازنگری مصوبه

۲- تشریح فرایند اصلاح و بازنگری مصوبه

فرایند اصلاح و بازنگری «برنامه جامع تحقق سیاست‌های کلی دریامحور» در چهار مرحله طراحی و اجرا شده است:

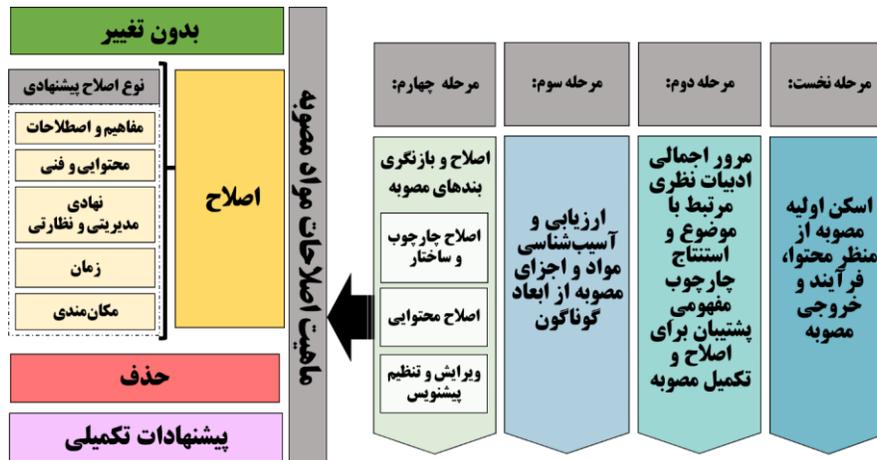
مرحله نخست: از طریق انجام یک اسکن اولیه از متن مصوبه، محتوا، فرایند و خروجی مصوبه مورد ارزیابی اولیه قرار گرفته است.

مرحله دوم: بر اساس کاستی‌های شناسایی شده در مرحله پیشین، ادبیات نظری مرتبط مرور و یک چارچوب مفهومی برای پشتیبانی از اصلاح و تکمیل مصوبه استنتاج شد. هدف از انجام این مرحله، استخراج مبانی علمی برای بازساختاردهی متن مصوبه و تقویت پشتوانه‌های نظری و تجربی آن است.

مرحله سوم: مواد و اجزای مصوبه اولیه (۱۴۰۳/۳/۱۹) و ویرایش دوم که توسط دبیرخانه شورای هماهنگی اجرای سیاست‌های کلی توسعه دریامحور و توسعه سواحل مکران در دست تدوین است، به طور جامع مورد ارزیابی و آسیب‌شناسی قرار گرفته‌اند. در این مرحله، نظرات دریافتی از دستگاه‌ها و نهادهای مرتبط درباره ویرایش اولیه مصوبه گردآوری و با بهره‌گیری از دیدگاه‌های تخصصی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری تکمیل شد که در نهایت به ارزیابی جامعی از ابعاد مختلف مصوبه انجامید.

مرحله چهارم: بازسازی مصوبه در سه حوزه کلیدی (۱) بازسازی چارچوب و ساختار مصوبه؛ (۲) به‌روز رسانی و غنی‌سازی محتوایی؛ و (۳) ویرایش فنی تنظیم نهایی پیش‌نویس مصوبه مورد بازنگری و اصلاح قرار گرفته‌اند. ماهیت اصلاحات مصوبه نیز در چهار دسته به شرح زیر قابل جمع‌بندی است:

- موارد بدون تغییر در متن مصوبه: مواردی که به لحاظ فنی و محتوایی قابل قبول هستند.
 - موارد اصلاح شده در متن مصوبه: این مواد به لحاظ ابعادی چون مفاهیم و اصطلاحات، محتوایی- فنی، نهادی، مدیریتی و نظارتی، زمان‌مندی و مکان‌مندی مورد اصلاح قرار گرفته‌اند.
 - موارد حذف شده در متن مصوبه: این مواد به لحاظ تعارض‌هایی که با سایر بخش‌ها داشتند دارای مشکل اساسی بوده و به همین دلیل حذف شده‌اند.
 - موارد پیشنهادی و تکمیلی در متن مصوبه: این موارد که در هر دو نسخه مصوبه (اولیه و ویرایش دوم) مغفول مانده بودند، در چارچوب این مطالعه شناسایی و به عنوان بندهای جدید پیشنهاد شده‌اند.
- نمودار زیر مراحل چهارگانه فوق‌الذکر را نمایش می‌دهد:

نمودار ۲: اهداف و مأموریت‌های کلیدی به منظور تکمیل و بازنگری مصوبه

۳- اسکن اولیه متن مصوبه از منظر محتوا، فرایند و خروجی مصوبه

در این مرحله، مصوبه طی یک بررسی مقدماتی مورد واکاوی قرار گرفته و تلاش شده است به پرسش‌های کلیدی زیر پاسخ داده شود:

- آیا مصوبه حاضر با عنوان «برنامه جامع توسعه دریامحور»، از ماهیت برنامه (Plan) برخوردار می‌باشد و فرایند تدوین آن چگونه طراحی و اجرا شده است؟
 - آیا تعاریف مندرج در این برنامه از نظر دقت، استنادپذیری، پایه علمی و صحت، واجد شرایط مطلوب هستند و چه تعاریف مکملی باید به آن افزوده گردد؟
 - آیا مصوبه حاضر با عنوان «برنامه جامع توسعه دریامحور» از پوشش محتوایی کافی برای تمامی ابعاد و موضوعات مؤثر در توسعه دریامحور برخوردار است؟ و اگر نواقصی وجود دارد این نواقص در چه زمینه‌هایی مطرح هستند؟
 - مصوبه حاضر از نظر میزان انطباق با قوانین جاری، مقررات مصوب و اسناد بالادستی، با چه چالش‌ها و شکاف‌های مواجه است؟
 - نحوه تبیین نهادهای مؤثر در توسعه دریامحور و سازوکار حکمرانی آن در این مصوبه چگونه است و چه اصلاحات یا بندهای تکمیلی برای سازماندهی بهینه این نظام ضروری می‌باشد؟
 - آیا این مصوبه قابلیت تحقق کامل سیاست‌های کلی توسعه دریامحور (مندرج در ۹ بند ابلاغی) را دارا می‌باشد؟
- مطالعات انجام‌شده در این بخش نشان می‌دهد که مصوبه حاضر با چالش‌ها و ابهامات ساختاری زیر روبه‌رو است:

جدول ۱: اسکن اولیه مشکلات و ابهامات متن مصوبه

مشکلات و ابهامات	ابعاد	
- ابهام در اولویت‌دهی بندها و مواد مصوبه نسبت به یکدیگر	چارچوب و ساختار	
- ضعف در ساختار و انسجام درونی		
- مشخص نبودن جایگاه مصوبه در نظام برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری		
- ابهام در مقیاس مداخله و نوع مداخله	مفاهیم و اصطلاحات	محتوا
- هم‌پوشی و تشابه در برخی اصطلاحات		
- ابهام در برخی مفاهیم و اصطلاحات		
- نواقص مفهومی		
- عدم تطابق برخی مفاهیم و اصطلاحات با مفاهیم مورد استفاده در متن مصوبه	فنی - کارشناسی	
- وجود برخی موارد دارای مغایرت با سیاست‌های کلی قانون‌گذاری (همچون شفافیت، اجرایی شدن، سنجش‌پذیری،		

تأمین مالی و ...)		
- هم‌پوشانی و مغایرت برخی مواد با اسناد بالادستی		
- ضعف در پشتوانه‌های کارشناسی و فنی در برخی مواد		
- شفافیت نهادی ناکافی در برخی مواد در تعیین متولیان، بهره‌برداران، ذی‌نفعان و همکاران دخیل در موضوع ماده	نهادی - مدیریتی و	
- ابهام در ساختار سازمانی پشتیبان مصوبه	نظارتی	
- ابهام در تعیین افق‌های زمانی انجام مواد و مشخص نبودن سکانس‌های زمانی اجرای مواد	زمان‌مندی	
- ابهام در ابعاد مکانی و فضایی در برخی از ماده‌ها	مکان‌مندی	
- ایرادات و برخی مشکلات ویرایشی و نگارشی	ویرایشی	

۴- مرور اجمالی ادبیات نظری مرتبط با موضوع و استنتاج چارچوب علمی و مفهومی پشتیبان برای اصلاح و تکمیل مصوبه

۴-۱- مرور مجموعه اصطلاحات مرتبط با توسعه دریا محور در ادبیات جهانی

بی‌شک، گذار از پارادایم سنتی توسعه به الگویی که هم‌زمان رشد اقتصادی و پایداری زیست‌محیطی را دنبال کند، به یک ضرورت جهانی برای مقابله با بحران‌های تهدیدکننده تمدن بشری تبدیل شده است. در سطح جهانی، شاهد شکل‌گیری یک دگرگونی بنیادین در پارادایم توسعه هستیم که انقلابی نوین در تعامل بشر با عرصه‌های اقیانوسی را رقم زده است.

امروزه کشورها به این درک راهبردی دست یافته‌اند که دستیابی به یک اقتصاد اقیانوسی پویا مستلزم حفظ و احیای سلامت و پایداری اکوسیستم‌های دریایی است (2022).

با وجود کاربرد فزاینده مفهوم اقتصاد آبی، این پارادایم هنوز از نظر تعاریف بنیادین و سازوکارهای عملیاتی، از شفافیت و وضوح کافی برخوردار نیست.

یکی از موانع بنیادین در تدقیق مفهوم اقتصاد آبی، ناسازگاری ذاتی این پارادایم با چارچوب‌های متعارف اقتصادی است، زیرا اقتصاد متعارف عمدتاً بر فرایندهای تولید و تخصیص منابع متمرکز است، در حالی که اقتصاد آبی در چارچوب اقتصاد اکولوژیک^۱ و اقتصاد انسانی^۲ قرار می‌گیرد که بر محدودیت‌های مقیاس زیست‌بومی و زمینه‌های اجتماعی-اکولوژیک تأکید دارند.

در حقیقت، اقتصاد اکولوژیک- که اقتصاد آبی به عنوان زیرمجموعه‌ای از آن محسوب می‌شود- پیوندهای متقابل و مکانیسم‌های بازخوردی بین نظام‌های انسانی و اکوسیستم‌ها را آشکار می‌سازد.

به کارگیری چارچوب تحلیلی اقتصاد اکولوژیک برای تبیین اقتصاد آبی، این پارادایم را در مسیر هم‌خوانی بیشتر با اهداف توسعه پایدار قرار می‌دهد. درواقع، اقتصاد آبی درصدد تلفیق نظام‌مند سه سامانه اکولوژیکی، اجتماعی و اقتصادی در چارچوبی یکپارچه است تا توسعه اقتصادی پایدار را محقق سازد (UNEP, IMO, U & UNDP, 2012).

۱. Ecological economics

۲. Human economics

رشد آبی^۱ به عنوان یکی دیگر از مفاهیم کلیدی در این حوزه، بر الگویی از توسعه تأکید دارد که به طور همزمان رشد اقتصادی و پایداری اکوسیستم‌های آبی را دنبال می‌کند. همچنین چارچوبی تحول‌آفرین و آینده‌نگر را برای حکمرانی یکپارچه عرصه‌های دریایی ارائه می‌دهد.

«رشد آبی» را می‌توان نوین‌ترین پارادایم در حکمرانی یکپارچه سامانه‌های پیچیده اجتماعی-اکولوژیک دریایی دانست. کاربردهای متنوع اقیانوسی (ماهگیری، کشتیرانی و گردشگری) و خدمات اکوسیستم دریایی (مانند تهیه غذا، حفاظت از ساحل و ذخیره‌سازی کربن) به هم مرتبط هستند و می‌توان از مدیریت مشترک این کارکردها و خدمات ارزش بیشتری را نسبت به مدیریت جداگانه هریک از آنها به دست آورد. انگیزه بنیادین رشد آبی، استقرار حکمرانی کل‌نگر در عرصه‌های اقیانوسی است.

نمودار ۳: مجموعه اصطلاحات مورد استفاده در ادبیات نظری مرتبط با توسعه دریامحور

منبع: Burgess, 2018

قائل شدن تفاوت و تمایز میان اصطلاحات «رشد آبی»، «اقتصاد آبی»، «اقتصاد دریایی» و «اقتصاد اقیانوسی» ضرورت چندانی ندارد، زیرا نخست بین کشورهای گوناگون دیدگاه‌های متفاوتی در این حوزه وجود دارد (البته باید «دریانوردی»^۲ را از «اقیانوسی»، «آبی» و «دریایی»^۳ تمایز دهیم، زیرا در بیشتر زبان‌ها و مؤسسات بین‌المللی، اصطلاح «دریانوردی» در درجه اول به کشتی و کشتی‌رانی اشاره دارد) و دوم این اصطلاحات تقریباً هم-

۱. Blue growth
۲. Maritime
۳. Marine

ارز با یکدیگر هستند (Martínez-Vázquez, Milán-García, & Pablo Valenciano, 2021). در جدول ۲ خلاصه‌ای از تعاریف چهار اصطلاح رایج در این حوزه آورده شده است.

جدول ۲: حلقه مفاهیم و اصطلاحات مرتبط با اقتصاد دریامحور

مفهوم	نویسنده	سال	تشریح
اقتصاد آبی Blue economy	World Bank	۲۰۱۳	– استفاده پایدار از منابع اقیانوسی برای رشد اقتصادی، بهبود معیشت و مشاغل و سلامت اکوسیستم‌های اقیانوسی
	Costa et al	۲۰۱۹	– بازاندیشی فرایندهای صنعتی و جستجوی راه‌حل بیولوژیکی قابل اجرا برای کاهش آلودگی
	Phelan et al	۲۰۲۰	– با تولید ثروت از فعالیت‌های مرتبط با اقیانوس‌ها و در عین حال محافظت، حمایت و پشتیبانی از اکوسیستم‌های دریایی
	Graziano et al	۲۰۱۹	– رشد فعالیت‌های مبتنی بر آب
	Schutter and Hicks	۲۰۱۹	– مقابله با کاهش تنوع زیستی همراه با توسعه اقتصادی و در نتیجه یکپارچه‌سازی منافع زیست محیطی و اقتصادی
	Kathijotes	۲۰۱۳	– جریان اصلی توسعه برای ادغام مواهب مبتنی بر خشکی و دریا به صورت اجتماعی و اقتصادی
رشد آبی Blue growth	Kaczynski	۲۰۱۱	– توسعه تجارت و اقتصاد پایدار اقیانوس‌ها
	Caswell et al	۲۰۲۰	– مدیریت جامع نظام‌های اجتماعی-اکولوژیکی دریایی و رشد اقتصادی مبتنی بر مواهب دریا
	Dalton et al	۲۰۱۹	– اشتغال و فعالیت‌های مبتنی بر دریا و استفاده‌های متنوع و ترکیبی از فضای ساحل و دریا
	Boonstra et al	۲۰۱۸	– رشد اقتصادی مبتنی بر بهره‌برداری از منابع دریایی همراه با حفاظت از اکوسیستم دریا
اقتصاد دریایی Marine economy	Burgess et al	۲۰۱۸	– مدیریت و بهره‌برداری جامع و یکپارچه از اکوسیستم پیچیده اجتماعی-اکولوژیکی دریا
	Qi and Xiao	۲۰۱۹	– یک سیستم پویا و پیچیده و متشکل از تمامی عرصه‌های ساحل و دریا در یکپارچگی با هم
	Wenwen et al	۲۰۱۶	– یک نظام اقتصادی جدید و یک نوع توسعه جدید مبتنی بر مواهب دریا و ساحل
	Caban et al	۲۰۱۷	– یک رویکرد اقتصادی مبتنی بر دریا برای مواجهه با تغییرات اقلیمی
	Bentlage et al	۲۰۱۴	– توسعه اقتصادی مبتنی بر ارتباط پایدار فضایی و عملکردی عرصه‌های دریا، ساحل و خشکی
	Spamer	۲۰۱۵	– توسعه اقتصادی همه‌شمول به لحاظ اجتماعی و پایدار به لحاظ محیط زیستی مبتنی بر تقویت اکوسیستم دریایی
اقتصاد اقیانوس Ocean economy	UNCTAD	۲۰۱۴	– توسعه توانمندتر، فراگیرتر و پایدارتر مبتنی بر مواهب اقیانوس‌ها
	Potgieter	۲۰۱۸	– عامل حیاتی برای رشد و توسعه اقتصادی جهانی

مأخذ: Martínez-Vázquez, Milán-García, & Pablo Valenciano, 2021

به علاوه باید میان اصطلاحات «اقتصاد» و «صنعت» نیز تمایز قائل شد. نمودار ۴ نشان می‌دهد که چرا «اقتصاد» طیف بسیار گسترده‌تری را نسبت به «صنعت» را شامل می‌شود. «صنعت» بیشتر با بخش خصوصی، کالاها و خدمات بازار سر و کار دارد. از سوی دیگر، «اقتصاد» هم بخش دولتی و هم بخش خصوصی را در برمی‌گیرد. علاوه بر این، «اقتصاد» شامل کالاها و خدمات غیربازاری نیز می‌شود؛ به عبارت دیگر صنعت

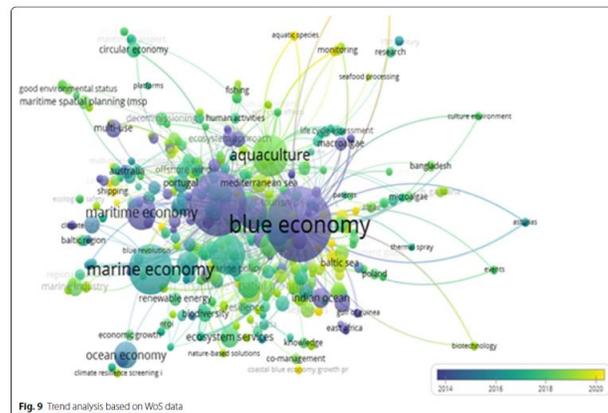
زیرمجموعه‌ای از اقتصاد است (Park & Kildow, 2014). جدول ۳ واژه‌شناسی اقتصاد آبی را در ارتباط با کشورهای گوناگون نمایش می‌دهد.

جدول ۳: واژه‌شناسی مرتبط با اقتصاد آبی/اقیانوسی در کشورهای گوناگون

کشور	اصطلاحات مرتبط با آبی / «اقیانوسی»			اصطلاحات مرتبط با «اقتصاد»		
	اقیانوسی	دریایی	دریانوردی ^۱	اقتصاد	صنعت	فعالیت
ایالات متحده	*			*		
انگلستان		*			*	
فرانسه		*		*		
استرالیا		*			*	
ایرلند	*			*		
کانادا	*		*		*	
اسپانیا						*
نیوزیلند		*		*		
چین ^۲ *				*	*	
ژاپن*					*	
کره جنوبی*					*	

مأخذ: Park & Kildow, 2014

از میان اصطلاحات فوق اصطلاح «اقتصاد آبی» را می‌توان به عنوان یک اصطلاح معرف در بین این کلمات استفاده کرد، زیرا دربرگیرنده‌تر از سایر اصطلاحات است و منحصر به «ساحل»، دریا و یا «زمین» نیست و ترکیبی از این عرصه‌ها را در برمی‌گیرد (Park & Kildow, 2014). به‌علاوه استفاده از این اصطلاح، فراوانی بیشتری نسبت به سایر اصطلاحات در ادبیات نظری دارد.

نمودار ۴: فراوانی استفاده از انواع اصطلاحات مرتبط با اقتصاد دریا

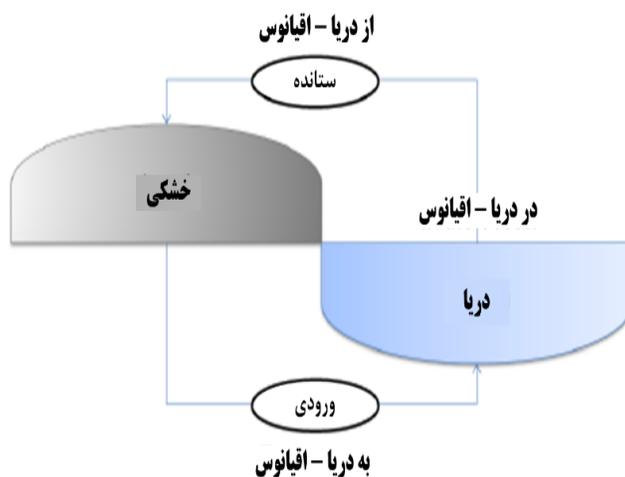
1. Maritime

۲. اصطلاحات مرتبط با اقیانوس در چین، ژاپن و کره جنوبی تفکیک نشده‌اند، زیرا این کشورها انگلیسی زبان نیستند.

۴-۲- مفهوم اقتصاد دریا محور

اقتصاد اقیانوسی / آبی اساساً متشکل از فعالیت‌های اقتصادی است که با استفاده از نهاده‌های اقیانوسی، کالاها و خدمات (خروجی‌ها) را تولید می‌کند. عباراتی مانند «ورودی و ستانده فعالیت اقتصادی»، «مستقیم»، «غیرمستقیم» و «کالاها و خدمات» در تعاریف ذکر شده مشترک هستند.

به‌عنوان نمونه، صنعت کشتی‌سازی، تجهیزات تخصصی فعالیت‌های دریایی را تولید می‌کند و صنعت فرآوری آبزیان، از منابع زیستی دریایی به‌مثابه نهاده اولیه بهره‌برداری می‌کند (مانک & Kildow, 2014)؛ بنابراین، برای تعریف اقتصاد اقیانوسی / آبی، ترکیبی از دیدگاه‌های کارکردی و جغرافیایی موردنیاز است. همچنین اقتصاد اقیانوسی / آبی دارای یک جنبه صنعتی با فعالیت اقتصادی و یک جنبه جغرافیایی به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم (از جمله سواحل) است. نمودار ۵ رابطه بین اقتصاد اقیانوسی / آبی و عرصه دریا یا اقیانوس را نشان می‌دهد.

نمودار ۵: ارتباط میان اقیانوس / عرصه آبی با اقتصاد اقیانوسی / آبی

مأخذ: Park & Kildow, 2014

بر این اساس، اقتصاد اقیانوسی / آبی را می‌توان مجموعه‌ای از فعالیت‌های اقتصادی تعریف کرد که مستقیماً در عرصه‌های آبی صورت می‌پذیرند، از منابع آن بهره‌برداری می‌کنند یا کالا و خدمات مرتبط با این اکوسیستم را ارائه می‌دهند.

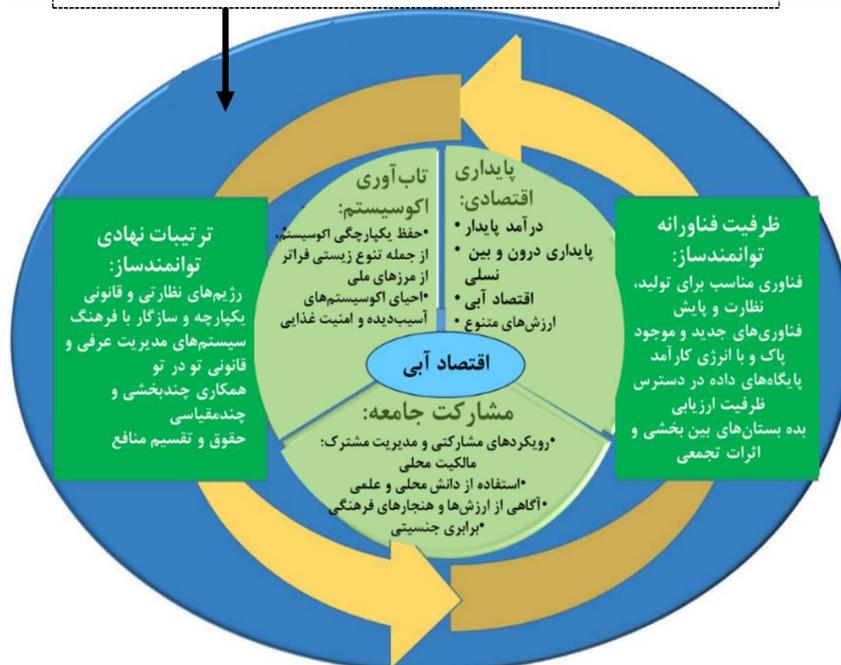
بر این اساس، اقتصاد اقیانوسی را می‌توان مجموعه‌ای از فعالیت‌های اقتصادی تعریف کرد که به صورت مستقیم یا غیرمستقیم در ارتباط با عرصه‌های اقیانوسی قرار داشته، از منابع و خدمات این اکوسیستم بهره‌برداری نموده و در زنجیره ارزش فعالیت‌های مرتبط با دریا و اقیانوس ادغام می‌شوند.

۴-۳- تشریح چارچوب مفهومی توسعه دریا محور

– چارچوب مفهومی اقتصاد آبی

معیشت^۱، جوامع مقتدر^۲، به اشتراک‌گذاری دانش^۳، ترتیبات نهادی یکپارچه در میان مقیاس‌های گوناگون^۴ و به اشتراک‌گذاری عادلانه منافع^۵ از مؤلفه‌های اصلی اقتصاد آبی در منابع گوناگون هستند. همچنین عناصر اصلی اقتصاد آبی بر اساس ادبیات موجود آن‌چنان‌که در نمودار ۶ نشان داده شده است شامل تاب‌آوری اکوسیستم، پایداری اقتصادی و مشارکت جامعه محلی می‌شوند (Keen, Schwarz & Simeon, 2018).

بستر کلان حکمرانی و سیاست‌گذاری ناظر بر توسعه دریا محور از سطح فرادست

نمودار ۶: چارچوب مفهومی اقتصاد آبی

مأخذ: Keen, Schwarz, & Simeon, 2018

1. livelihoods
2. Empowered communities
3. knowledge sharing
4. Integrated institutional arrangements across scales
5. Equitable benefit sharing

– چارچوب فعالیتی مرتبط با اقتصاد آبی / حیطه عمل اقتصاد آبی

چارچوب‌های متنوعی برای ساختاردهی و صورت‌بندی فعالیت‌های مرتبط با اقتصاد آبی وجود دارد. مبنای تعیین فعالیت‌های دریای پایه، گزارش مشترک سازمان ملل و بانک جهانی با عنوان «ظرفیت‌های اقتصاد آبی»^۱ می‌باشد. این چارچوب برای استفاده در متن مصوبه خلاصه و نهایی‌سازی شده است:

جدول ۴: چارچوب مجموعه فعالیت‌های دریای پایه

نوع فعالیت	زیرمجموعه‌های فعالیت	صنایع / بخش‌های مرتبط	محرک‌های کلیدی
استحصالی و تجارت منابع زنده دریایی	کشت غذاهای دریایی	– شیلات (صید ماهی)	– تقاضا برای غذا، تأمین پروتئین، امنیت غذایی
		– فعالیت‌های ثانویه مرتبط با شیلات (فرآوری، ساخت تور و چرخ‌دنده، تولید و عرضه یخ، ساخت و نگهداری قایق، پردازش، بسته‌بندی، بازاریابی و توزیع)	– تقاضا برای غذا، تأمین پروتئین، امنیت غذایی
		– تجارت محصولات دریایی	– تقاضا برای غذا، تأمین پروتئین، امنیت غذایی
		– تجارت و فرآوری محصولات دریایی غیرخوراکی	– تقاضا برای لوازم آرایشی، غذای حیوانات خانگی و محصولات دارویی
		– آبی‌پروری	– تقاضا برای غذا، تأمین پروتئین و امنیت غذایی
استحصالی و تجارت منابع دریایی غیرزنده	– استفاده از منابع زنده دریایی برای محصولات دارویی و کاربردهای شیمیایی	– بیوتکنولوژی دریایی و اکتشاف دریایی	– تحقیق و توسعه و استفاده برای مراقبت‌های بهداشتی، آرایشی، آنزیمی، مواد غذایی و سایر صنایع
	– استخراج مواد معدنی	– (در بستر دریا) معدن	– تقاضا برای مواد معدنی
	– استخراج منابع انرژی	– نفت و گاز	– تقاضا برای منابع انرژی
استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر (باد، موج و جزر و مد)	– تولید انرژی‌های تجدیدپذیر (در خارج از ساحل)	– انرژی‌های تجدیدپذیر	– تقاضا برای منابع انرژی (جایگزین)
	– تولید انرژی‌های تجدیدپذیر (در ساحل)	– انرژی‌های تجدیدپذیر	– تقاضا برای منابع انرژی (جایگزین)
تجارت و بازرگانی وابسته به دریا	حمل‌ونقل و تجارت	– کشتیرانی و کشتی‌سازی	– رشد اقتصادی ناشی از تجارت و تقاضای حمل‌ونقل وابسته به آن
		– حمل‌ونقل دریایی	– مقررات بین‌المللی

۱. The Potential of The Blue Economy: increasing long-term benefits of the sustainable use of marine resources for small island developing states and coastal least developed countries.

نوع فعالیت	زیرمجموعه‌های فعالیت	صنایع / بخش‌های مرتبط	محرک‌های کلیدی
		بنادر و خدمات مرتبط	صنایع دریایی مرتبط و وابسته (کشتی-سازی، ثبت، دریانوردی، عملیات بندری و غیره)
	توسعه سواحل	برنامه‌ریزی ملی، وزارتخانه‌ها و ادارات بخش خصوصی	سکونت و اشتغال در سواحل مقررات و چشم‌انداز ملی توسعه
	گردشگری و تفریح	سازمان‌های ملی مرتبط با گردشگری بخش خصوصی و سایر بخش‌ها و زنجیره‌های فعالیتی مرتبط	رشد جهانی گردشگری
	کاهش و توقف تولید کربن	کربن آبی	تغییرات اقلیمی
فعالیت‌های مرتبط با اقتصاد و اکوسیستم دریایی به طور غیر مستقیم	حفاظت از سواحل	حفاظت و ترمیم زیستگاه‌ها	رشد ارتجاعی
	دفع زباله	جذب مواد زائد جامد	مدیریت پسماند
	حفاظت از تنوع زیستی	حفاظت از گونه‌ها و زیستگاه‌ها	حفاظت

منبع: Word Bank & UN, 2017

– چارچوب مفهومی آمایش / برنامه‌ریزی فضایی دریا (MSP)

در ادبیات موضوع، چارچوب برنامه‌ریزی فضایی دریایی عمدتاً بر پایه شش اصل کلیدی اهلر و دورور (۲۰۰۹) استوار است که عبارت‌اند از: (۱) دیدگاه اکوسیستمی؛ (۲) یکپارچگی؛ (۳) مکان‌محوری؛ (۴) سازگاری و انطباق‌پذیری؛ (۵) رویکرد استراتژیک؛ و (۶) مشارکتی. این اصول به طور گسترده در ادبیات به عنوان پایه و اساس برنامه‌ریزی فضایی دریایی مؤثر و جامع شناخته شده‌اند و به طرق مختلف با یکدیگر تعامل دارند و یک چارچوب جامع و یکپارچه را برای حکمرانی مؤثر نظام توسعه فضایی دریایی ایجاد می‌کنند. این شش اصل به هم وابسته هستند و در اثربخشی کلی برنامه‌ریزی فضایی دریایی نیز نقش دارند. به عنوان مثال، رویکرد مشارکتی می‌تواند با گنجاندن دانش و ارزش‌های محلی در تصمیم‌گیری، اصل مبتنی بر اکوسیستم را تقویت کند. به طور مشابه، یک استراتژی انطباق‌پذیر می‌تواند با ترکیب داده‌های جدید و بینش ذینفعان، یکپارچگی را بهبود بخشد و فرایند برنامه‌ریزی را با گذشت زمان اصلاح نماید. در واقع تعامل بین شش اصل برنامه‌ریزی فضایی دریایی یک چارچوب یکپارچه و جامع را ایجاد می‌کند که مدیریت پایدار منابع دریایی را ترویج می‌نماید. بر اساس این شش مؤلفه ریمر و همکاران (۲۰۲۴) چارچوب محتوایی برنامه فضایی دریایی را در قالب نمودار ۷ تدوین کرده‌اند. در این نمودار، هر ستون به صورت مجزا یکی از اصول شش‌گانه را نمایندگی می‌کند و در بخش توصیفی زیر آن، مؤلفه‌های اساسی مرتبط با هر اصل به تفصیل تبیین شده‌اند (Reimer et al., 2024).

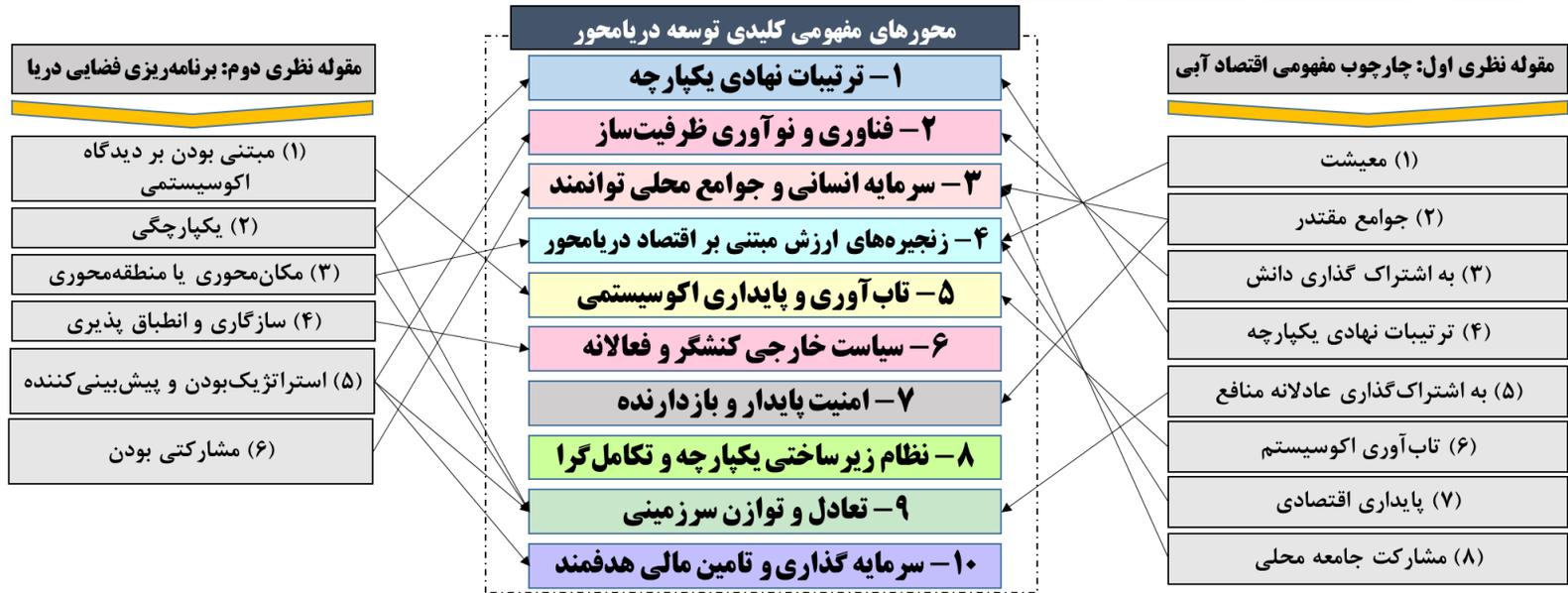
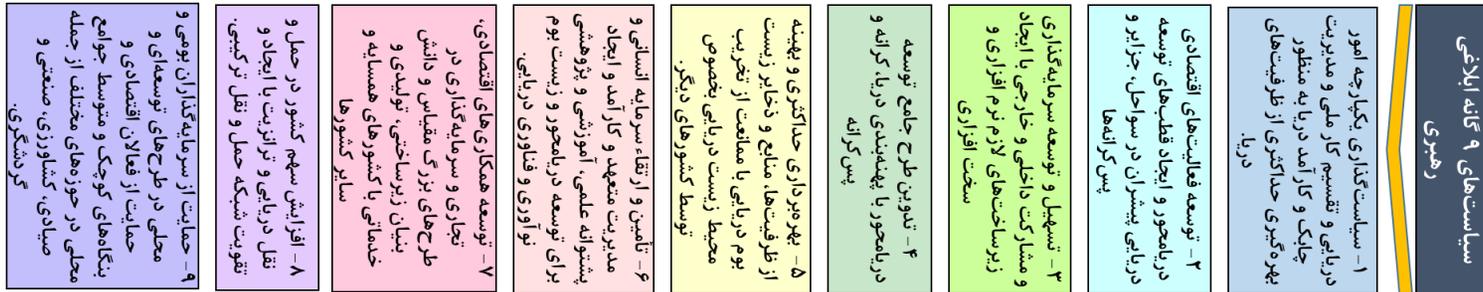

نمودار ۷: چارچوب برنامه‌ریزی فضایی دریامحور

مأخذ: Reimer et al., 2024

۴-۴- استخراج چارچوب مفهومی نهایی توسعه دریامحور برای به کارگیری در مصوبه

در بخش پیشین، چارچوب‌های مفهومی و نظری توسعه دریامحور از جمله اقتصاد دریا و برنامه‌ریزی فضایی دریایی، مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. با توجه به مفاهیم بررسی شده و محتوای سیاست‌های نه‌گانه ابلاغی مقام معظم رهبری در زمینه توسعه دریامحور، مجموعه مؤلفه‌های کلیدی این عرصه استخراج شده است. این مؤلفه‌ها که در نمودار ۸ ارائه شده‌اند، در حکم چارچوب مفهومی مشترک ادبیات توسعه مبتنی بر موهبت‌های دریایی بوده و جوهره اصلی هرگونه برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری دریامحور را تشکیل می‌دهند.

نمودار ۸: ریشه‌های شناسایی مؤلفه‌های مفهومی کلیدی در توسعه دریامحور

منبع: (Reimer & et all, 2024); (Word Bank & UN, 2017); (Keen, Schwarz, & Simeon, 2018)

بر اساس این، ده محور اصلی ذیل به عنوان مبنا و پشتوانه مفهومی برای ساختاردهی به مصوبه استخراج شد که در تهیه پیش‌نویس آن مدنظر قرار گرفته‌اند.

۱- ترتیبات نهادی یکپارچه

۲- فناوری و نوآوری ظرفیت‌ساز

۳- سرمایه انسانی و جوامع محلی توانمند

۴- زنجیره‌های ارزش مبتنی بر اقتصاد دریامحور

۵- تاب‌آوری و پایداری اکوسیستمی

۶- سیاست خارجی کنشگر و فعالانه

۷- امنیت پایدار و بازدارنده

۸- نظام زیرساختی یکپارچه و تکامل‌گرا

۹- تعادل و توازن سرزمینی

۱۰- سرمایه‌گذاری و تامین مالی هدفمند

نمودار ۹: محورهای ده‌گانه احصا شده برای ساختاردهی به متن مصوبه

۵- ارزیابی و آسیب‌شناسی مصوبه «برنامه جامع تحقق سیاست‌های کلان دریامحور»

آسیب‌شناسی و ارزیابی دقیق مواد مصوبه، گامی کلیدی در فرایند بازنگری و اصلاح آن به شمار می‌رود. در این مرحله، به منظور آسیب‌شناسی دقیق مصوبه، فرایند ارائه‌شده در نمودار ۱۰ اجرا و درنهایت، نواقص، ابهامات و کاستی‌های متن آن جمع‌بندی شده است.

نمودار ۱۰: فرایند ارزیابی و آسیب‌شناسی متن مصوبه

۵-۱- ارزیابی و آسیب‌شناسی مفاهیم و تعاریف به کاررفته در مصوبه

مصوبه برنامه جامع تحقق سیاست‌های کلان دریامحور از نظر معنایی و محتوایی واجد ابهامات متعددی است. بخشی از این ابهامات به تعاریف پایه در ماده یک مصوبه بازمی‌گردد و بخشی دیگر ناشی از اصطلاحاتی است که یا به صورت مبهم و غیرشفاف تعریف شده‌اند یا دچار مشکلاتی از قبیل هم‌پوشانی مفهومی و کاربرد دوگانه هستند. بر این اساس، آسیب‌شناسی مفاهیم و تعاریف مصوبه در دو سطح کلان انجام شده است:

در گام نخست، آسیب‌شناسی ماده یک مصوبه که متضمن مفاهیم و تعاریف پایه می‌باشد، انجام شده است. در گام دوم، آسیب‌شناسی مصوبه با محوریت بررسی دو مسئله کاربرد اصطلاحات همپوش و فقدان تعاریف شفاف برای برخی مفاهیم کلیدی صورت گرفته است. در پایان، دستورالعملی برای رفع ابهامات معنایی و یکسان‌سازی اصطلاحات همپوش ارائه شده است.

الف - بخش نخست: ارزیابی و آسیب‌شناسی مفاهیم و تعاریف ارائه شده در ماده یک مصوبه

تعاریف آورده شده در مصوبه	ابهامات	نظرات مرکز
زمین‌هایی که در نتیجه پایین رفتن سطح آب یا هر نوع جریان آب در کرانه‌های دریا و دریاچه‌ها و جزایر یا در نتیجه پایین رفتن آب یا خشک شدن تالاب‌ها ظاهر می‌شود. عرض اراضی مستحدث دریای خزر بر خط ترازوی است به ارتفاع ۱۵۰ سانتیمتر از سطح آب در آخرین نقطه پیشرفت آب دریا در سال ۱۳۴۲-۲ تناسب با نیازهای واقعی می‌باشد؛ اما در نقاطی که این خط به جاده سراسری عمومی ساحلی فعلی برخورد می‌کند، حد اراضی مستحدث جاده مزبور است. عرض اراضی مستحدث دریامحور به طور کلی در قابلیت اجرا، شفافیت، خلیج فارس و دریای عمان دو کیلومتر از آخرین حد پیشرفت آب دریا از بالاترین نقطه مد خواهد بود.	مغایر با بند ۹ سیاست‌های کلی قانون‌گذاری: رعایت اصول قانونگذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوائح و طرح‌های قانونی با تأکید بر شفافیت و عدم ابهام	در هیچ جای مصوبه به اصطلاح اراضی مستحدث اشاره نشده
پهنه‌ای است با عرض مشخص از زمین‌های مجاور دریا و دریاچه‌ها یا خلیج که حداقل از یک‌سو به کنار دریا یا دریاچه یا خلیج متصل باشد. عرض اراضی ساحلی دریای خزر، خلیج فارس و دریای عمان مشابه عرض اراضی مستحدث خواهد بود.	قابلیت اجرا دلیل لزوم بازنگری در قانون تعیین حد بستر و حريم اراضی مستحدثه ساحلی این ماده فاقد قابلیت اجرا است. تناسب با نیازهای واقعی	با توجه به وجود پهنه اراضی ساحلی مستحدث آوردن این نوع اراضی لزومی ندارد
قسمتی از اراضی ساحلی یا مستحدث است که یک طرف آن متصل به آب دریا یا دریاچه یا خلیج یا تالاب باشد. عرض حریم دریای خزر ۶۰ متر از آخرین نقطه برای توسعه دریامحور با عنایت به اینکه عنوان پیشرفتگی آب در سال ۱۳۴۲ و عرض حریم خلیج فارس و دریای عمان ۶۰ متر از آخرین نقطه مد است.	ماده یک به نیازهای مرتبط در خصوص اصطلاحات و مفاهیم کلیدی در توسعه دریامحور پاسخ نمی‌دهد. برای توسعه دریامحور با عنایت به اینکه عنوان سیاست کلی بر همین نام می‌باشد تعریفی نیامده است و بیشتر بر موضوعات اقتصاد دریا تمرکز شده است.	
شامل تمام فعالیت‌هایی اقتصادی است که تمام بخشی از ورودی‌های خود را از دریا به دست می‌آورد.	شفافیت و وضوح	
تمام فعالیت‌های اقتصادی در منطقه ساحلی	برخی از اصطلاحات این ماده به صورت غیرشفاف و ابهام‌ناگار شده و از اصطلاحات و عباراتی استفاده گردیده که ممکن است موجب تفسیرهای متفاوت شوند.	این تعریف ایراد مستندسازی علمی دارد.
حد پست‌ترین جزر آب در امتداد ساحل		-
مناطق ساحلی در جنوب کشور شامل نقاطی است که یکی از شروط زیر را دارا باشد: الف- شهرستان‌هایی که دارای خط ساحلی هم‌مرز با دریا هستند. ب- شهرستان‌هایی که بیش از ۵۰ درصد جمعیت آن در شعاع ۶۰ کیلومتری خط ساحلی قرار داشته باشد. پ- شهرستان‌هایی که بیش از ۵۰ درصد مساحت آن‌ها در شعاع ۶۰ کیلومتری از خط ساحلی باشد. ت- مناطق ساحلی در شمال کشور شامل بخش‌هایی	هدف از تعریف و توضیح مفاهیم کلیدی و اصطلاحات در ابتدای برنامه جامع، ایجاد درک مشترک، افزایش شفافیت و دقت، بهبود قابلیت درک برنامه و ایجاد یک پایه مشترک، از اصطلاحات و مفاهیم کلیدی است که در طول برنامه جامع با هدف اجرای دقیق‌تر استفاده می‌شوند؛ بنابراین اصطلاحات اراضی مستحدث «و» «اراضی ساحلی»، «اقتصاد ساحلی»، «خط ساحلی» در تمامی مواد برنامه جامع بیان نشده است و لزومی به ذکر آنها در مفاهیم کلیدی و	در نهایت باید مناطق ساحلی به عنوان پسرکرانه مستقیم دریا کاملاً مشخص و معرفی شوند و یا مرجعی برای تعیین تکلیف آن در نظر گرفته شود.

نظرات مرکز	ایهامات	تعاریف آورده شده در مصوبه
	اصطلاحات نمی‌باشد. (۱) لزوم بازنگری در قانون تعیین حد بستر و حریم تبصره: تغییر در تقسیمات کشوری پس از تصویب این راضی مستحده قانون موجب ایجاد تغییر در محدوده مذکور نخواهد ساخت. نوسانات سطح آب خلیج فارس و دریای خزر و فقدان	(بر اساس تقسیمات سیاسی) است که دارای خط ساحلی هم‌مرز با دریا باشند. تبصره: تغییر در تقسیمات کشوری پس از تصویب این راضی مستحده قانون موجب ایجاد تغییر در محدوده مذکور نخواهد ساخت. نوسانات سطح آب خلیج فارس و دریای خزر و فقدان
	روایی فعلی، به منظور ایجاد قوانین جامع‌تر و دقیق‌تر کشور مصوب سال ۱۳۸۶ شامل کلیه وزارتخانه‌ها، تمامی شرکت‌های دولتی، مؤسسات انتفاعی وابسته به ضروری است. دولت، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، شرکت‌هایی که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است نظیر شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی، شرکت ملی صنایع پتروشیمی، سازمان بنادر و دریانوردی، سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران و سایر شرکت‌های تابعه آن‌ها. تبصره: سازمان‌ها و نهادهایی که مطابق با قانون اساسی زیر نظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) اداره می‌شوند با کسب اجازه از ایشان، تابع این قانون می‌باشند.	کلیه دستگاه‌های ذیل ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب سال ۱۳۸۶ شامل کلیه وزارتخانه‌ها، تمامی شرکت‌های دولتی، مؤسسات انتفاعی وابسته به ضروری است. دولت، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، شرکت‌هایی که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است نظیر شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی، شرکت ملی صنایع پتروشیمی، سازمان بنادر و دریانوردی، سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران و سایر شرکت‌های تابعه آن‌ها. تبصره: سازمان‌ها و نهادهایی که مطابق با قانون اساسی زیر نظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) اداره می‌شوند با کسب اجازه از ایشان، تابع این قانون می‌باشند.
توسعه شورای سواحل مکران باید به شورای هماهنگی سیاست‌های کلی توسعه دریامحور و توسعه سواحل مکران تغییر یابد.	کشاورزی و گردشگری، خصوصاً در سواحل و جزایر جنوب و بالأخص سواحل مکران با تأکید بر هویت ایرانی-اسلامی» ضروری است در صورت تغییر مفاهیم، روش‌ها و ... نتایج آن مطالعه از آن به بعد به عنوان مبنای قانونی تلقی شود.	مشمول ۸- دستگاه‌های اجرایی و بیمه‌های دولتی، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی، شرکت ملی صنایع پتروشیمی، سازمان بنادر و دریانوردی، سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران و سایر شرکت‌های تابعه آن‌ها. تبصره: سازمان‌ها و نهادهایی که مطابق با قانون اساسی زیر نظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) اداره می‌شوند با کسب اجازه از ایشان، تابع این قانون می‌باشند. ۹- شوراهای عالی

ب- بخش دوم: ارزیابی و آسیب‌شناسی مفاهیم و تعاریف ارائه شده در متن مصوبه از منظر هم‌پوشی، ابهام و یا نواقص مفهومی و ارائه دستورالعمل یکسان‌سازی مفاهیم

مصوبه حاضر در مواضع متعددی از ابهامات معنایی رنج برده و مفاهیم را به جای یکدیگر و به شکلی نامشخص به کار برده است.

در برخی موارد، واژگان متفاوتی برای بیان یک مفهوم واحد به کار رفته و در موارد دیگر، یک واژه در بخش‌های مختلف متن، معانی متفاوتی دارند؛ بدون آنکه این تفاوت‌ها معنایی در تعاریف ماده یک مصوبه تبیین شده باشد. این ابهام، مقصود اصلی نویسنده از کاربرد آن اصطلاحات را نامشخص گذاشته و در موارد دیگر نیز از اصطلاحات تخصصی بدون ارائه تعریف در ماده یک استفاده شده است. در ادامه، نمونه‌هایی از اصطلاحات مبهم موجود در مصوبه ارائه می‌گردد.

ماده ۴- سازمان برنامه و بودجه و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با همکاری دستگاه‌های اجرایی و بخش خصوصی ذی‌ربط موظف‌اند به منظور محاسبه سهم فعالیت‌های اقتصادی مرتبط با دریا از تولید ناخالص داخلی مبتنی بر اهداف برنامه هفتم پیشرفت، نسبت به ایجاد حسابداری اقماری **بخش دریا** اقدام نمایند.

ماده ۵- در راستای نگهداشت و جذب جمعیت در **قلمروهای مستعد جنوب کشور** (با تأکید بر منطقه ساحلی مکران و جزایر) متناسب با اهداف تعیین شده در برنامه هفتم پیشرفت و همچنین تسریع و بسط توسعه این نواحی:

۲- به منظور جلوگیری از حاشیه‌نشینی در **اطراف کرانه‌های ساحلی**، وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان‌های مناطق تجاری- صنعتی موظفند پنجاه درصد (۵۰٪) از یک درصد (۱٪) منابع حاصل از وصول عوارض ورود و صدور کالاها و خدمات این مناطق را از طریق نهادهای حمایتی به محرومان و نیازمندان بومی این مناطق اختصاص دهند.

ماده ۷- در راستای تحقق توسعه متعادل، متوازن و پایدار سرزمین و تنوع‌بخشی به اقتصاد کشور متناسب با مزیت‌ها، قابلیت‌های دریاپایه، سازمان برنامه و بودجه کشور با مشارکت وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت نیرو و سازمان حفاظت محیط‌زیست مکلف است مطابق با جهت‌گیری‌های اسناد آمایش سرزمین، ضوابط و سازوکارهای الزام‌آور، تضمین‌دار و جدول زمان‌بندی انتقال **تأسیسات صنایع آب‌بر** به **قلمروهای ساحلی جنوب کشور** را برای یک دوره زمانی (۱۰) ساله تعیین و برای تصویب به هیئت وزیران ارائه نماید.

ماده ۹- به منظور ایجاد **قطب‌های توسعه دریایی پیشران**، وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است نسبت به تعیین اولویت‌های صنعتی به منظور ایجاد قطب‌های صنعتی توسعه دریایی اقدام نماید.

ماده ۱۳- شورای اقتصاد موظف است طرح(پروژه)های مرتبط با **فعالیت‌های دریایا** را در اولویت تأمین مالی خارجی (فاینانس) قرار دهد.

ماده ۱۵- وزارت کشور با همکاری استانداری‌ها، سازوکارهای سرمایه‌گذاری استان‌های برخوردار را به نحوی مدیریت نماید که مازاد سرمایه‌های موجود در آن استان‌ها به **استان‌های کمتر برخوردار** با اولویت مناطق ساحلی جنوب کشور هدایت شود.

ماده ۲۳- سازمان نقشه‌برداری کشور موظف است با همکاری سازمان جغرافیایی **نیروهای مسلح** نسبت به تهیه نمودار (چارت)های ناوبری مورد نیاز حمل و نقل دریایی، توسعه و نگهداری شبکه‌های مبنایی تعیین موقعیت و پایش تراز دریا، تصویربرداری هوایی، تأمین نقشه از **کرانه و پسرکانه**، ارائه اطلاعات در بستر زیرساخت داده‌های مکانی دریایی (ام. اس. دی. آی) و کمک به تحقق کاداستر دریایی اقدام نماید.

ماده ۳۷- شورای اطلاع‌رسانی دولت موظف است در تنظیم دستورالعمل موضوع بند (ت) تبصره (۱۳) قانون بودجه ۱۴۰۳ و سایر مقررات مرتبط، موضوع تبیین فرهنگ دریایی را ملاک قرار داده و تبلیغات و تولیدات رسانه‌ای و فضای مجازی پیرامون موضوعات مرتبط نظیر ترویج فرهنگ غذایی، توسعه **کسب و کارهای دریایا** و حفاظت از محیط زیست دریایی را در اولویت قرار دهد.

ماده ۴۲- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است در توزیع و بازتوزیع منابع موضوع تبصره (۲) قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور، **فعالیت‌های توسعه دریامحور** را در اولویت قرار دهد. در جدول ۵ به منظور رفع این چالش‌ها، دستورالعملی برای یکسان‌سازی تعاریف و مفاهیم مشابه ارائه شده است. این دستورالعمل، مبنایی برای اصلاح متن مصوبه، رفع ابهامات مفهومی و بازنویسی ماده یک (بخش تعاریف و مفاهیم) را فراهم می‌کند.

جدول ۵: پیشنهادهای تکمیلی، اصلاحی و یکسان‌سازی برای اعمال در متن مصوبه

اصطلاح	ابهامات	پیشنهاد‌های اصلاحی
بخش دریا	بخش اقتصادی دریا منظور است؟	فعالیت دریامحور
قلمرو ساحلی جنوب	قلمرو در اصطلاح انگلیسی Territory	مناطق ساحلی جنوب
کرانه‌های ساحلی	کرانه در انگلیسی معادل land	مناطق ساحلی
نواحی ساحلی	-	مناطق ساحلی
سواحل	-	مناطق ساحلی
سواحل جنوبی دریای خزر	-	مناطق ساحلی شمال

گزارش پشیمان بازنگری و اصلاح برنامه جامع تحقق سیاست‌های کلی توسعه دریامحور

فعالیت دریاپایه	- استفاده از اصطلاحات متنوع برای اقتصاد دریا- همه یکسان‌سازی شود	- فعالیت دریامحور
استان‌های کمتر برخوردار	- در سطح تحلیل توسعه پهنه‌های ساحلی تمرکز بر مناطق یا شهرستان‌های کمتر برخوردار منطقی‌تر از استان است. باید فهرست این شهرستان‌ها و استان‌ها به استناد مطالعات موجود در سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی در مصوبه آورده شود	- مناطق کمتر توسعه یافته
کسب و کار دریاپایه	- چه فرقی با اقتصاد دریا، فعالیت دریا پایه و ... دارد	- کسب و کارهای مرتبط با فعالیت‌های دریامحور
فعالیت‌های توسعه دریامحور	- از اصطلاحات متنوعی برای بیان یک مفهوم استفاده شده است.	- فعالیت دریامحور
مناطق کمتر توسعه یافته	- ماهیت توسعه‌ای غالب‌تر است	- مناطق کمتر توسعه یافته
مناطق کمتر برخوردار	- ماهیت محرومیت‌زدایی غالب‌تر است	- مناطق کمتر توسعه یافته
قطب‌های توسعه دریایی پیشران	-	- قطب‌های توسعه دریایی پیشران
قطب‌های صنعتی توسعه دریایی	- قطب‌های دریایی می‌تواند در بخش خدمات به عنوان مثال در بخش درمان، آموزش یا گردشگری مطرح شود و از این رو استفاده از صنعتی کافی نیست	- قطب‌های توسعه دریایی پیشران
آف شور (offshore)	- ترجمه: فراساحل	- فراساحل
اصطلاح	- ابهامات	- پیشنهاد‌های اصلاحی
بخش دریا	- بخش اقتصادی دریا منظور است؟	- فعالیت دریامحور

۵-۲- ارزیابی و آسیب‌شناسی سایر ماده‌های مصوبه

به منظور اصلاح و رفع ابهامات مصوبه، مواد ۲ تا ۴۴ با بهره‌گیری از روش تحلیل محتوا و با استناد به گزارش‌های مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام و نظرات کارشناسی گروه آمایش سرزمین، محیط‌زیست و توسعه متوازن منطقه‌ای مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری، آسیب‌شناسی شده‌اند.

در گام بعدی، ۲۹ ماده جدید و غیرمشترک از ویرایش دوم مصوبه- که توسط دبیرخانه شورای هماهنگی اجرای سیاست‌های کلی توسعه دریامحور و توسعه سواحل مکران ارائه شده- در جداولی مجزا ارزیابی شد. در مجموع، با احتساب مواد مشترک، حجم نهایی ارزیابی به ۷۳ ماده رسید.

این آسیب‌شناسی، مبنایی برای رفع ابهامات و اصلاح محتوایی و فرایندی مواد مصوبه فراهم کرده و تدوین متن پیش‌نویس جدید را ممکن ساخته است. بر پایه این آسیب‌شناسی، شمار زیادی از مواد اصلاح و شماری دیگر حذف گردیدند. بیشتر اصلاحات صورت گرفته، معطوف به رفع سه محور اصلی ابهامات مفهومی، بازه‌های زمانی و سازوکارهای اجرایی مواد بوده است.

در جدول زیر، افزون بر آسیب‌شناسی مواد مصوبه، محتوای آنها بر اساس شش معیار شفافیت، زمینه‌مندی، زمان‌مندی، عمل‌گرایی، نظارت‌پذیری و انطباق قانونی ارزیابی شده است. در این جدول، رنگ قرمز نشان‌دهنده عدم هم‌راستایی ماده با معیارهای ارزیابی و رنگ سبز حاکی از هم‌راستایی آن می‌باشد.

جدول ۶: بررسی و ارزیابی ماده‌های ۲ تا ۴۴ از مصوبه پایه

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده
شفافیت	زمینه مندی (مکان مینا)	زمان بندی	معطوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین	
					نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	<p>نکات و نظرات دریافتی</p> <p>مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه</p>
					<p>ماده مبهم است و نیاز به تدقیق دارد. در متن ماده «تعیین حریم دفاعی و منطقه‌بندی جغرافیایی...» مطرح شده که لازم است گزارش خود را هر سه ماه یکبار به کمیسیون ذی‌ربط ارائه نماید. برهه زمانی این تکرار مشخص نیست.</p> <p>متن ماده از نظر جمله‌بندی نیازمند اصلاح است، جمله‌بندی موجود ممکن است برداشت و تفسیرهای گوناگونی را مطرح کند.</p>	<p>بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>یکی از الزامات برنامه‌ریزی برای توسعه اقتصادی دریامحور توجه به وسعت و موقعیت سرزمین است؛ در ماده (۲) «تعیین حریم و منطقه‌بندی جغرافیایی جهت تفکیک فعالیت‌های نظامی و امنیتی یا اقتصادی» مورد توجه قرار گرفته است؛ اما اولویت‌بندی مناطق هدف نیز همچون اولویت‌بندی نوع فعالیت‌ها مسکوت مانده است.</p> <p>بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>با بند (۱) و (۴) سیاست‌های کلی توسعه دریامحور مغایرت دارد. با توجه به این‌که بند یک سیاست‌های توسعه دریامحور تمرکز بر یکپارچگی امور دریایی دارد و این ماده قصد تأکید به تعیین حریم دفاعی به صورت مجزا از سایر بخش‌ها دارد؛ بنابراین با اهداف مورد انتظار بند یک مغایرت دارد. از طرفی نیز بند چهار سیاست‌های توسعه دریامحور تأکید بر تدوین طرح جامع توسعه دریامحور با پهنه‌بندی دریا، کرانه و پسکرانه و تعیین سهم و جغرافیای جمعیت، تجارت، صنعت، کشاورزی و گردشگری، خصوصاً در سواحل و جزایر جنوب و بالأخص سواحل مکران با تأکید بر هویت ایرانی-اسلامی به‌صورت مطالعه یکپارچه دارد. لذا از طرفی ماده (۲) بخش کوچکی از طرح جامع بند (۴) را شامل می‌شود؛ بنابراین باید در ابتدا طرح جامع موضوع بند (۴) انجام شود و سپس ماده ۲ از خروجی این طرح استفاده کند. از آنجا که بند (۲) باید از خروجی‌های بند (۴) به منظور تعیین حریم دفاعی و منطقه‌بندی جغرافیایی جهت فعالیت‌های نظامی و امنیتی استفاده نماید، در ابتدا باید بند (۴) به طور کامل انجام شود؛ و سپس خروجی‌های این ماده در بند (۲) مورد استفاده قرار گیرد؛ بنابراین اجرایی شدن این بند با مشکل روبه‌رو خواهد شد.</p>
					<p>به نظر می‌رسد رویکرد دفاعی بر رویکرد توسعه‌ای غالب است که موجب می‌شود بر سازوکار فرایند دیپلماسی اقتصادی دریامحور اثر بگذارد.</p>	<p>بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>در رابطه با تبیین دیپلماسی اقتصادی نوین دریامحور در جدول پیوست این برنامه راهبردی «یجاد پیوندهای اقتصادی بلندمدت با کشورهای هدف بالأخص اعضای شانگهای، بریکس و اکو» به عنوان وظیفه وزارت امور خارجه لحاظ شده است. در ماده (۳) برنامه در مورد تکلیف وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح به «انجام اقدامات لازم برای تقویت و توسعه همکاری‌های بین‌المللی دو و چندجانبه دفاعی با کشورهای حوزه خلیج فارس، شمال آفریقا و غرب خلیج فارس» بیان شده است که نشان می‌دهد سیاستگذار بر اهمیت اتخاذ دیپلماسی اقتصادی نوین واقف بوده است؛ اما سازوکار اثرگذاری این پیشنهادها بر تسهیل و تسریع فرایند توسعه اقتصادی دریامحور کشور نامشخص است. بنابراین طراحی پروژه‌های مشترک توسعه‌ای که به دلیل منفعت اقتصادی برای کشورهای هدف جذابیت دارد؛ کارآمدتر از بیان عبارت‌های مبهمی است که نتایج آن نیز قابل ارزیابی نخواهد بود.</p>
					<p>نیاز به بررسی عبارات و اصطلاحات از نکته نظر علمی است. بهتر است عبارت اقتصاد دریا به جای بخش دریا جایگزین شود.</p> <p>در اولین بند سیاست‌های کلی توسعه دریامحور بر بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت‌های دریا تأکید کرده که نیاز است فعالیت‌های مربوط به اقتصاد دریا مشخص باشند. در این ماده بر محاسبه سهم فعالیت‌های اقتصادی اشاره شده است، در حالی که فعالیت‌های اقتصاد دریا مشخص نشده و مبهم است.</p> <p>بر اساس تبصره ماده (۴) «سازمان برنامه و بودجه (مرکز آمار ایران) موظف است با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط، به منظور یکسان‌سازی مفاهیم و تدقیق اقتصاد دریا پایه نسبت به شماره (کد) گذاری فعالیت‌های مرتبط با آن ظرف شش ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این سند اقدام نماید»؛ به نظر می‌رسد یکسان‌سازی مفاهیم و تدقیق اقتصاد دریا پایه مطالعه قبل از انجام این</p>	<p>بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>توسعه دریا تنها به فعالیت‌های اقتصادی دریا ختم نمی‌شود بلکه باید سهم اقتصاد دریایی در سه سطح؛ اقتصاد دریا، اندازه اقتصاد ساحل و گزارش جامع از توسعه دریا (پیشرفت دریایی) دیده شود. در تعیین دقیق دامنه فعالیت‌های اقتصادی مرتبط با دریا و نحوه محاسبه سهم آن‌ها از تولید ناخالص داخلی، احتمال تفسیرهای مختلفی وجود دارد. این امر نیازمند ارائه ضوابط و دستورالعمل‌های دقیق‌تر است.</p> <p>بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>در ماده (۴) سازمان برنامه و بودجه موظف به «یکسان‌سازی مفاهیم و تدقیق تعریف اقتصاد دریا پایه از طریق شماره (کد)گذاری فعالیت‌های مرتبط با آن» ظرف شش ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این برنامه شده و هدف از آن «یجاد حساب‌های اقماری بخش دریا» به منظور «محاسبه سهم فعالیت‌های اقتصادی مرتبط با دریا از تولید ناخالص داخلی» است. به صورت منطقی چنین کاری مقدمه‌ای برای برنامه‌ریزی</p>

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده
شفافیت	زمینه مندی (مکان مینا)	زمان بندی	معتوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین	
					نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	<p>نکات و نظرات دریافتی</p> <p>مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه</p>
					<p>مصوبه باید باشد و با توجه به اینکه پیش‌نیاز بوده و انجام نشدن آن بر روی سایر مواد اثر داشته است.</p> <p>نظرات ارائه شده مجلس و مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز در مورد این ماده کاملاً وارد است.</p>	<p>برای تحقق سیاست‌های کلی توسعه دریامحور است و یکی از اجزای آن نیست؛ چراکه تدوین برنامه جامع و اثربخش بدون مراجعه به حساب‌های اقماری اقتصاد دریامحور امکان‌پذیر نیست، حساب‌های اقماری که شامل شاخص‌هایی معتبر باشد؛ امکان پاسخگویی به پرسش‌های مهمی را فراهم می‌کند. برای مثال، با تحلیل این آمارها و اطلاعات است که می‌توان علاوه بر شناخت وضعیت موجود، عوامل عدم توسعه سواحل و جزایر و عدم استفاده از ظرفیت دریاها و اقیانوس‌ها را شناخت و متوجه شد که انجام چه اقداماتی در آینده امکان تحول در این حوزه را فراهم می‌کند. سپس می‌توان با تکیه بر نقاط قوت موجود به منظور حفظ و ارتقاء آن‌ها و در جهت رفع نقاط ضعف کشور در فعالیت‌های دریامحور، طرح (پروژه)‌هایی را تعریف کرد؛ چراکه در صورت عدم ارزیابی دقیق از وضعیت موجود، روند توسعه دریامحور کشور با چالش‌های اساسی مواجه خواهد شد.</p>
					<p>طبق محتوای ماده در راستای جذب جمعیت در قلمروهای مستعد جنوب بیشتر به بعد مسکن و جلوگیری از حاشیه‌نشینی پرداخته است. سیاست‌هایی در جهت تسهیل اشتغال، حمایت و ایجاد کسب و کارها؛ تسهیل سرمایه‌گذاری؛ حمایت از مشاغل محلی؛ سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و سیاست‌های اجتماعی و فرهنگی لازم است.</p> <p>در این ماده به صورت شفاف مشخص نیست که منظور از قلمروهای مستعد جنوب کشور و اطراف کرانه‌های ساحلی کجاست.</p> <p>نیاز به سازوکارهای اجرایی مشخص دارد.</p> <p>جهت تحقق این موضوع نیازمند همکاری و مشارکت ارگان‌های مختلف می‌باشد.</p>	<p>بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>در ماده (۵) و چند ماده دیگر از جمله ماده‌های (۷)، (۱۲)، (۲۸)، (۳۲) و غیره به سواحل جنوب کشور اشاره مستقیم شده است؛ اما مشخص نیست «سواحل مکران»، «تنگه هرمز و شمال خلیج فارس» و «جزایر» کدامیک از پهنه‌های ساحلی اولویت اصلی هستند. همچنین تفاوت‌های جغرافیایی، سیاسی و اجتماعی برای هر کدام از آن‌ها مورد توجه قرار نگرفته است. اهتمام دولت برای مینا قرار دادن طرح مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی (آی.سی.زد. ام) در برنامه‌ریزی واضح و مبرهن است؛ اما هویت کالبدی متمایز انواع مناطق ساحلی کشور و ضرورت برنامه‌ریزی جداگانه برای هر کدام درک نشده است.</p> <p>بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>با بند (۱۰) سیاست‌های کلی جمعیت؛ بند (۴) سیاست‌های توسعه دریامحور و بند (۹) سیاست‌های کلی قانون‌گذاری مغایرت دارد. در این ماده برای نگهداشت و جذب جمعیت فقط به بُعد مسکن توجه شده در حالی که در بند (۱۰) سیاست‌های جمعیت؛ جذب و نگهداشت جمعیت باید از طریق توسعه شبکه‌های زیربنایی، حمایت و تشویق سرمایه‌گذاری و ایجاد فضای کسب و کار با درآمد کافی صورت پذیرد. به منظور جذب و نگهداشت جمعیت در سواحل مطابق با بند (۴) سیاست‌های توسعه دریا در ابتدا با سهم و جغرافیایی جمعیت مشخص و سپس مباحث مسکن و دیگر موضوعات مرتبط مطرح شود. از آنجا که بند (۵) باید از خروجی‌های بند (۴) به منظور تعیین سهم و جغرافیای جمعیت استفاده نماید. در ابتدا باید بند (۴) به‌طور کامل انجام شود، سپس خروجی‌های این ماده در بند (۵) مورد استفاده قرار گیرد. بنابراین اجرایی شدن این بند با مشکل روبه‌رو خواهد شد. در خصوص نحوه اجرای دقیق تسهیلات و تخصیص منابع مالی برای تأمین مسکن نیاز به دستورالعمل‌های اجرایی دقیق‌تر وجود دارد و در غیر این صورت اجرای آن با مشکل روبه‌رو خواهد بود. مشخص نیست کدام جزیره قابلیت سکونت دارد که بر مبنای آن برنامه‌ریزی برای اسکان در آن صورت بگیرد و ابهام دارد. حتماً باید مشخص گردد. بند (۲) این ماده اشاره به تخصیص پنجاه درصد (۵۰٪) از یک درصد (۱٪) منابع حاصل از وصول عوارض ورود و صدور کالاها و خدمات دارد. مبنای احصاء این موارد مشخص نیست و با ابهام روبه‌رو می‌باشد.</p> <p>بر اساس نظر کارشناس سازمان برنامه و بودجه:</p> <p>نگهداشت جمعیت در این ماده خیلی محدود دیده شده است و بر اساس بند (۲) از ماده (۵)، پنجاه درصد (۵۰٪) از یک درصد (۱٪) مبلغ بسیار پایینی است و با توجه به استعلام از نهادهای ذی‌ربط، قابل وصول نیست.</p>
					<p>نظر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی از نظر ماهیت ماده و محدودیت زمانی وارد است.</p>	<p>بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>تدوین، به‌روزرسانی و تدقیق طرح مدیریتی یکپارچه مناطق ساحلی (آی.سی.زد. ام) مقدمه‌ای برای برنامه‌ریزی است نه اینکه خود از اهداف برنامه تلقی شود. برای این ماده محدودیت زمانی در نظر گرفته نشده است که می‌تواند قابلیت اجرا و اثربخشی برنامه را با چالش مواجه سازد.</p> <p>بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>با بند (۹) سیاست‌های کلی قانون‌گذاری «رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای</p>
					<p>ماده ۵- در راستای نگهداشت و جذب جمعیت در قلمروهای مستعد جنوب کشور (با تأکید بر منطقه ساحلی مکران و جزایر) متناسب با اهداف تعیین‌شده در برنامه هفتم پیشرفت و همچنین تسریع و بسط توسعه این نواحی:</p> <p>۱- به منظور تأمین مالی برنامه‌های تأمین مسکن مناسب با استفاده از زیرساخت‌های موجود در شهرهای مناطق ساحلی و با تأکید بر ساماندهی حاشیه‌نشینی، شورای پول و اعتبار با همکاری وزارت راه و شهرسازی مکلف است آیین‌نامه اعطای تسهیلات پرداختی را به میزان سی درصد (۳۰٪) کمتر از نرخ تسهیلات مصوب برنامه اقدام ملی مسکن ظرف سه ماه تهیه و ابلاغ نماید.</p> <p>۲- به منظور جلوگیری از حاشیه‌نشینی در اطراف کرانه‌های ساحلی، وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان‌های مناطق آزاد تجاری- صنعتی موظف‌اند پنجاه درصد (۵۰٪) از یک درصد (۱٪) منابع حاصل از وصول عوارض ورود و صدور کالاها و خدمات این مناطق را از طریق نهادهای حمایتی به محرومان و نیازمندان بومی این مناطق اختصاص دهند.</p>	<p>ماده ۶- وزارت راه و شهرسازی موظف است با همکاری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های ساحلی نسبت به تدوین، به‌روزرسانی و تدقیق طرح مدیریت مناطق یکپارچه ساحلی (آی.سی.زد.ام) اقدام نماید و مطابق آیین‌نامه اجرایی بند (الف) ماده (۳۲) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، جهت بررسی و تصویب آن به شورای عالی آمایش سرزمین ارائه نماید.</p>

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده
شفافیت	زمینه مندی (مکان مینا)	زمان بندی	معلوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین	
					نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	<p>مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه</p> <p>نکات و نظرات دریافتی</p>
					<p>انطباق لوابیح و طرح‌های قانونی با تأکید بر: شفافیت و عدم ابهام» مغایرت دارد. با توجه به آغاز مطالعات اولیه برای مدیریت مناطق ساحلی کشور (ICZM) در دهه ۱۳۷۰ و تدوین و تصویب آن در دهه ۱۳۸۰، همچنین بازنگری و به‌روزرسانی طرح‌های مدیریت مناطق ساحلی در ۱۴۰۰ با توجه به تغییرات اقلیمی و چالش‌های جدیدی که مناطق ساحلی با آن مواجه شدند؛ بنابراین عبارت نسبت به تدوین در این بند اضافی و با ابهام روبه‌رو است و باید حذف گردد و تمرکز بر به‌روزرسانی و «تدقیق» با توجه به سابقه این طرح‌ها منطقی و ضروری است.</p>	
					<p>بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>مغایر با بند ۹ سیاست‌های کلی قانون‌گذاری: رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوابیح و طرح‌های قانونی با تأکید بر:</p> <p>۱- قابل اجرا بودن قانون و قابل سنجش بودن اجرای آن</p> <p>۲- شفافیت و عدم ابهام: اشاره به انتقال صنایع آبر بر به سواحل جنوبی به مدت ده سال می‌تواند با برخی از نیازها و ظرفیت‌های کنونی مناطق داخلی مغایر باشد و از حیث اجرا با مشکل روبه‌رو شود. این موضوع مشکلاتی را برای برخی از صنایع و زیرساخت‌ها ایجاد کند که همچنان نیاز به استقرار در مناطق فعلی دارند. جدول زمان‌بندی انتقال صنایع آبر بر: تعیین دوره زمانی ده ساله برای انتقال صنایع آبر بر می‌تواند با محدودیت‌های زمانی و مالی برخی صنایع تناقض داشته باشد. برخی صنایع ممکن است برای انتقال به مناطقی جدید به بیش از ده سال نیاز داشته باشند. تدوین فهرست صنایع آبر بر در مدت سه ماه: انجام این کار در مدت سه ماه برای شناسایی دقیق و جامع تمام صنایع آبر بر کشور و تحلیل پیامدهای انتقال آن‌ها به سواحل جنوبی کافی نیست. این زمان کوتاه می‌تواند به کاهش کیفیت تصمیم‌گیری منجر شود. در متن شاخص‌های مربوط به سنجش عملکرد وجود ندارد. شاخص‌هایی مانند صنایع منتقل‌شده، کاهش مصرف آب و تأثیرات زیست‌محیطی باید تعریف شوند. اضافه کردن شاخص‌های ارزیابی عملکرد به متن قانون به شفافیت بیشتر در اجرا کمک می‌کند.</p> <p>استثنائات در تبصره ۲: این تبصره به صناعی که با تغییر فناوری مصرف آب را کاهش می‌دهند، استثنایی قائل شده است. با این حال، روشن نیست که چه نوع تغییر فناوری‌ها و معیارهای دقیق کاهش مصرف آب برای این استثنا کافی است. این موضوع می‌تواند منجر به ابهامات اجرایی شود. محاسبه قیمت حامل‌های انرژی: تبصره ۳ به پرداخت مابه‌التفاوت قیمت حامل‌های انرژی به قیمت صادراتی اشاره دارد؛ اما مشخص نمی‌کند که این مابه‌التفاوت چگونه و با چه معیارهایی محاسبه و در چه بازه زمانی به‌روزرسانی می‌شود.</p> <p>۳) معطوف بودن به نیازهای واقعی: کامل بودن: صنایع فقط صرف بر صنایع آبر بدون توجه به دیگران، نیاز به بازنگری دارد. صنایع دیگری که می‌توانند زیست‌محیطی یا مصرف انرژی بالایی داشته باشند، باید در این طرح در نظر گرفته شوند. پیشنهادهای اصلاحی: تغییر تمرکز: تمرکز صرفاً بر صنایع آبر ممکن است به صنایع دیگر بی‌توجهی کند. به همین دلیل، باید برای صنایع دیگر نیز برنامه‌ریزی شود. ترکیب تبصره‌ها: ترکیب تبصره ۱ در متن اصلی ماده می‌تواند به شفافیت بیشتر قانون کمک کند. مرجع تصمیم‌گیری در خصوص استقرار واحدهای صنعتی، دبیرخانه شورای عالی آمایش سرزمین نیست.</p> <p>بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>عبارت «قابلیت‌های اقتصاد دریایا» در این بند ابهام دارد و منطبق با ماده یک و تعاریف نیست. همچنین در موارد متعددی چون مواد (۵)، (۷)، (۱۲)، (۲۸)، (۳۲) و غیره به سواحل جنوب کشور اشاره مستقیم شده است؛ اما مشخص نیست میان (سواحل مکران)، (جزایر) و (تنگه هرمز و شمال خلیج فارس) کدام‌یک از پهنه‌های ساحلی اولویت اصلی هستند. همچنین تفاوت‌های جغرافیایی، سیاسی و اجتماعی برنامه‌ریزی برای هرکدام از آنها نیز مورد توجه قرار نگرفته است.</p>	<p>این ماده دارای ابهامات متعددی است؛ و همچنین از نظر اجرایی نیز با چالش‌های متعدد از جمله در حوزه‌های زیرساختی، اقتصادی و اجتماعی است.</p> <p>صنایع آب بر معمولاً از جمله صنایع مادر و بزرگ‌مقیاس هستند که فعالیت‌های وابسته پسین و پیشین متعددی دارند و تنها صرف خود تأسیسات نیست پس انتقال هر یک زنجیره وابسته را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد و در اینجا مشخص نیست آیا کل زنجیره باید منتقل شود و فقط تأسیسات صنایع اصلی؛ که پاسخ هرکدام باشد منجر پیامدهای متعدد می‌شود که لازم است متناسب با آن اقدامات لازم دیده شود.</p> <p>انتقال تأسیسات به قلمروهای ساحلی جنوب نیازمند زیرساخت‌های متعدد و پیش‌نیازهایی است که در شرایط حاضر به نظر نمی‌رسد در کوتاه‌مدت بتوان این نیازها را تأمین کرد و انتقال بدون تأمین این پیش‌نیازها و زیرساخت‌ها موجب اتلاف منابع خواهد شد.</p> <p>نکته دیگر اینکه بخش زیادی از این صنایع در مالکیت بخش خصوصی بوده یا اینکه به صورت سهامی عام در بازار سرمایه در مالکیت مردم بوده که این جابه‌جایی هزینه‌هایی بسیاری بر این بخش تحمیل می‌کند که مشخص نیست این هزینه‌ها به چه صورتی تأمین می‌شود و سهم دولت از این هزینه‌ها چقدر است. چراکه بسیاری از این صنایع با سرمایه‌گذاری‌های زیادی استقرار یافته‌اند.</p> <p>نکته دیگر نیروی انسانی وابسته به این فعالیت‌ها هستند. بسیاری از این صنایع در طی سالیان گذشته ساختارهای اجتماعی وابسته به خود را شکل داده‌اند و حتی بسیاری از سکونت‌گاه‌ها در مجاورت این فعالیت‌ها شکل گرفته‌اند که این جابه‌جایی‌ها می‌تواند این ساختارها را تحت تأثیر قرار دهد</p> <p>همچنین در استقرار این فعالیت‌ها در مکان‌های جدید نحوه تأمین نیروی انسانی مورد نیاز چگونه خواهد بود.</p> <p>نظرات ارائه شده مجلس و مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز در مورد این ماده کاملاً وارد است.</p>

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده	نکات و نظرات دریافتی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه
شفافیت	زمینه مندی (مکان‌مبنا)	زمان‌بندی	معتوف به اجرا	نظارت‌پذیری	انطباق با قوانین		
					<p>با توجه به اینکه در رابطه با موضوع بانکرینگ در برنامه هفتم مستقیماً احکامی مصوب شده است اصل محتوی این بند در اینجا لزومی ندارد؛ اما می‌توان موارد تفصیلی‌تری را با در نظر گرفتن و هماهنگی با برنامه هفتم این بند اصلاح شود. برای مثال در موضوع بورس انرژی یا سرمایه‌گذاری در این بخش. ماده ۶۲- به‌منظور افزایش سهم کشور از بازار ارائه سوخت و خدمات جانبی به کشتی‌ها (بنکرینگ) در منطقه خلیج فارس و دریای عمان با اولویت بنادر شهید رجایی و قشم به میزان سوخت‌رسانی سالانه حداقل پنج میلیون تن به همراه خدمات جانبی، اقدامات زیر در طول اجرای برنامه صورت می‌گیرد:</p> <p>الف- وزارت نفت مکلف است نسبت به تولید و تحویل نفت کوره کم-سولفور نیم درصدی (۰/۵٪) با رشد سالانه بیست و پنج درصد (۲۵٪) به شرکت‌های ارائه‌کننده خدمات جانبی به کشتی‌ها (بنکرینگ) و تسهیل فرایندهای واردات و تهیه سوخت بر اساس استانداردهای سوخت‌رسانی دریایی اقدام نماید.</p> <p>ب- به‌منظور تأمین پایدار خوراک متقاضیان تولید نفت کوره کم سولفور نیم درصدی (۰/۵٪)، ولویت‌بخشی اختصاص نفت کوره صادراتی به شرکت‌های ارائه‌کننده خدمات جانبی به کشتی‌ها (بنکرینگ)، تسهیل فرایندهای واردات و تهیه سوخت برای کاربردهای سوخت‌رسانی دریایی و تنظیم مقررات مربوط به عملیات شرکت‌های سوخت‌رسان، وزارت نفت مکلف است با همکاری وزارت راه و شهرسازی، آیین‌نامه اجرائی مورد نیاز را تهیه نموده و به تصویب هیئت وزیران برساند.</p> <p>ب- وزارت راه و شهرسازی مکلف است نسبت به واگذاری حق بهره‌برداری زمین به بخش خصوصی و غیردولتی با رعایت قوانین و مقررات برای عملیات احداث زیرساخت خدمات جانبی به کشتی‌ها (بنکرینگ) اقدام کند.</p> <p>وزارتخانه‌های نفت و راه و شهرسازی مکلف‌اند گزارش عملکرد این ماده را هر شش ماه یک‌بار به کمیسیون انرژی مجلس ارسال نمایند.</p> <p>نظرات ارائه شده مجلس و مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز در مورد این ماده کاملاً وارد است.</p>	<p>بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>مغایر با بند ۹ سیاست‌های کلی قانون‌گذاری: رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوایح و طرح‌های قانونی با تأکید بر:</p> <p>- انسجام قوانین و عدم تغییر اصلاح ضمنی بدون ذکر شناسه تخصصی</p> <p>با توجه به اینکه ماده ۶۲ قانون برنامه هفتم پیشرفت به‌طور صریح و شفاف در خصوص خدمات سوخت‌رسانی به کشتی‌ها (بانکرینگ) اشاره نموده است؛ بنابراین موارد بند ۸ با قوانین بالادستی فاقد انسجام و پیوستگی است.</p> <p>ماده ۸- در راستای اهداف تعیین شده در خصوص خدمات سوخت‌رسانی به کشتی‌ها (بانکرینگ) در برنامه هفتم پیشرفت، وزارت نفت با همکاری وزارت راه و شهرسازی مکلف است پیش‌نویس آیین‌نامه اجرایی سوخت‌رسانی را بر اساس مقررات سازمان بین‌المللی دریانوردی (آی ام ا) با محوریت موضوعات زیر تهیه و برای تصویب به هیئت وزیران ارائه کند:</p> <p>۱- تأمین پایدار سوخت مورد نیاز متقاضیان خدمات سوخت‌رسانی به کشتی‌ها (بانکرینگ) در فضای شفاف عادلانه با استفاده از ابزارهای بورس انرژی.</p> <p>۲- تهیه نقشه جامع واگذاری فرصت‌های سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به منظور تکمیل و توسعه زیرساخت‌های مورد نیاز نظیر اسکله، مخازن، تأمین سوخت دریایی باکیفیت با تأکید بر بنادر سلخ، جزیره قشم و بندر شهید رجایی بندرعباس.</p>	
					<p>این بند بسیار کلی و با ابهام زیاد تدوین شده است.</p> <p>تعیین اولویت‌های صنعتی، یا هرگونه فعالیت دیگر باید در قالب برنامه‌ای یکپارچه و منسجم و نگاهی فرابخشی تدوین شود؛ و این برنامه است که صلاحیت لازم برای تعیین اولویت‌ها را دارد. این ماده در اینجا کارکرد درستی نداشته و می‌تواند موجب بخشی نگری شود.</p> <p>همچنین در این ماده زمان، تعاریف و... شفاف نیست.</p> <p>این ماده همپوشانی با وظایف تعریف شده در بند ت ماده ۴۸ قانون برنامه هفتم دارد؛ که بسیار کامل‌تر است.</p> <p>در اساس ماده ۲۲ قانون برنامه هفتم، عبارت «قطب‌های صنعتی توسعه دریایی» در این بند ابهام دارد و منطبق با ماده یک و تعاریف نیست. در برنامه جامع تحقق سیاست‌های کلی توسعه دریامحور برای اجرایی سازی بند دوم سیاست‌های کلی در مواد (۹) و (۱۰) به «قطب‌های صنعتی توسعه دریایی» به ترتیب وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف به تعیین اولویت‌های صنعتی گردیده و وزارت جهاد کشاورزی نیز مکلف به ایجاد شهرهای مولد کشاورزی در راستای توسعه کشاورزی پایدار و گسترش نظام شهرنشینی در سواحل شده است. فارغ از اینکه تعیین اولویت‌های صنعتی امر حاکمیتی و ایجاد شهرهای مولد کشاورزی امر تصدی‌گری است؛ این دو تکلیف بیانگر یک چالش اساسی یعنی عدم تصمیم‌گیری از جانب دولت در مورد فعالیت‌هایی است که در فرایند توسعه اقتصادی دریامحور باید مورد حمایت قرار گیرد. به‌طور کلی یک برنامه مطلوب محل تعیین اولویت‌ها و محل بیان سازوکارهای دستیابی به این اولویت‌هاست؛ اما در این برنامه نه‌تنها طرح (پروژه)‌های صنعتی و کشاورزی مشخصی بیان نشده بلکه برای تعیین اولویت‌های صنعتی یا ایجاد شهرک‌های مولد</p>	<p>۱ بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>این بند خیلی کلی بیان شده است. متن قانون به‌صورت کلی و در قالب یک بند سیاستی می‌باشد و اشاره‌ای به جزئیات لازم نکرده است.</p> <p>۲) ماده ۹ به‌طور کلی نیاز به ایجاد قطب‌های صنعتی را بیان می‌کند؛ اما مشخص نیست که این قطب‌ها چگونه باید شناسایی و اولویت‌بندی شوند. روش‌های دقیق‌تر برای شناسایی و توسعه این قطب‌ها می‌توانند به رفع نیاز به‌طور کامل کمک کنند. فقط صنعت نیست، باید به صورت شفاف تعریف و تدقیق شود.</p> <p>بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>عبارت «قطب‌های صنعتی توسعه دریایی» در این بند ابهام دارد و منطبق با ماده یک و تعاریف نیست. در برنامه جامع تحقق سیاست‌های کلی توسعه دریامحور برای اجرایی سازی بند دوم سیاست‌های کلی در مواد (۹) و (۱۰) به «قطب‌های صنعتی توسعه دریایی» به ترتیب وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف به تعیین اولویت‌های صنعتی گردیده و وزارت جهاد کشاورزی نیز مکلف به ایجاد شهرهای مولد کشاورزی در راستای توسعه کشاورزی پایدار و گسترش نظام شهرنشینی در سواحل شده است. فارغ از اینکه تعیین اولویت‌های صنعتی امر حاکمیتی و ایجاد شهرهای مولد کشاورزی امر تصدی‌گری است؛ این دو تکلیف بیانگر یک چالش اساسی یعنی عدم تصمیم‌گیری از جانب دولت در مورد فعالیت‌هایی است که در فرایند توسعه اقتصادی دریامحور باید مورد حمایت قرار گیرد. به‌طور کلی یک برنامه مطلوب محل تعیین اولویت‌ها و محل بیان سازوکارهای دستیابی به این اولویت‌هاست؛ اما در این برنامه نه‌تنها طرح (پروژه)‌های صنعتی و کشاورزی مشخصی بیان نشده بلکه برای تعیین اولویت‌های صنعتی یا ایجاد شهرک‌های مولد</p>	

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده
شفافیت	زمینه مندی (مکان مینا)	زمان بندی	معطوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین	
					نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری	
					نکات و نظرات دریافتی مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه	
					کشاورزی نیز سازوکار یا راهبرد مشخصی پیش بینی نشده است؛ به عبارت دیگر انتخاب های سخت به آینده حاله شده و همبست دریامحور اسناد ملی به منظور بارگذاری نظام مند فعالیت و جمعیت ارائه نشده است. بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام: مغایر با بند ۹ قانون گذاری: ۱- قابل اجرا بودن قانون و قابل سنجش بودن اجرای آن. (۱) معطوف بودن به نیازهای واقعی (۲) شفافیت و عدم ابهام: مغایر با بند ۹ سیاست های کلی توسعه دریامحور (حمایت از سرمایه گذاران بومی و محلی در طرح های توسعه ای و حمایت از فعالان اقتصادی و بنگاه های کوچک و متوسط جوامع محلی در حوزه های مختلف زجمله صیادی، کشاورزی، صنعتی و گردشگری). (۱) قابل اجرا بودن: ایجاد شهرهای مولد کشاورزی در سواحل، به ویژه در مناطق مانند مکران با توجه به ارتباط های اقلیمی و منابع طبیعی این مناطق، از نظر عملیاتی با چالش های جدی است. مناطق ساحلی ایران (به ویژه مکران) خشک سازی دارای شرایط آب و هوایی و منابع آب محدود هستند که توسعه کشاورزی پایدار در آنها را می سازد. قابلیت سنجش: شاخص های دقیق و قابل سنجش برای ارزیابی موفقیت این پروژه در قانون ذکر نشده است. مثلاً شاخص هایی مانند میزان تولید کشاورزی، افزایش درآمد روستاییان یا بهبود زیرساخت های آب و انرژی باید مشخص شود تا بتوان موفقیت یا ناکامی این قانون را ارزیابی کرد. (۲) معطوف بودن به نیازهای واقعی: اگرچه ایجاد شهرهای مولد کشاورزی ممکن است در برخی مناطق مفید باشد، با توجه به منابع طبیعی مناطق ساحلی، ایجاد شهرهای مولد کشاورزی در این مناطق نیاز به اولویت واقعی و اصلی ندارد. به جای آن، توسعه اقتصادی پایدار در مناطق ساحلی باید بر اساس ارزیابی جامع از سرمایه های طبیعی و فرهنگی بومی با اولویت دهی به فعالیت هایی مانند شیلات، گردشگری ساحلی و زنجیره های ارزش صنعتی کم کربن طراحی گردد. (۳) شفافیت و عدم ابهام: مشخص نشده که چگونه و با چه منابعی قرار است این شهرها ایجاد شوند. همچنین، از واژه های مبهمی مانند استفاده می شود که (شهرهای مولد کشاورزی) می تواند تفسیرهای مختلف داشته باشد. نحوه اجرای این قانون و نحوه هماهنگی با سایر سیاست های توسعه ای در مناطق ساحلی به طور دقیق مشخص نشده است. سیاست های توسعه دریامحور معمولاً بر استفاده بهینه از منابع دریایی و توسعه فعالیت های مرتبط با دریا تمرکز دارند. این سیاست ها بیشتر بر امور مرتبط با حمل و نقل دریایی، گردشگری دریایی و صنعت دریایی تأکید دارند. ایجاد شهرهای مولد کشاورزی در سواحل مغایر با هدف اصلی سیاست های دریامحور باشد که بر توسعه فعالیت های مرتبط با دریا تمرکز دارد. سواحل، به ویژه در مناطقی با شرایط آب و هوایی خاص، ممکن است بیشتر برای فعالیت های اقتصادی دریایی مانند گردشگری، حمل و نقل و صنعت دریایی مناسب باشند تا کشاورزی. از طرفی بند ۹ سیاست های کلی توسعه دریامحور تمرکز بر حمایت از سرمایه گذاران بومی و محلی در طرح های توسعه ای و حمایت از فعالان اقتصادی و بنگاه های کوچک و متوسط جوامع محلی دارد و ایجاد شهر مولد کشاورزی در مقیاس بزرگ برای منطق های که ظرفیت و پتانسیل جهت کشاورزی ندارد قابلیت ادغام با ماده ۹ را دارد زیرا قطب کشاورزی بخشی از قطب های پیشران می باشد که در بند ۲ سیاست های کلی توسعه دریا آمده ارائه راه حل هایی که با شرایط طبیعی منطقه همخوانی داشته باشند، توسعه کشاورزی بدون در نظر گرفتن این مسائل ممکن است ناکارآمد و به اتلاف منابع باشد. در متن ماده، راه حل های خاص برای رفع چالش ها و مشکلات کشاورزی در سواحل ارائه نشده است. پیشنهاد می شود که راهکارهای دقیق و قابل اجرایی برای مقابله با مشکلات کشاورزی در مناطق ساحلی مانند استفاده از فناوری های پیشرفته و روش های نوین	
					این بند مانند ماده ۹ بسیار کلی و با ابهام زیاد تدوین شده است. تعیین اولویت یا هرگونه فعالیت دیگر باید در قالب برنامه ای یکپارچه و منسجم و نگاهی فرابخشی تدوین شود؛ و این برنامه است که صلاحیت لازم برای تعیین اولویت ها را دارد. این ماده در اینجا کارکرد درستی نداشته و می تواند موجب بخشی نگری شود. موضوعات مربوط به سکونت گاه ها در حوزه اختیارات وزارت راه و شهرسازی است و باید پس از مطالعات کافی نسبت به تعیین نقش این شهرها اهتمام ورزد؛ و در اینجا جهاد کشاورزی می تواند صرفاً همکاری لازم را در موارد اجرایی داشته باشد. همچنین در این ماده زمان، تعاریف و... شفاف نیست. - این ماده همپوشانی با وظایف تعریف شده در بند «ت» ماده ۳۳ قانون برنامه هفتم دارد. - نظرات ارائه شده مجلس و مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز در مورد این ماده کاملاً وارد است.	
					ماده ۱۰- به منظور توسعه کشاورزی پایدار و گسترش نظام شهرنشینی در سواحل، وزارت جهاد کشاورزی موظف است نسبت به ایجاد شهرهای مولد کشاورزی اقدام نماید.	

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده	نکات و نظرات دریافتی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه
شفافیت	زمینه مندی (مکان مینا)	زمان بندی	معتوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین		
						کشاورزی مشخص شود. بر اساس نظر کارشناس سازمان برنامه و بودجه: بهتر است حذف شود. بدون پشتوانه می‌باشد و بعداً اضافه شده است. بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی: عبارت «ساحل» در این بند ابهام دارد و منطبق با ماده یک و تعاریف نیست. در برنامه جامع تحقق سیاست‌های کلی توسعه دریامحور برای اجرایی‌سازی بند «۲» سیاست‌های کلی در مواد (۹) و (۱۰) به «قطب‌های صنعتی توسعه دریایی» به ترتیب وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف به تعیین اولویت‌های صنعتی گردیده و وزارت جهاد کشاورزی نیز مکلف به ایجاد شهرهای مولد کشاورزی در راستای توسعه کشاورزی پایدار و گسترش نظام شهرنشینی در سواحل شده است. فارغ از اینکه تعیین اولویت‌های صنعتی امر حاکمیتی و ایجاد شهرهای مولد کشاورزی امر تصدی‌گری است؛ این دو تکلیف بیانگر یک چالش اساسی یعنی عدم تصمیم‌گیری از جانب دولت در مورد فعالیت‌هایی است که در فرایند توسعه اقتصادی دریامحور باید مورد حمایت قرار گیرد. به‌طور کلی یک برنامه مطلوب محل تعیین اولویت‌ها و محل بیان سازوکارهای دستیابی به این اولویت‌هاست؛ اما در این برنامه نه‌تنها طرح (پروژه)‌های صنعتی و کشاورزی مشخصی بیان نشده بلکه برای تعیین اولویت‌های صنعتی یا ایجاد شهرک‌های مولد کشاورزی نیز سازوکار یا راهبرد مشخصی پیش‌بینی نشده است؛ به عبارت دیگر انتخاب‌های سخت به آینده احاله شده است و همبست دریامحور اسناد ملی به‌منظور پارگذاری نظام‌مند فعالیت و جمعیت ارائه نشده است.	
						ماده ۱۱ - به منظور توسعه صنایع کشتی‌سازی و تعمیرات و اوراق شناورها، تأمین نیاز داخل و درآمدزایی از محل صادرات خدمات و فناوری‌های دریایی: ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت و سایر دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط، برنامه اعطای تسهیلات ارزان‌قیمت و طولانی‌مدت به مالکین شناورهای فرسوده، جهت تعویض و نوسازی شناورهای فرسوده موجود در ازای توثیق سند کشتی را به هیئت وزیران ارائه دهد. تبصره ۱- شاخص‌های فرسودگی شناورها به پیشنهاد مشترک سازمان بنادر و دریانوردی و وزارت صنعت، معدن و تجارت به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. تبصره ۲- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و صندوق توسعه ملی با رعایت ارکان ذیصلاح خود موظف‌اند در تخصیص تسهیلات به اشخاص به منظور خرید یا جایگزینی شناورها، پس از اخذ تأییدیه از هیئت نظارت بر قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی مصوب ۱۳۹۸ مبنی بر عدم مکان تأمین نیاز از داخل کشور، نسبت به صدور مجوز پرداخت تسهیلات به منظور تأمین از خارج کشور اقدام نمایند. تخصیص هرگونه اعتبارات و منابع مالی توسط دستگاه‌های احصا شده در ماده (۱) این برنامه به منظور خرید یا جایگزینی شناورها مطابق این ماده انجام می‌شود. در صورت تخلف از این ماده معادل سه برابر منابع، تسهیلات یا اعتبارات پرداخت شده با نرخ تأخیر تأدیه از زمان پرداخت، مشمول جریمه می‌شوند. ۲- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف به توسعه و تجهیز ناوگان شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران و شرکت ملی نفت‌کش ایران از طریق کمک به خرید کشتی‌های تجاری و اقیانوس‌پیمای مورد نیاز این شرکت‌ها در شمال و جنوب کشور یا اولویت سفارش داخل است. ۳- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف به اهرم‌سازی تقاضاهای داخلی نهادهای عمومی دولتی و غیردولتی جهت شکل‌گیری کسب و کارهای کارگزار خدمات تعمیرات مبتنی بر شبکه تأمین‌کنندگان و تولیدکنندگان تجهیزات و قطعات مورد نیاز محوطه (بارد)‌های تعمیراتی می‌باشد. ۴- وزارت صنعت، معدن و تجارت با همکاری وزارت راه و شهرسازی و وزارت نفت موظف است به احصای نیازمندی‌های بهره‌برداران و تجمیع سفارش‌های نوسازی و ساخت شناورهای خدمات ساحلی و فراساحلی ظرف نه ماه از تاریخ ابلاغ این نامه و تضمین خرید خدمات ساحلی و فراساحلی این شناورها و جایگزینی با شناورهای استیجاری خارجی توسط دستگاه‌های ذی‌ربط تا پایان سال ۱۴۰۴ اقدام نماید.	

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده
شفافیت	زمینه مندی (مکان مینا)	زمان بندی	معتوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین	
					نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	<p>نکات و نظرات دریافتی</p> <p>مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه</p>
					<p>بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>یکی دیگر از الزامات برنامه‌ریزی برای توسعه اقتصادی دریامحور تأمین منابع مالی است؛ در این زمینه تکلیف بانک مرکزی به برنامه‌ریزی برای اعطای تسهیلات ارزان‌قیمت و بلندمدت به مالکین کشتی‌ها در زای توثیق سند کشتی به‌منظور توسعه صنایع کشتی‌سازی و تعمیرات و اوراق شناورها در ماده (۱۱) مناسب ارزیابی می‌شود؛ اگرچه این ماده دارای ابهاماتی نظیر نحوه تخصیص و مدیریت منابع مالی است. برای اجرای موفقیت‌آمیز برنامه‌های ذکرشده، توضیح دقیق‌تر درباره روند تخصیص منابع، زمان‌بندی و معیارهای سنجش موفقیت ضروری است.</p>	
					<p>بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>در رابطه با تبیین دیپلماسی اقتصادی نوین دریامحور در جدول پیوست این برنامه راهبرد «ایجاد پیوندهای اقتصادی بلندمدت با کشورهای هدف بالأخص اعضای شانگهای، بریکس و اکو» به‌عنوان وظیفه وزارت امور خارجه لحاظ گردیده است. در ماده (۱۲) برنامه، تکلیف وزارت امور خارجه به «تأسیس کنسولگری کشورهای همسو به‌خصوص اعضای سازمان همکاری‌های شانگهای، بریکس و اکو در شهرهای بزرگ ساحلی در راستای توسعه دیپلماسی اقتصادی دریامحور و افزایش مشارکت و سرمایه‌گذاری آن‌ها» بیان شده است؛ اما سازوکار اثرگذاری این پیشنهادها بر تسهیل و تسریع فرایند توسعه اقتصادی دریامحور کشور نامشخص است. بنابراین طراحی پروژه‌های مشترک توسعه‌ای که به دلیل منفعت اقتصادی برای کشورهای هدف جذابیت دارد؛ کارآمدتر از بیان عبارات مبهمی است که نتایج آن نیز قابل ارزیابی نخواهد بود؛ به عبارت دیگر آیا به فرض تأسیس کنسولگری از سوی چند کشور در استان‌های ساحلی ایران می‌توان نتیجه گرفت که آن‌ها در طرح (پروژه)‌های توسعه‌ای کشور سرمایه‌گذاری می‌کنند؟ برای مثال مواردی مانند جلب همکاری و سرمایه‌گذاری شورهای مانند چین و هند در طرح (پروژه)‌هایی مانند تکمیل پل خلیج فارس و تجهیز بندر چابهار اقدامات اجرایی مشخصی هستند که حاصل اتخاذ ایده‌های جدید در دیپلماسی اقتصادی کشور قلمداد می‌شوند. همچنین در ماده (۱۲) و سایر ماده‌های (۵)، (۷)، (۲۸)، (۳۲) و غیره به سواحل جنوب کشور اشاره مستقیم شده است؛ اما مشخص نیست «سواحل مکران»، «تنگه هرمز و شمال خلیج فارس» و «جزایر» کدام یک از پهنه‌های ساحلی اولویت اصلی هستند. تفاوت‌های جغرافیایی، سیاسی و اجتماعی برای هر کدام از آن‌ها مورد توجه قرار نگرفته است.</p> <p>بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>این ماده مربوط به بند (۷) سیاست‌های کلی توسعه دریامحور «توسعه همکاری‌های اقتصادی، تجاری و سرمایه‌گذاری در طرح‌های بزرگ‌مقیاس و دانش‌بنیان زیرساختی، تولیدی و خدماتی با کشورهای همسایه و سایر کشورها به منظور بهره‌گیری از ظرفیت‌های دریایی و حضور مؤثر در معابر بین‌المللی و دستیابی به موقعیت قطب‌های منطقه‌ای» است. در این راستا، برنامه تأسیس کنسولگری یا دفاتر کشورهای هدف در استان‌های ساحلی با همکاری وزارتخانه‌های مرتبط در امر توسعه دریایی باید دوطرفه باشد؛ یعنی در مناطق دریایی کشورهای همسو نیز باشد چون طبق بند (۷) به منظور بهره‌گیری از ظرفیت‌های دریایی و حضور مؤثر در معابر بین‌المللی و دستیابی به موقعیت قطب‌های منطقه‌ای نیاز به همکاری دوجانبه و حضور دفاتر در هر دو کشور دارد.</p> <p>بنا بر نظر کارشناس سازمان برنامه و بودجه:</p> <p>بهبتر است روابط به صورت دوسویه دیده شود.</p>	
					<p>بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>اهمیت تدقیق مفاهیم و اصطلاحات به این دلیل است که در ماده (۱۳) شورای اقتصاد موظف شده تا «طرح (پروژه)‌های مرتبط با فعالیت‌های دریایه» را در اولویت تأمین مالی خارجی (فاینانس) قرار دهد؛ اما در این برنامه به دلیل عدم تعریف فعالیت‌های دریایه مشخص نشده که دامنه این اولویت‌دهی شامل کدام</p>	<p>ماده ۱۳- شورای اقتصاد موظف است طرح (پروژه)‌های مرتبط با فعالیت‌های دریایه را در اولویت تأمین مالی خارجی (فاینانس) قرار دهد.</p>

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده
شفافیت	زمینه مندی (مکان مینا)	زمان بندی	معتوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین	
					<p>نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری</p>	<p>نکات و نظرات دریافتی</p> <p>مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه</p>
					<p>برای اجرایی شدن این ماده لازم است و باید تغییرات اقتصادی و تحولات آینده در نظر گرفته شود.</p> <p>در این راستا نقد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در مورد «عدم تعریف اقتصاد دریامحور و مشخص نکردن دامنه فعالیت‌های مرتبط با اقتصاد دریامحور می‌تواند در سازوکار پیش‌بینی شده برای تامین منابع مالی توسعه دریامحور در این برنامه اختلال ایجاد کند» و اثرات آن بر اجرایی شدن ماده وارد است.</p>	<p>طرح(پروژه)هاست. بنابراین عدم تعریف اقتصاد دریامحور و مشخص نکردن دامنه فعالیت‌های مرتبط با اقتصاد دریامحور می‌تواند در سازوکار پیش‌بینی شده برای تامین منابع مالی توسعه دریامحور در این برنامه اختلال ایجاد کند. ماده (۱۳) همچنین در مورد اولویت‌دهی برای تامین مالی خارجی و اختصاص منابع تبصره «۲» قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور به فعالیت‌هایی مرتبط است که به دلیل ابهامات مفهومی قابل بررسی نمی‌باشد؛ اما در صورت تدقیق مطلوب مفاهیم، می‌تواند آثار مثبتی داشته باشد.</p> <p>بنا به گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>مغایر با بند (۹) سیاست‌های کلی قانون‌گذاری: رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوایح و طرح‌های قانونی با تأکید بر:</p> <p>(۱) قابل اجرا بودن قانون و قابل سنجش بودن اجرای آن:</p> <p>این ماده شوراهای اقتصادی را موظف به اولویت دادن به تامین مالی خارجی (فاینانس) برای طرح‌های مرتبط با فعالیت‌های دریاپایه می‌کند. در عمل، این بستگی به توافقات بین‌المللی، منابع تامین مالی و تعاملات دولت با کشورهای خارجی دارد که ممکن است چالش‌هایی ایجاد کند. هیچ شاخص مشخصی برای سنجش اجرای این ماده پیش‌بینی نشده است. برای مثال، مشخص نیست که چگونه باید سنجید که آیا پروژه‌ها واقعاً در اولویت قرار گرفته‌اند یا خیر. شاخص‌هایی مانند تعداد پروژه‌های تامین مالی شده یا میزان جذب سرمایه خارجی می‌تواند به عنوان معیارهای سنجش مطرح شود؛ اما این‌ها باید به‌طور صریح در قانون ذکر شوند.</p> <p>(۲) شفافیت و عدم ابهام:</p> <p>متن ماده نسبتاً کلی است و جزئیات روشنی در مورد نحوه اجرای آن ارائه نمی‌دهد. استفاده از اصطلاحاتی مانند فاینانس «نیاز به توضیحات دقیق‌تر دارد تا از هرگونه ابهام جلوگیری شود. تعریف «پروژه‌های مرتبط با فعالیت‌های دریاپایه»، (زیرساخت‌های بندری، شیلات، گردشگری دریایی و غیره). «اولویت تامین مالی خارجی «و» «پروژه‌های دریاپایه» مشخص نیست و ممکن است تفسیرهای مختلفی از آن وجود داشته باشد. همچنین بدون اشاره به یک بازه زمانی یا دوره مشخص تدوین شده است. اگر شرایط مالی بین‌المللی تغییر کند یا در دسترس بودن منابع مالی خارجی به دلایلی مانند تحریم‌ها یا تغییرات ژئوپلیتیکی محدود شود، اجرای این ماده با چالش‌های زمانی مواجه خواهد شد. این ماده به نظر می‌رسد بدون در نظر گرفتن تغییرات اقتصادی و تحولات آینده تنظیم شده است. از آنجا که تامین مالی خارجی تحت تأثیر شرایط اقتصادی جهانی است، این قانون ممکن است نیاز به بازبینی دوره‌ای داشته باشد تا همچنان عملی باقی بماند. این ماده پروژه‌های مرتبط با فعالیت‌های دریاپایه را به‌طور کلی ذکر می‌کند؛ اما تعریف دقیق و معیارهای لازم برای تعیین پروژه‌های واجد شرایط مشخص نشده است. این عدم انطباق محتوایی می‌تواند منجر به تفسیرهای مختلف و اجرای ناهماهنگ شود. ماده به‌طور دقیق مشخص نمی‌کند که چه عواملی باعث اولویت‌بندی پروژه‌های مختلف می‌شود. نبود معیارهای دقیق و قابل سنجش برای تعیین اولویت‌ها ممکن است باعث بروز مشکلات در تخصیص منابع مالی شود.</p> <p>بر اساس نظر کارشناس سازمان برنامه و بودجه:</p> <p>از نظر شکلی بهتر است تدقیق شود.</p>
					<p>بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>یکی از الزامات برنامه‌ریزی برای توسعه اقتصادی دریامحور تامین منابع مالی است که این ماده از این منظر دارای ابهاماتی مانند نحوه تخصیص و مدیریت منابع مالی است. برای اجرای موفقیت‌آمیز برنامه‌های ذکرشده، توضیح دقیق‌تر درباره روند تخصیص منابع، زمان‌بندی و معیارهای سنجش موفقیت ضروری است. تکلیف دبیرخانه مناطق آزاد تجاری-صنعتی و بانک مرکزی به تأسیس بانک‌های فراساحلی (آفشور) در چابهار، کیش و قشم و ارائه روش‌های کارآمد برای نقل و انتقالات ارزی و امکان برقراری ارتباط مالی بین‌بانکی بین‌المللی در ماده (۱۴) نشانگر اهتمام دولت به توسعه سرمایه‌گذاری‌هاست.</p>	<p>ماده ۱۴- دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی موظف است با همکاری بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نسبت به راه‌اندازی سه بانک فراساحلی (آفشور) در مناطق آزاد تجاری-صنعتی (چابهار، کیش، قشم) و ارائه روش‌های کارآمد برای نقل و انتقالات ارزی و امکان ارتباطات مالی بین‌بانکی بین‌الملل (سوئیفت) و عملیات بانکی بانک‌های فراساحلی (آفشور) ظرف یک سال از تاریخ ابلاغ این برنامه اقدام نماید.</p>

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده
شفافیت	زمینه مندی (مکان مینا)	زمان بندی	معتوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین	
					نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	<p>نکات و نظرات دریافتی</p> <p>مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه</p>
					<p>بنا به گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>مغایر با بند (۹) سیاست‌های کلی قانونگذاری: رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوایح و طرح‌های قانونی با تأکید بر:</p> <p>(۱) قابل اجرا بودن قانون و قابل سنجش بودن اجرای آن: اجرای این ماده نیاز به همکاری میان دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد، دبیرخانه شورای توسعه مکران و بانک مرکزی دارد. همچنین، برای راه‌اندازی بانک‌های فراساحلی (آفشور)، چالش‌های پیچیده‌ای مانند ایجاد زیرساخت‌های بانکی و توافقات بین‌المللی وجود دارد. عملیاتی کردن این ماده در بازه زمانی یک‌ساله ممکن است دشوار باشد. در این ماده شاخص‌های دقیقی برای سنجش پیشرفت و موفقیت راه‌اندازی بانک‌های فراساحلی ارائه نشده است. اگرچه «ظرف یک سال» به عنوان بازه زمانی اشاره شده است؛ اما نبود معیارهای مشخص برای ارزیابی پیشرفت، قابلیت پایش دقیق را کاهش می‌دهد. اگرچه ایجاد بانک‌های فراساحلی راه‌حل مناسبی برای رفع این نیازها به نظر می‌رسد؛ اما موفقیت آن بستگی به همکاری‌های بین‌المللی و رعایت قوانین بین‌المللی مانند FATF دارد که این مسئله به پیچیدگی‌های اجرای قانون افزوده است.</p> <p>(۲) شفافیت و عدم ابهام:</p> <p>متن قانون در بیان اهداف و وظایف دستگاه‌ها شفاف است؛ اما اصطلاحاتی مانند «روش‌های کارآمد» و «بانک‌های فراساحلی» نیازمند تعریف دقیق‌تری هستند. نبود تعریف دقیق از این اصطلاحات می‌تواند به تفسیرهای متفاوت منجر شود.</p>	
					<p>بنا به گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>این ماده به مدیریت سرمایه‌های مازاد استان‌های برخوردار و هدایت آن به مناطق کمتر برخوردار با اولویت مناطق ساحلی جنوب کشور اشاره دارد. از لحاظ تئوری، اجرای آن امکان‌پذیر است؛ اما اجرای عملی این سیاست مستلزم همکاری گسترده استانداری‌ها، وزارت کشور و بخش خصوصی است. به‌علاوه، انگیزه اقتصادی برای هدایت سرمایه‌ها به مناطق کمتر برخوردار نیز باید فراهم شود. هرچند که این ماده به نیاز واقعی مناطق کمتر برخوردار اشاره دارد؛ اما به تفصیل به چگونگی هدایت سرمایه و ایجاد مشوق‌های لازم برای سرمایه‌گذاران نمی‌پردازد. این امر ممکن است باعث کاهش کارآمدی آن شود. این ماده هیچ بازه زمانی مشخصی برای اجرای سیاست تعیین نکرده است. نبود جدول زمانی می‌تواند باعث عدم پیگیری و ارزیابی دقیق اجرای این ماده شود. مشخص نبودن زمان‌بندی دقیق، همچنین اجرای این قانون را بدون چارچوب زمانی معین، دشوار می‌کند.</p> <p>ماده ۱۵- وزارت کشور با همکاری استانداری‌ها، سازوکارهای سرمایه‌گذاری استان‌های برخوردار را به نحوی مدیریت نماید که مازاد سرمایه‌های موجود در آن استان‌ها به استان‌های کمتر برخوردار با اولویت مناطق ساحلی جنوب کشور هدایت شود.</p> <p>بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>درباره تأمین منابع مالی ماده (۱۵)، وزارت کشور مکلف به مدیریت سازوکارهای سرمایه‌گذاری استان‌های برخوردار شده تا مازاد سرمایه‌های موجود در آن استان‌ها را به استان‌های کمتر برخوردار با اولویت مناطق ساحلی جنوب کشور هدایت کند. این پیشنهاد نیز علاوه بر ابهاماتی که در مورد نحوه تشخیص مازاد سرمایه در استان‌های برخوردار دارد؛ از لحاظ چگونگی هزینه‌کرد منابع آزاد شده نیز دارای ابهام است. برای مثال مشخص نیست که این منابع برای تأمین مالی کدام‌یک از طرح (پروژه)‌های ملی یا استانی و با چه جنسی (محرومیت‌زدایی یا توسعه‌ای) اختصاص می‌یابد. همچنین در این ماده هیچ بازه زمانی مشخصی برای اجرای سیاست تعیین نشده است و نبود جدول زمانی می‌تواند باعث عدم پیگیری و ارزیابی دقیق اجرای این ماده شود.</p> <p>بنا بر نظر کارشناس سازمان برنامه و بودجه:</p> <p>مبهم است و فهم دشواری دارد. بهتر است از تجارب کشورهای چین و آلمان در خصوص زنجیره ارزش استفاده شود. به جای تأکید صرف بر سرمایه، بهتر است صنایع و فعالیت‌های هم‌پیوند با شیلات یا فعالیت-</p>	<p>ماده مبهم است، جهت تحقق این ماده نیاز به مشارکت تمامی ذی‌نفعان و شفاف‌سازی بیشتر فرایند است.</p> <p>در این ماده زمان‌بندی بسیار مبهم می‌باشد که لازم است شفاف شود.</p> <p>لازم به ذکر است نظرات ارائه شده مجلس و مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز در مورد این ماده کاملاً وارد است.</p>

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده	نکات و نظرات دریافتی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه	نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
شفافیت	زمینه مندی (مکان‌مبنا)	زمان‌بندی	معتوف به اجرا	نظارت‌پذیری	انطباق با قوانین			
							های دریایی مشخصاً اشاره شود.	
							بر اساس نظر کارشناس سازمان برنامه و بودجه: ماده (۱۶) ابهام دارد. برای سرمایه‌گذاری از بانک‌ها خواسته شده تسهیلات بدهند که با برنامه هفتم مغایرت دارد، چون در برنامه هفتم بانک‌ها برای سرمایه‌گذاری ممنوع شده‌اند. ۶۰٪ عدد بزرگی است و به نظر نیازمند بررسی دقیق‌تری است. منظور از مؤسسات دانش‌بنیان چه مؤسساتی هستند؟ اگر هلدینگ بزرگ مدنظر است که خودش تأمین می‌شود.	این بند جهت بررسی دقیق‌تر نیاز به کار کارشناسی دارد.
							بر اساس گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام: بانک مرکزی موظف است آیین‌نامه تسهیلات بانکی را ظرف یک ماه تهیه و به تصویب شورای پول و اعتبار برساند. این زمان برای تدوین و تصویب آیین‌نامه‌های مرتبط با تسهیلات بانکی ناکافی است و نیاز به زمان بیشتری برای بررسی و اجرای آن‌ها است. برای تعیین تعرفه‌های خدمات درمانی به‌گونه‌ای که رقابتی با کشورهای منطقه باشد، نیاز به مطالعه و بررسی جامع بازار و شرایط اقتصادی منطقه است. این فرایند ممکن است زمان‌بر باشد و نیاز به تحقیقات دقیق و مشاوره‌های کارشناسی داشته باشد که از نقطه‌نظر قابل اجرا بودن و قابل سنجش بودن اجرای آن مغایر با بند ۹ سیاست‌های کلی قانون‌گذاری است (رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوایح و طرح‌های قانونی). بر اساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی: طبق زمان‌بندی موجود در جزء «۳» ماده (۱۷) «آیین‌نامه تسهیلات بانکی بلندمدت به شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات گردشگری سلامت» برنامه دولت ظرف تنها یک ماه پس از ابلاغ این برنامه فرصت کوتاهی تلقی می‌شود.	نظرات ارائه شده مجلس و مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز در مورد این ماده کاملاً وارد است. آیا شرایط کشورهای همسایه از نظر خدمات درمانی و پزشکی در نظر گرفته شده است؟ باید به دقت بررسی شود. مطالعات زیربنایی و اساسی لازم است تا در زمان ارائه خدمات، بازخورد مناسبی بگیرد.
							بر اساس گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام: مغایر با بند ۹ سیاست‌های کلی قانون‌گذاری است (رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوایح و طرح‌های قانونی). ماده (۱۸) به‌طور کلی اجرای آن نیازمند شفافیت در نحوه محاسبه درآمدهای بازرگانی و چگونگی تخصیص و هزینه‌کرد این درصد از درآمد است. برای اجرای این ماده باید مهلت‌های زمانی معین شود تا مشخص گردد که چه زمانی باید این درصد از درآمدها تخصیص یابد و نظارت بر آن چگونه انجام خواهد شد. درصد تعیین شده (۵٪) برای تأمین و توسعه خدمات بهداشتی و درمانی و خدمات پیش‌بیمارستانی باید بررسی شود تا مطمئن شویم که این میزان کافی است و می‌تواند به بهبود خدمات کمک کند. مشخص کردن تعرفه‌های دولتی نیاز به تعریف دقیق‌تری دارد تا از ایجاد ابهام جلوگیری شود. باید بررسی گردد که تعرفه‌های دولتی چگونه تعیین و اجرا خواهند شد. بر اساس نظر کارشناس سازمان برنامه و بودجه: سازوکار اجرایی این ماده ابهام دارد.	با توجه به اهمیت مصوبه برنامه جامع توسعه دریامحور لازم است متن مواد، بند و تبصره‌ها با دقت نوشته شود. در متن این ماده و بسیاری از ماده‌های دیگر شاهد ایرادات تایپی و نگارشی هستیم. نظرات ارائه شده مجمع تشخیص مصلحت نظام و کارشناس سازمان برنامه و بودجه نیز در مورد این ماده کاملاً وارد است.
							بر اساس گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام: واگذاری مسئولیت تأمین برق از شرکت توزیع نیروی برق استان به شرکت برق منطقه‌ای استان (با تأکید بر استان هرمزگان) ممکن است با قوانین و سیاست‌های جاری در مورد تقسیم وظایف و مسئولیت‌ها در صنعت برق مغایرت داشته باشد. به‌ویژه اگر قوانین موجود به وضوح نحوه تغییر یا انتقال مسئولیت‌ها را مشخص نکرده باشند. تعیین سهم حداقل بیست درصد برای احداث آب‌شیرین‌کن‌های خورشیدی ممکن است با سیاست‌های موجود در زمینه صدور مجوزها و حمایت از پروژه‌های انرژی‌های تجدیدپذیر در تضاد باشد. باید بررسی شود که این الزام با سیاست‌های عمومی در مورد تخصیص منابع و اولویت‌های زیست-محیطی همسو است یا خیر. ماده (۱۹) به‌طور مشخص زمان‌بندی برای اجرای اقدامات مختلف (مانند واگذاری مسئولیت‌ها و تخصیص سهمیه‌ها) را بیان نمی‌کند. این مسئله می‌تواند باعث عدم وضوح در مورد زمان‌بندی اجرای پروژه‌ها و	نقد گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام وارد است. نیاز به تدقیق زمان‌بندی است. تغییر راهبری تأمین برق مناطق از شرکت توزیع نیروی برق استان به شرکت برق منطقه‌ای استان (با تأکید بر استان هرمزگان) چه نقشی در جلوگیری از قطع برق و یا مصرف پایدار برق دارد؟ با توجه به بند ۶ سیاست‌های کلی توسعه دریامحور که بر نوآوری و فناوری‌های نوین تأکید کرده است باید از راهکارهایی که مصرف پایدار مصرف برق را به همراه دارد با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین استفاده کرد.
							ماده ۱۶- به منظور تأمین سرمایه در گردش شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان مستقر در مناطق ساحلی و جزایر، صندوق نوآوری و شکوفایی مجاز است با رعایت صلاحیت ارکان ذی‌صلاح و با مشارکت حداکثر شصت‌درصدی (۶۰٪) با بانک‌ها و سایر مؤسسات و صندوق‌های مالی و از طریق این مؤسسات اقدام به ارائه تسهیلات کوتاه‌مدت (حداکثر دوساله) با نرخ ترجیحی نماید. ماده ۱۷- به منظور توسعه خدمات گردشگری سلامت و جذب بیماران کشورهای منطقه در مناطق ساحلی و جزایر جنوب کشور: ۱- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است تعرفه خدمات درمانی در مناطق ساحلی و جزایر جنوب کشور (رقابتی با کشورهای منطقه) را به نحوی تعیین نماید که واحدهای درمانی مستقر در این مناطق در رقابت با کشورهای منطقه از مزیت برخوردار باشند. ۲- وزارت امور خارجه موظف است با همکاری وزارت کشور، اقدامات لازم برای تسهیل صدور روادید برای گردشگران سلامت را انجام دهد. ۳- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است جهت حمایت از متقاضیان ارائه خدمات گردشگری سلامت بر اساس معرفی‌نامه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، آیین‌نامه تسهیلات بانکی بلندمدت به شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات گردشگری سلامت را ظرف مدت یک ماه از تاریخ ابلاغ این برنامه تهیه و به تصویب شورای پول و اعتبار برساند.	
							ماده ۱۹- وزارت نیرو موظف است به منظور تأمین پایدار آب و برق مناطق ساحلی و جزایر جنوب کشور و توسعه ظرفیت نیروگاه‌های تجدیدپذیر در سواحل کشور اقدامات زیر را انجام دهد: ۱- به منظور جلوگیری از قطع یا عدم اطمینان از تأمین برق پایدار مناطق ساحلی به‌ویژه جزایر جنوب کشور، راهبری تأمین برق این مناطق از شرکت توزیع نیروی برق استان به شرکت برق منطقه‌ای استان (با تأکید بر استان هرمزگان) واگذار می‌شود. ۲- اختصاص سهم حداقل بیست درصد (۲۰٪) برای احداث آب‌شیرین‌کن‌های خورشیدی در سواحل کشور از کل مجوزهای صادره در نواحی مذکور. ۳- تسهیل صدور مجوزها و مشوق‌های لازم برای بخش‌های متقاضی استفاده از آب دریا. ۴- تدوین سازوکارهای افزایش بهره‌وری سامانه‌های نمک‌زدایی به منظور کاهش هزینه‌های بهره‌برداری استحصال از آب دریا با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت.	

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده
شفافیت	زمینه مندی (مکان مینا)	زمان بندی	معتوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین	
					نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری	<p>نکات و نظرات دریافتی</p> <p>مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه</p>
					<p>قدمات شود.</p> <p>«اختصاص سهم حداقل بیست درصد (۲۰٪) برای احداث آب شیرین کن های خورشیدی» نیاز به توضیح بیشتری دارد که آیا این درصد از کل مجوزهای صادره است یا از ظرفیت کل تولید آب شیرین.</p> <p>«تسهیل صدور مجوزها و مشوق های لازم برای بخش های متقاضی استفاده از آب دریا» باید به وضوح مشخص کند که این تسهیلات شامل چه نوع مشوق هایی است و چگونه اجرایی خواهد شد.</p> <p>بر اساس نظر کارشناس سازمان برنامه و بودجه:</p> <p>بند (۱) ماده ۱۹ درباره شرکت توزیع نیروی برق استان و شرکت برق منطقه ای چالش زا است و بحث تأمین برق منطقه ای موضوعیت پیدا نمی کند.</p> <p>در این ماده موضوع مهار آب های سیلابی، آبخیزداری و آبخوان ها دیده نشده است.</p>	
					<p>بر اساس گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>مغایر با بند (۹) سیاست های کلی قانون گذاری است. مدت زمان تعیین شده برای صدور مجوزها و اختصاص زمین (یک ماه) برای ماده (۲۰) ممکن است در عمل چالش برانگیز باشد. فرایندهای صدور مجوز ممکن است به زمان بیشتری نیاز داشته باشند، به خصوص اگر تأییدیه ها نیاز به بررسی های محیط زیستی، فنی و قانونی داشته و ممکن است در این مدت کوتاه امکان پذیر نباشد. این مسئله می تواند به عدم انطباق زمانی در اجرای ماده منجر شود و نیاز به بازنگری دارد.</p> <p>نحوه تخصیص زمین ها به سرمایه گذاران باید به طور دقیق تر توضیح داده شود. عدم شفافیت در این موضوع می تواند منجر به سوءاستفاده یا تخصیص ناعادلانه زمین ها شود. بهتر است معیارهای اختصاص زمین به وضوح در متن قانون ذکر شود.</p> <p>بر اساس گزارش پژوهش های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>زمان بندی موجود ماده (۲۰) و تکلیف وزارت کشاورزی به صدور «تأییدیه و مجوزهای مربوط به اختصاص زمین به سرمایه گذاران نیروگاه های تجدیدپذیر» برنامه دولت ظرف تنها یک ماه پس از ابلاغ این برنامه فرصت کوتاهی تلقی می شود.</p> <p>بر اساس نظر کارشناس سازمان برنامه و بودجه:</p> <p>ماده (۲۰) اشتباه نوشتاری دارد. قوانین و مقررات مربوطه حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ درخواست به وزارت نیرو ابلاغ شود.</p>	<p>ماده ۲۰- به منظور توسعه نیروگاه های تجدیدپذیر، وزارت جهاد کشاورزی از طریق سازمان های تابعه موظف است نسبت به صدور تأییدیه و مجوزهای مربوط به اختصاص زمین به سرمایه گذاران نیروگاه های تجدیدپذیر برابر قوانین و مقررات مربوط، حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ این برنامه و با اعلام وزارت نیرو اقدام نماید.</p>
					<p>یکی از راهکارهای توسعه نیروگاه های تجدیدپذیر، صدور تأییدیه و مجوزهای مربوط (تسهیل فرایند) به اختصاص زمین است و باید زیرساخت و شرایط و الزامات دیگر جهت توسعه نیروگاه ها بررسی شود.</p> <p>همچنین نکته نظرات ارائه شده مجلس و مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز در مورد این ماده وارد است.</p>	
					<p>بر اساس گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>مغایر با بند (۹) سیاست های کلی قانون گذاری است. این موضوع مستلزم سازوکار اجرایی فوری و هماهنگی در دقیق بین گمرک و وزارت صنعت، معدن و تجارت است. هیچ زمان بندی مشخصی برای اجرای فرایند ترخیص ۹۰٪ تجهیزات (مثلاً مدت زمان لازم برای موافقت کارگروه یا گمرک) ذکر نشده است که می تواند در عمل باعث تأخیر و بروز مشکلات اجرایی شود.</p> <p>تبصره «یک» ماده ۲۱: وزارت صنعت، معدن و تجارت را موظف به تعیین توان تولید داخل ظرف سه ماه می کند. این مهلت سه ماهه به خودی خود ممکن است ناکافی باشد، زیرا ارزیابی توان تولید داخل در مورد تجهیزات متنوع نیروگاه های تجدیدپذیر، نیازمند زمان و تحلیل های دقیق است. ممکن است این بازه زمانی عملیاتی به دلیل پیچیدگی موضوع ناکافی باشد. در نتیجه، این ممکن است بر دقت و صحت نتایج تأثیر منفی بگذارد.</p>	<p>ماده ۲۱- گمرک جمهوری اسلامی ایران موظف است، ترخیص تجهیزات وارداتی مورد نیاز جهت نصب در نیروگاه های تجدیدپذیر را از مسیر خط سبز با تضمین ترخیص نود درصد (۹۰٪) بدون انجام کامل تشریفات، مشروط به موافقت کارگروه حداکثر استفاده از توان تولید داخل با مسئولیت وزارت صنعت، معدن و تجارت اقدام نماید.</p> <p>تبصره- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ این برنامه، توان تولید داخل در خصوص تجهیزات وارداتی مورد نیاز را ارائه نماید.</p>
					<p>نکته نظرات ارائه شده مجمع تشخیص مصلحت نظام در مورد این ماده وارد است.</p>	
					<p>«به روزرسانی قوانین، مقررات و سیاست های دریایی ایران را متناسب با کنوانسیون ملل متحد در مورد حقوق دریایا و تدوین آیین نامه ها و شرح وظایف سازمان ها، نهادها و افراد در داخل کشور متناسب با حقوق بین المللی دریایی» به نظر می رسد یک اقدام و پیش نیاز تهیه این مصوبه بوده است.</p>	<p>ماده ۲۲- وزارت دادگستری و وزارت راه و شهرسازی موظفاند ظرف یک سال از تاریخ ابلاغ این برنامه، اقدامات لازم برای به روزرسانی قوانین، مقررات و سیاست های دریایی ایران را متناسب با کنوانسیون ملل متحد در مورد حقوق دریایا و تدوین آیین نامه ها و شرح وظایف سازمان ها، نهادها و افراد در داخل کشور متناسب با اهداف و شرح وظایف سازمان ها، نهادها و افراد در داخل کشور متناسب با کنوانسیون حقوق بین المللی دریایی به انجام رساند.</p>

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده
شفافیت	زمینه مندی (مکان‌مبنا)	زمان‌بندی	معتوف به اجرا	نظارت‌پذیری	انطباق با قوانین	
					<p>نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری</p> <p>نکات و نظرات دریافتی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه</p>	
					<p>ابهامات نهادی، قانونی منجر به افزایش تعارضات در عمل خواهد شد. اگر در راستای کنوانسیون ملل متحد قرار است انجام شود نیاز است قوانین اصلاح و ساختارهای نهادی یکپارچه ایجاد شود.</p> <p>نکته نظرات ارائه شده در گزارش‌های مجلس و مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز در مورد این ماده وارد است.</p> <p>ملل متحد در مورد حقوق دریاهای شده‌اند و برای این کار باید شرح وظایف سازمان‌ها، نهادها و افراد داخل کشور را در آیین‌نامه‌ای تدوین کنند. علاوه بر اینکه شمولیت این موضوع به‌گونه‌ای نیست که رافع تمام تعارضات قانونی مطرح در موضوع اقتصاد دریامحور باشد؛ تقلیل آن در قالب آیین‌نامه نیز در برخی موارد مناسب ارزیابی نمی‌شود و نیاز به تصویب مجلس شورای اسلامی دارد. گفتنی است که چنین موضوعاتی به چندین دستگاه مختلف مرتبط است؛ بنابراین عدم مشارکت نهادهای دیگر از جمله وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت، نفت، جهاد کشاورزی و سازمان‌های اداری استخدامی و حفاظت محیط‌زیست موجب ابهام در مسئولیت‌ها می‌شود و خود می‌تواند عاملی برای افزایش تعارضات باشد؛ چراکه به دلیل پیچیدگی موضوعات تقنینی، تمرکز صرف بر یک وزارتخانه و یک سازمان و عدم ایجاد سازوکارهای هماهنگ‌کننده بین دستگاه‌های مرتبط، می‌تواند کارایی این راه‌حل را کاهش دهد. علاوه بر این در جدول پیوست برنامه جامع تحقق سیاست‌های کلی توسعه دریامحور چنین بیان شده است که سازمان‌های «اداری و استخدامی» و «برنامه و بودجه» با همکاری وزارتخانه‌های «راه و شهرسازی»، «صنعت، معدن و تجارت» و «نیرو» وظایف تصدی‌گری و حاکمیتی اقتصاد دریامحور را تفکیک کنند؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که پیش‌شرط برنامه‌ریزی یعنی آگاهی از تعارضات چالش‌آفرین که برای رفع آن‌ها نیاز به برنامه‌ریزی می‌باشد که در این برنامه رعایت نشده است. همچنین در این برنامه هیچ سازوکاری برای رفع سایر تعارضات قانونی مثل ارائه لایحه به‌منظور تدقیق اختیارات و وظایف سازمان‌های مناطق آزاد تجاری-صنعتی و رفع تداخلات آن با استانداری‌ها و فرمانداری‌ها یا ارتقاء کیفیت قوانین تجاری در حوزه گمرک و بیمه‌ها نیز پیش‌بینی نشده است، در حالی که در مقدمه سیاست‌های کلی توسعه دریامحور بر ارائه لوایح لازم در کنار تصویب مقررات به‌عنوان برنامه جامع تحقق این سیاست‌ها تصریح شده است.</p> <p>بر اساس گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>مدت زمان یک‌ساله با حجم بالای کار شامل به‌روزرسانی قوانین، مقررات، سیاست‌ها و تدوین آیین‌نامه‌ها و شرح وظایف سازمان‌ها با توجه به گستردگی موضوعات دریایی و هماهنگی با کنوانسیون ملل متحد، به‌ویژه با توجه به پیچیدگی‌های حقوقی و نیاز به هماهنگی بین وزارتخانه‌ها و نهادهای مختلف ناکافی به نظر می‌رسد. فرایند اصلاح قوانین و تدوین مقررات جدید معمولاً نیاز به زمان بیشتری دارد و اجرای آن در بازه زمانی مذکور می‌تواند چالش‌برانگیز باشد. این امر به دلیل پیچیدگی موضوع، نیاز به کار کارشناسی گسترده و احتمال عدم تأمین منابع و هماهنگی بین دستگاه‌ها، قابل پیش‌بینی است. انطباق با کنوانسیون و حقوق بین‌المللی دریایی یک راه‌حل مناسب است؛ اما تمرکز صرف بر یک وزارتخانه و یک سازمان و عدم ایجاد سازوکارهای هماهنگ‌کننده بین دستگاه‌های مرتبط می‌تواند کارایی این راه‌حل را کاهش دهد. متن قانون از شفافیت کافی برخوردار نیست. مشخص نمی‌باشد که فرایند این به‌روزرسانی به چه شکلی انجام خواهد شد؛ اما ابهام در خصوص دستگاه‌های متولی، شرح وظایف افراد و نحوه هماهنگی بین دستگاه‌ها وجود دارد. متولی انجام این بند مشخص نیست. همچنین مشخص نیست که چگونه و با چه ساختاری این به‌روزرسانی قوانین و مقررات انجام خواهد شد. در حالی که موضوعات دریایی به چندین حوزه و دستگاه‌های مختلف مرتبط است، عدم مشارکت نهادهای دیگر از جمله وزارت صنعت، معدن و تجارت، اداری استخدامی کشور و وزارت نفت موجب ابهام در مسئولیت‌ها می‌شود. ماده (۲۲) شامل اشاره به شرح وظایف سازمان‌ها، نهادها و افراد در داخل کشور است. ورود به این سطح از جزئیات مغایر با اصول کلی قانون‌گذاری است، زیرا قانون‌گذاری باید به تعیین چارچوب‌های کلی و خط‌مشی‌های کلان بپردازد و از ورود به شرح وظایف افراد خودداری کند. این موضوع نیازمند بازنگری و حذف موارد ورود به جزئیات شرح وظایف افراد است.</p>	
					<p>ماده ۲۳- سازمان نقشه‌برداری کشور موظف است با همکاری سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح نسبت به تهیه نمودار (چارت)‌های ناوبری مورد نیاز حمل‌ونقل دریایی، توسعه و نگهداری شبکه‌های مینایی، تعیین موقعیت و پایش تراز دریا، تصویربرداری هوایی، تأمین نقشه از کرانه و پس‌کرانه، ارائه اطلاعات در بستر زیرساخت داده-های مکانی دریایی (ام.اس.دی. آی) و کمک به تحقق کاداستر دریایی اقدام نماید.</p> <p>تبصره- سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور موظف است نسبت به شناسایی منابع معدنی زیر بستر</p> <p>ماده (۲۳) «تهیه نمودار (چارت)‌های ناوبری مورد نیاز حمل و نقل دریایی» مورد توجه قرار گرفته است؛ اما اولویت‌بندی مناطق هدف نیز همچون اولویت‌بندی نوع فعالیت‌ها مسکوت مانده است. همچنین در ماده (۲۳) به نهادهای مختلفی از جمله سازمان نقشه‌برداری، سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح و سازمان زمین-</p>	
					<p>چارچوب نهادی باید مشخص شود.</p> <p>نظرات مرکز پژوهش‌ها و مجمع تشخیص مصلحت نظام وارد است.</p>	

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده	نکات و نظرات دریافتی	نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
شفافیت	زمینه مندی (مکان مبنای)	زمان بندی	معلوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین			
						دریا و طرح جامع حدنگار (کاداستر) معادن دریایی در بحث پهنه‌بندی اقدام نماید.	<p>مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه</p>	نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
						<p>شناختی وظایفی محول شده است که می‌تواند منجر به موازی‌کاری و نبود یکپارچگی در اجرای برنامه‌ها شود؛ بنابراین نیاز به ایجاد یک مرجع واحد برای مدیریت و هماهنگی بین این دستگاه‌ها وجود دارد. بر اساس گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>این ماده به دلیل عدم یکپارچگی و پراکندگی وظایف بین سازمان‌ها مغایر با بند یک سیاست‌های کلی توسعه دریامحور است که بر تمرکز و هماهنگی تأکید دارد. وظایف مربوط به کاداستر و نقشه‌برداری باید به نحوی تنظیم شود که از موازی‌کاری و نبود هماهنگی بین دستگاه‌ها جلوگیری کند. به جای ارجاع وظایف به سازمان‌های مختلف، باید یک مرجع متمرکز برای مدیریت و هماهنگی تعیین شود.</p> <p>کاداستر زمینی: در این ماده تمرکز زیادی بر کاداستر دریایی و معادن دریایی شده است. در حالی که کاداستر زمینی و مدیریت زمین‌های ساحلی که از اهمیت بیشتری برخوردار می‌باشد، نادیده گرفته شده است. توسعه دریامحور نیازمند مدیریت و تملک زمین‌های ساحلی پیش از هر گونه توسعه است. مسئله زمین‌خواری در این مناطق یکی از معضلات اساسی در اجرای طرح‌های توسعه‌ای است. عدم توجه به این موضوع باعث مغایرت با بند یک سیاست‌های کلی توسعه دریامحور می‌شود و نیاز به بازنگری دارد.</p> <p>عدم یکپارچگی و موازی‌کاری: این ماده به سازمان‌های مختلفی از جمله سازمان نقشه‌برداری، سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح و سازمان زمین‌شناسی وظایفی محول می‌کند که می‌تواند منجر به موازی‌کاری و نبود یکپارچگی در اجرای برنامه‌های توسعه‌ای شود. نیاز به ایجاد یک مرجع واحد برای مدیریت و هماهنگی بین این دستگاه‌ها وجود دارد. عدم تمرکز وظایف و مدیریت، مشکلات اجرایی جدی ایجاد می‌کند.</p>	<p>بر اساس گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>در مغایرت با بند ۹ سیاست‌های کلی قانونگذاری قرار دارد. از آنجایی که شهرداری‌ها تخصص لازم برای مقابله با آلودگی‌های محیط‌زیستی را ندارند، این مسئله می‌تواند اجرای قانون را با چالش مواجه کند. بهتر است تخصصی‌تر شدن وظایف و مشارکت دستگاه‌های محیط‌زیستی در این فرایند مدنظر قرار گیرد. چالش باین شهرداری‌ها و سازمان محیط‌زیست می‌تواند یکی از موارد اصلی در اجرای این ماده باشد. شهرداری‌ها ممکن است تخصص لازم برای مقابله با آلودگی‌ها را نداشته باشند و این موضوع می‌تواند به تعارض منافع بین دستگاه‌ها منجر شود. بهتر است نقش شهرداری‌ها به مدیریت و همکاری با دستگاه‌های متخصص محیط‌زیست محدود شود تا کارایی اجرای این قانون افزایش یابد. بهتر است شهرداری‌ها تنها به عنوان پیمانکاران خدمات بوم‌سازگان‌ها و زیستگاه‌های حساس ساحلی و دریایی و انجام ارزیابی توان بوم‌شناختی (اکولوژیک) دریا و دریای عمان و دریای خزر (ساحلی و فراساحل) ظرف دو سال از تاریخ ابلاغ این برنامه اقدام نماید و کاربری‌های دریایی به همراه ظرفیت بارگذاری را با تأکید بر کاربری‌های سازگار با محیط‌زیست نظیر واحدهای تولید انرژی‌های تجدیدپذیر، طبیعت‌گردی و پرورش آبزیان در قفس اعلام نماید.</p>	
						<p>ماده ۲۴- شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، فرمانداری‌ها، مناطق عشایری و مناطق آزاد تجاری- صنعتی مجاور دریا (ساحلی) از سال ۱۴۰۳ مکلف‌اند بیست درصد (۲۰٪) از عوارض و جریمه‌های آلاینده‌های دریافتی از محل ماده (۲۷) قانون مالیات بر ارزش افزوده (عوارض سبز) خود را صرف اجرای طرح‌های کاهش و مقابله با آلودگی‌های محیط‌زیست دریایی نمایند.</p> <p>تبصره- سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است ضمن نظارت بر هزینه‌کرد وجوه مذکور، هر ساله اولویت‌های اجرای طرح‌های حفاظت زیست‌بوم دریایی را به دستگاه‌های فوق ابلاغ نموده و گزارش عملکرد مربوط به این ماده را هر شش ماه یکبار به مراجع ذی‌صلاح ارائه کند.</p>	<p>بر اساس نظر کارشناس سازمان برنامه و بودجه:</p> <p>۲۰٪ با قانون تعارض دارد.</p>	<p>بررسی تعارضات قانونی</p>

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده	نکات و نظرات دریافتی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه
شفافیت	زمینه مندی (مکان‌مبنا)	زمان‌بندی	معتوف به اجرا	نظارت‌پذیری	انطباق با قوانین		
						<p>ماده ۲۶- سازمان حفاظت محیط‌زیست به منظور تحقق بند (۱) سیاست‌های کلی محیط‌زیست و دستیابی به توسعه پایدار دریامحور، مکلف است با همکاری تمامی سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی و نظامی و انتظامی ذی‌دخل در نواحی ساحلی و دریایی کشور تا پایان سال ۱۴۰۳ نسبت به تدقیق و اجرای برنامه اقدام ملی حفاظت از محیط‌زیست دریایی که متضمن برنامه‌های جامع پیشگیری، پایش (کنترل) و مقابله با انواع آلودگی‌های دریایی تخریب زیستگاه‌ها و کاهش اثرات تغییر اقلیم و بازسازی ذخایر گونه‌های حمایت شده و در معرض انقراض دریایی، احیا و بهسازی زیستگاه‌های آسیب‌دیده و ارتقای مشارکت‌های مردمی، ظرفیت‌سازی و یکپارچگی و هماهنگ‌سازی اقدامات سازمان‌ها، دستگاه‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی در مناطق ساحلی، دریایی، تجهیز و تقویت یگان حفاظت از محیط‌زیست دریایی و راه‌اندازی سامانه‌های مورد نیاز می‌باشد، اقدام نماید.</p>	<p>بر اساس گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام: ترتیب مواد: ماده ۲۶ باید قبل از ماده ۲۵ قرار گیرد، به دلیل جامع‌تر بودن آن منطقی به نظر می‌رسد. این ماده به‌نوعی چارچوب کلی برای برنامه‌های محیط‌زیستی دریایی ارائه می‌دهد که سایر مواد می‌توانند بر اساس آن تنظیم شوند. این ماده ممکن است با برخی از قوانین و مقررات موجود، به‌ویژه قوانینی که به وظایف سایر سازمان‌ها در حوزه محیط‌زیست دریایی اشاره دارند، مغایرت داشته باشد. برای مثال، برخی از انواع وظایف مربوط به پایش و مقابله با آلودگی‌های دریایی ممکن است در حوزه مسئولیت سازمان‌هایی مانند سازمان بنادر و دریانوردی یا وزارت نیرو باشد. لازم است تا وظایف و مسئولیت‌ها در این ماده با سایر قوانین و دقت هماهنگ شود. تعیین مهلت پایان سال ۱۴۰۳ برای اجرای برنامه اقدام ملی حفاظت از محیط‌زیست دریایی ممکن است از لحاظ زمانی با مشکلاتی روبه‌رو شود. اجرای برنامه‌های جامع محیط‌زیستی معمولاً به زمان بیشتری نیاز دارد و سازمان‌های مختلف باید از پیش برنامه‌ریزی مناسبی داشته باشند. اگر هماهنگی لازم در زمان‌بندی بین سازمان‌ها صورت نگیرد، اجرای این ماده ممکن است به تأخیر بیفتد.</p> <p>بر اساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی: این ماده دارای اصطلاحات مبهم از جمله «نواحی ساحلی و دریایی» است.</p>
						<p>ماده ۲۷- وزارت کشور موظف است با اجرای طرح‌های جامع مدیریت پسماند در چهارچوب قانون مدیریت پسماند مصوب ۱۳۸۳ و آیین‌نامه‌های اجرایی آن، به‌ویژه در حوزه مناطق ساحلی، نسبت به مدیریت حداقل بیست درصد (۲۰٪) از حجم پسماندهای موجود با روش مناسب و بهره‌گیری از خدمات شرکت‌های دانش‌بنیان اقدام نماید، به طوری که تا پایان سال ۱۴۰۷ صد درصد (۱۰۰٪) حجم پسماند مناطق ساحلی روش‌های مناسب تحت پوشش طرح‌های جامع مدیریت پسماند قرار گیرد.</p>	<p>بر اساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی: ماده (۲۷) تکرار بند «ت» ماده (۵۸) برنامه هفتم است که فاقد اقدامات اجرایی مشخصی است که بتوان با تکیه بر آن تفصیل بالاتری از احکام برنامه هفتم دارد؛ بنابراین برنامه دولت از این بابت مغایر با بند ۹ سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری است. این ماده همچنین تکرار بند «ث» ماده (۳۸) قانون برنامه ششم می‌باشد که اجرایی نشده است. افزودن «شرکت‌های دانش‌بنیان» نیز تغییری در ماهیت این ماده ایجاد نکرده است؛ بنابراین بدون ارزیابی دلایل و شناسایی موانع عدم اجرا در سال‌های گذشته، تکرار آن ممکن است نتیجه مشابهی به همراه داشته باشد؛ چراکه تعیین محدوده زمانی بدون توجه به منابع مالی، زیرساخت‌ها و توان اجرایی صحیح نمی‌باشد.</p> <p>بر اساس گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام: ماده (۲۷) با بند ۹ سیاست‌های کلی قانون‌گذاری مغایرت دارد. این بند از قانون برنامه ششم توسعه الهام گرفته شده؛ اما در برنامه ششم توسعه اجرا نشده است. اضافه کردن واژه «دانش‌بنیان» تغییری در ماهیت این ماده ایجاد نکرده و به نظر می‌رسد این بند صرفاً تکراری از قانون قبلی باشد؛ بنابراین، بدون ارزیابی دلایل عدم اجرای قبلی و شناسایی موانع، تکرار آن ممکن است نتیجه مشابهی به همراه داشته باشد. اهداف زمانی: ماده (۲۷) به اهداف زمانی اشاره می‌کند، مانند مدیریت سالانه حداقل ۲۰٪ از پسماندها تا رسیدن به ۱۰۰٪ در سال ۱۴۰۷؛ اما این زمان‌بندی بدون توجه به منابع مالی، زیرساخت‌ها و توان اجرایی در نظر گرفته شده است. از آنجا که قانون برنامه ششم توسعه در این زمینه اجرا نشده، باید به‌طور دقیق‌تری بررسی شود که آیا با توجه به امکانات و وضعیت فعلی این زمان‌بندی واقع‌بینانه است یا خیر.</p>
						<p>ماده ۲۸- وزارت نیرو موظف است با همکاری شهرداری‌ها، وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان مناطق آزاد تجاری- صنعتی و ویژه اقتصادی نسبت به تکمیل و اجرای تأسیسات جمع‌آوری، تصفیه، بازچرخانی و مدیریت پساب و فاضلاب در شهرها، شهرک‌های صنعتی و خدماتی و سایر واحدهایی که فاضلاب با آلاینده‌گی بیش از حد مجاز از استانداردهای ملی تولید می‌نمایند، به‌ویژه در نواحی ساحلی شمال و جنوب کشور از طریق تشویق سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و شرکت‌های دانش‌بنیان یا انعقاد قرارداد با آنان یا از طریق انعقاد قرارداد فروش و یا پیش‌فروش پساب خروجی تأسیسات موجود و یا طرح‌های توسعه آبی و یا تسهیلات منابع صندوق توسعه ملی اقدام نماید، به‌طوری که تا سال ۱۴۰۶، حداقل هشتاد درصد (۸۰٪) شهرها، شهرک‌ها و واحدهای موضوعی این ماده در نواحی ساحلی، فراساحلی و جزایر جنوب کشور و صد درصد (۱۰۰٪) آن‌ها در سواحل جنوبی دریای خزر از تأسیسات شبکه جمع‌آوری و تصفیه فاضلاب و پساب مناسبی برخوردار باشند.</p>	<p>بنابر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی: ماده (۲۸) به سواحل جنوب کشور اشاره مستقیم شده است؛ اما مشخص نیست «سواحل مکران»، «تنگه هرمز و شمال خلیج فارس» و «جزایر» کدام‌یک از پهنه‌های ساحلی اولویت اصلی هستند. همچنین تفاوت‌های جغرافیایی، سیاسی و اجتماعی برای هرکدام از آن‌ها مورد توجه قرار نگرفته است. هویت کالبدی متمایز انواع مناطق ساحلی کشور و ضرورت برنامه‌ریزی جداگانه برای هرکدام درک نشده است. دارای اصطلاحات مبهم از جمله «نواحی ساحلی، فراساحلی و جزایر جنوب کشور» است.</p> <p>بر اساس گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام: ماده (۲۸) از نظر قابل اجرا بودن قانون و قابل سنجش بودن اجرای آن در مغایرت با بند ۹ سیاست‌های کلی قانون‌گذاری قرار دارد. تعیین هدف ۸۰٪ برای تکمیل تأسیسات در نواحی ساحلی تا سال ۱۴۰۶، با توجه به تجربه‌های پیشین و مشکلات اجرایی در این حوزه، بلندپروازانه و غیر قابل دسترس است. این موضوع نیازمند برنامه‌ریزی دقیق‌تر و ارزیابی منابع و ظرفیت‌های اجرایی است. تجربه‌های مشابه در برنامه</p>

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده
شفافیت	زمینه مندی (مکان مینا)	زمان بندی	معطوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین	
					نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	<p>نکات و نظرات دریافتی</p> <p>مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه</p>
					<p>ششم توسعه که اجرا نشده است، نشان‌دهنده چالش‌های اساسی در اجرا و عملیاتی کردن این ماده می‌باشد. افزوده شدن صرف واژه «شرکت‌های دانش‌بنیان» به تنهایی نمی‌تواند مشکلات اجرایی را برطرف کند. تعیین هدف دستیابی به حداقل ۸۰٪ پوشش تأسیسات در نواحی ساحلی جنوب و ۱۰۰٪ در سواحل دریای خزر تا سال ۱۴۰۶ می‌تواند چالش‌برانگیز باشد. در اینجا باید موارد زیر مدنظر قرار گیرد: ایجاد زیرساخت‌های جمع‌آوری و تصفیه فاضلاب در این مناطق نیاز به سرمایه‌گذاری عظیم و زمان‌بر است؛ بنابراین، اگرچه هدف تا سال ۱۴۰۶ تعریف شده، اما ممکن است این زمان برای برخی پروژه‌های بزرگ کافی نباشد. شفافیت بیشتری در ارائه جدول زمان‌بندی و مراحل اجرایی نیاز است. در این ماده به بازبینی با نظارت دوره‌ای برای ارزیابی پیشرفت پروژه‌ها اشاره‌ای نشده است. ممکن است تعیین بازه‌های زمانی بازبینی (مثلاً سالانه) برای ارزیابی میزان پیشرفت لازم باشد. این ماده اگرچه به نواحی ساحلی اشاره می‌کند؛ اما موضوع مدیریت پساب و فاضلاب به‌طور عمومی به تمام مناطق نیازمند زیرساخت‌های مناسب فاضلاب مربوط می‌شود. این مسئله فراتر از توسعه دریامحور است و نباید محدود به سیاست‌های توسعه دریا محور باشد. سیاست‌های محیط‌زیستی باید در تمام مناطق کشور رعایت شود و تمرکز صرف بر مناطق ساحلی ممکن است رویکرد جامعی را در بر نداشته باشد. اشاره به فاضلاب و پساب در این ماده، در سطح کلان و استراتژیک به‌عنوان یک سیاست دریامحور دیده نمی‌شود. مسائل فاضلاب و آلاینده‌گی آب‌ها از مسائل کلی محیط‌زیستی است و باید به‌عنوان بخشی از سیاست‌های کلی محیط‌زیستی کشور مطرح شود، نه صرفاً به‌عنوان یک سیاست دریامحور. این ماده به همکاری وزارت نیرو، شهرداری‌ها، وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان مناطق آزاد تجاری صنعتی اشاره می‌کند؛ اما نقش دقیق هر نهاد به طور کامل مشخص نشده است. عدم تعیین نقش دقیق نهادها ممکن است به بروز مشکلات هماهنگی منجر شود. این ماده به تشویق سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و شرکت‌های دانش‌بنیان اشاره دارد و ابزارهای تشویقی (مانند معافیت‌های مالیاتی، مشوق‌های مالی یا دیگر تسهیلات) به‌طور شفاف توضیح داده نشده‌اند. توجه به آلودگی در نواحی شمالی و جنوبی: تمرکز بیشتر این ماده بر نواحی جنوبی کشور است، در حالی که نواحی شمالی (سواحل دریای خزر) نیز به‌شدت نیازمند سیستم‌های مدیریت فاضلاب هستند.</p>	
					<p>ماده ۲۹- وزارت نفت موظف است ظرف یک سال از تاریخ ابلاغ این برنامه، با تدوین برنامه زمان‌بندی، نسبت به تعمیر، تعویض و نوسازی تأسیسات استخراج و خطوط انتقال نفت و گاز فرسوده بر اساس برآوردهای فنی، مغایر با بند ۹ قانون‌گذاری، طول عمر و نتایج حاصل از توپک رانی هوشمند و جمع‌آوری و فرآوری گازهای در حال سوختن در مشعل (فلز)های مناطق و میادین گازی و نفتی مستقر در خشکی و دریا و حذف کامل مشعل (فلز)ها و اجرایی شدن برنامه مدیریت زیست‌محیطی (ای ام پی) در کلیه واحدهای صنایع پتروشیمی اقدام نماید. همچنین وزارت یادشده مکلف است ظرف شش ماه از تاریخ زمان‌بندی برنامه صدرالذکر، نسبت به شاخص‌های کمی اجرایی شدن برنامه اقدام نماید. مسئولیت نظارت بر اجرای این طرح بر عهده سازمان حفاظت محیط‌زیست و سازمان برنامه و بودجه کشور خواهد بود.</p>	
					<p>ماده ۳۰- به منظور پوشش کسر وثیقه تسهیلات دریافتی شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان مستقر در مناطق ساحلی و جزایر از بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری، صندوق نوآوری و شکوفایی با رعایت صلاحیت ارکان ذی‌صلاح خود، موظف است نسبت به ارائه خدمات ضمانت‌نامه اعتباری به صورت حداکثر نود درصد (۹۰٪) و تائید اقدام نماید.</p>	

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده
شفافیت	زمینه مندی (مکان‌مبنا)	زمان‌بندی	معلوف به اجرا	نظارت‌پذیری	انطباق با قوانین	
						<p>نکات و نظرات دریافتی</p> <p>مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه</p> <p>نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری</p>
						<p>شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان مستقر در مناطق ساحلی و جزایر اشاره دارد، در حالی که سیاست‌های کلی توسعه دریامحور به ایجاد رونق اقتصادی و استقرار جمعیت در این مناطق تأکید دارد. برای دستیابی به این هدف، حمایت گسترده‌تر از انواع کسب‌وکارها ضروری است، زیرا فقط شرکت‌های دانش‌بنیان نمایانگر بخش محدودی از فعالیت‌های اقتصادی هستند. بسیاری از کسب‌وکارهای سنتی و محلی که می‌توانند در این مناطق رشد کنند (مانند صنایع شیلات، گردشگری، صنایع دستی و خدمات ساحلی)، در این ماده مورد توجه قرار نگرفته‌اند. عدم پوشش چنین صنایعی می‌تواند مانع رشد همه‌جانبه اقتصادی در مناطق ساحلی شود.</p> <p>(۱) قابل اجرا بودن قانون و قابل سنجش بودن اجرای آن: این ماده به هیچ برنامه زمان‌بندی مشخص برای اجرای خود اشاره نمی‌کند. برای اجرای یک برنامه جامع، نیاز به تعیین جدول زمانی برای انجام تعهدات و پایش عملکرد ضروری است.</p> <p>(۵) شفافیت و عدم ابهام: ابهام ادبیاتی: عبارت‌هایی مانند «صلاحیت ارکان ذیصلاح»، این عبارت به طور دقیق مشخص نمی‌کند کدام نهادها یا ارکان مسئول هستند. این امر باعث ابهام در فهم ماده می‌شود و می‌تواند به تفاسیر مختلف منجر شود. یا «حداکثر نود درصد (۹۰٪) وثایق به طور کامل روشن نیست و ممکن است در تعیین نحوه محاسبه وثایق و ارزیابی ریسک مشکلاتی ایجاد شود. همچنین، این سؤال مطرح می‌شود که آیا محدودیت یا استثناهایی برای برخی از نوع تسهیلات یا شرکت‌ها وجود دارد یا خیر. بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>راه‌حل ارائه شده مناسب است؛ اما ممکن است برای بسیاری از شرکت‌ها کافی نباشد. اضافه کردن ابزارهای دیگر حمایتی می‌تواند کارآمدی این ماده را افزایش دهد. از این لحاظ منجر به ارتقاء کیفیت نیروی انسانی می‌شود که به موجب آیین‌نامه تشخیص شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان^۱ شرکت‌های دانش‌بنیان مؤسسات خصوصی یا تعاونی هستند که به منظور افزایش علم و ثروت، توسعه اقتصادی بر پایه دانش و تحقق اهداف علمی و اقتصادی در راستای گسترش اختراع و نوآوری و درنهایت تجاری‌سازی نتایج تحقیق و توسعه (شامل طراحی و تولید کالا و خدمات) در حوزه فناوری‌های برتر و با ارزش افزوده فراوان (به‌ویژه در تولید نرم‌افزارهای مربوط) تشکیل می‌شود و طبق آیین‌نامه مصوب، شرکت‌های دانش‌بنیان اهدافی نظیر ترغیب هیئت علمی دانشگاه‌ها و واحدهای پژوهشی برای فعالیت‌های بیشتر در رفع نیاز جامعه و امکان افزایش درآمد اعضای هیئت علمی، تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی، افزایش درآمدهای اختصاصی دانشگاه و واحدهای پژوهشی موضوع کلی فعالیت دانش‌بنیان را دنبال می‌کنند؛ بنابراین چنین اهدافی از یک طرف منجر به ایجاد و گسترش ذخیره دانایی مورد نیاز برای ارتقاء کیفیت منابع انسانی می‌شود؛ از طرف دیگر، با ایجاد محیطی سرشار از خلاقیت و نوآوری زمینه لازم برای ایجاد مزیت‌های هوشمند دریامحور را فراهم می‌سازد.</p> <p>۱. کارگروه دائمی شورای راهبری فناوری‌ها و تولیدات دانش‌بنیان در جلسه مورخ ۱۸ / ۰۲ / ۱۴۰۲ به استناد ماده (۳) آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات، موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۴۱۶۰۲ ت/ ۴۶۵۱۳ ه مورخ ۲۱ / ۰۸ / ۱۳۹۱ هیئت وزیران و اصلاحات بعدی آن آیین‌نامه ارزیابی و حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان را تصویب کرد.</p>
						<p>ماده ۳۱- شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان مستقر در جزایر و مناطق ساحلی دارای بیش از (۵۰) نفر نیروی انسانی متخصص و با سابقه فعالیت بیش از پنج سال می‌توانند در صورت تشکیل مشارکت (کنسرسیوم) با معیار با بند ۹ سیاست‌های کلی قانون‌گذاری: رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار دانشگاه‌ها و شرکت‌های داخلی و خارجی مشروط به تعلق اکثریت سهام آن به شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان داخلی تا چهل در صد (۴۰٪) از هزینه فعالیت‌های تحقیق و توسعه خود را در ازای ارائه اسناد اثبات‌کننده، کمک دریافت کنند.</p> <p>(۱) قابل اجرا بودن قانون و قابل سنجش بودن اجرای آن: این ماده از نظر عملی قابل اجرا به نظر می‌رسد، به شرط آنکه فرایندهای اداری و اجرایی مشخصی برای بررسی و تأیید کنسرسیوم‌ها و تخصیص کمک-هزینه وجود داشته باشد. در تعریف «۵۰ نیروی انسانی متخصص»: معیار مشخصی برای تخصص نیروی انسانی ارائه نشده است. آیا منظور مدرک تحصیلی است یا سابقه کار مرتبط با حوزه دریامحور؟ دارا بودن ۵۰ نفر نیروی انسانی برای چه نوعی از شرکت‌های دانش‌بنیان امکان‌پذیر است؟ ابهام در «استقرار»: دفتر</p>

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده
شفافیت	زمینه مندی (مکان مینا)	زمان بندی	معتوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین	
					نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	<p>نکات و نظرات دریافتی</p> <p>مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه</p>
					<p>صلی یا دفتر نمایندگی؟</p> <p>۲) شفافیت و عدم ابهام: متن این ماده از نظر شفافیت دارای ابهام است. به‌ویژه در مواردی مانند معیارهای لازم برای تشخیص صلاحیت شرکت‌ها و نحوه اثبات هزینه‌های تحقیق و توسعه. همچنین، اشاره به «ارائه اسناد اثبات‌کننده» و نیاز «سابقه فعالیت» «فعالیت‌های تحقیق و توسعه» به توضیح بیشتری داشته باشد. ابهام در تعریف «شرکت‌های داخلی و خارجی»: معیار تمایز شرکت‌های داخلی و خارجی مشخص نشده است. ابهام در مفهوم «تعلق اکثریت سهام»: آیا منظور اکثریت سهام با حق رأی است یا صرفاً اکثریت سهام؟</p> <p>۱۰) عدالت‌محوری در قوانین و اجتناب از تبعیض ناروا: این ماده صرفاً به شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان با بیش از ۵۰ نفر نیروی انسانی و سابقه فعالیت بیش از پنج سال می‌پردازد. این امر ممکن است باعث حذف شرکت‌های کوچک‌تر و تازه تأسیس از دایره حمایت شود که مغایر با اصول عدالت اجتماعی و ایجاد فرصت‌های برابر است. توجه به شرکت‌های کوچک‌تر در مناطق ساحلی که تازه فعالیت خود را آغاز کرده‌اند، می‌تواند به توسعه عادلانه‌تر و پایدارتر این مناطق کمک کند.</p>	
					<p>بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>مغایر با بند ۹ سیاست‌های کلی قانون‌گذاری: رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوایح و طرح‌های قانونی با تأکید بر:</p> <p>۱) قابل اجرا بودن قانون و قابل سنجش بودن اجرای آن: الزام سازمان اداری و استخدامی به اصلاح دستورالعمل‌ها در مهلت سه‌ماهه ممکن است زمان کافی برای بررسی دقیق و اجرای مؤثر را فراهم نکند. پیچیدگی فرایندهای اداری ممکن است نیازمند زمان بیشتری برای اصلاحات باشد. در نظر گرفتن زمان بیشتری برای اصلاح دستورالعمل‌ها و انجام ارزیابی‌های لازم می‌تواند به بهبود کیفیت و کارآمدی اجرای این ماده کمک کند.</p> <p>۳) شفافیت و عدم ابهام</p> <p>۱۰) عدالت محوری در قوانین و اجتناب از تبعیض ناروا: این ماده به‌طور خاص به معلمان اشاره دارد و دیگر نیروی انسانی فعال در مناطق ساحلی و جزایر (مانند کارکنان بهداشت و درمان، نیروهای خدماتی و مینیتی) را در برنمی‌گیرد. این محدودیت می‌تواند باعث عدم توجه به نیازهای دیگر گروه‌های شاغل در این مناطق شود که ممکن است نیازهای مشابهی داشته باشند. بهتر بود که این ماده شامل تمام نیروی انسانی فعال در مناطق ساحلی و جزایر می‌شد تا عدالت بیشتری در برخورداری از مزایا و مشوق‌ها رعایت شود.</p> <p>ماده ۳۲ به موضوع مهم ارتقای معیشت و ماندگاری نیروی انسانی کیفی در مناطق ساحلی می‌پردازد؛ اما دارای نواقص و ابهاماتی است. این ماده باید دامنه شمول خود را به همه نیروهای انسانی فعال در سواحل و جزایر گسترش دهد و مشوق‌های متنوع‌تری را علاوه بر اصلاح ضرایب بدی آب و هوا پیش‌بینی کند. همچنین لازم است جزئیات و نحوه اجرای دقیق‌تر مفاد آن مشخص شود و زمان و مسئولیت هر یک از دستگاه‌های مجری به صراحت تعیین گردد. با رفع این ایرادات و تکمیل ماده می‌توان امیدوار بود که گام مؤثری در جهت تثبیت و ارتقای سرمایه انسانی ارزشمند در مناطق ساحلی برداشته شود. ماده ۳۲ تنها به اصلاح ضرایب بدی آب و هوا تأکید کرده است. این اقدام مهم است؛ اما کافی نیست. برای ارتقای معیشت و ماندگاری نیروی انسانی در این مناطق، مشوق‌های دیگری نظیر افزایش حقوق، تسهیلات مسکن، امکانات رفاهی، آموزشی و بیمه‌های تکمیلی نیز باید مورد توجه قرار گیرد.</p> <p>پیشنهاد: ادغام مشوق‌های چندبعدی به عنوان بخشی از برنامه جامع می‌تواند کارآمدی این سیاست را افزایش دهد.</p> <p>بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>عبارت «مناطق ساحلی پسرکرانه و جزایر جنوب کشور» در این بند ابهام دارد و منطبق با ماده یک و</p>	<p>ماده ۳۲ - در راستای ارتقای توان معیشتی و ماندگاری اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و معلمان در مناطق ساحلی و پسرکرانه آن و جزایر جنوب کشور، سازمان اداری و استخدامی کشور موظف است دستورالعمل لازم در خصوص اصلاح ضرایب بدی آب‌وهوا و سختی کار با استفاده از یک ماه مرخصی تابستانه (با پرداخت حقوق و مزایا) در مناطق مذکور را ظرف سه ماه تدوین نماید.</p>

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده	نکات و نظرات دریافتی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه
شفافیت	زمینه مندی (مکان‌مبنا)	زمان‌بندی	معتوف به اجرا	نظارت‌پذیری	انطباق با قوانین		
							تعاریف نیست. همچنین در موارد متعددی چون مواد (۵)، (۷)، (۱۲)، (۲۸)، (۳۲) و غیره به سواحل جنوب کشور اشاره مستقیم شده است؛ اما مشخص نیست میان (سواحل مکران)، (جزایر) و (تنگه هرمز و شمال خلیج فارس) کدام‌یک از پهنه‌های ساحلی اولویت اصلی هستند. همچنین تفاوت‌های جغرافیایی، سیاسی و اجتماعی برنامه‌ریزی برای هرکدام از آنها نیز مورد توجه قرار نگرفته است. تکلیف سازمان اداری و استخدامی به تدوین دستورالعملی برای ارتقای توان معیشتی و ماندگاری اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و معلمان در مناطق ساحلی و پسرکرانه آن و جزایر جنوب کشور از طریق اصلاح ضرایب بدی آب و هوا و سختی کار و اعطای ماده یک ماه مرخصی تابستانه (با پرداخت حقوق و مزایا) (ماده ۳۲) از احکام مناسب در زمینه توجه به کمیت و کیفیت نیروی انسانی است.
							بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام: مغایر با بند ۹ سیاست‌های کلی قانون‌گذاری: رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوایح و طرح‌های قانونی با تأکید بر: ۳) شفافیت و عدم ابهام وظیفه اصلی سازمان بندرها و دریانوردی در حوزه سیاست‌گذاری، نظارت و توسعه زیرساخت‌های بندری است و نه برقراری مستقیم خطوط کشتیرانی. برقراری و مدیریت خطوط کشتیرانی بر عهده شرکت‌های خصوصی کشتیرانی است. این ماده در تناقض با وظایف اصلی سازمان بنادر قرار دارد؛ به‌بنابراین، غیرقابل اجرا است. این ماده به نوعی باعث تداخل وظایف سازمان‌های دولتی و بخش خصوصی می‌شود. مسئولیت برقراری خطوط کشتیرانی باید به صورت شفاف به شرکت‌های کشتیرانی واگذار شود، در حالی که نقش سازمان بنادر باید تنها به تسهیل و سیاستگذاری محدود شود. ماده ۳۳ از نظر اجرایی، محتوایی و نگارشی دچار اشکالات جدی است و نیاز به بازنگری دارد. این ماده باید به وضوح نقش سازمان بنادر و دریانوردی و بخش خصوصی را تفکیک کند و وظیفه برقراری خطوط کشتیرانی به شرکت‌های کشتیرانی خصوصی محول شود. همچنین، شفافیت بیشتری در نحوه پیشنهاد و اجرای طرح‌ها و همکاری بین بخش‌های دولتی و خصوصی لازم است تا این ماده قابل اجرا و مؤثر واقع شود. بر اساس نظر کارشناس سازمان برنامه و بودجه: وظیفه سازمان بنادر نیست و باید بخش خصوصی این کار را انجام دهد.
							ماده ۳۴- با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و به منظور گسترش زیرساخت‌های مورد نیاز برای خدمات تجاری خارجی و افزایش عبور (ترانزیت) و حل مشکلات حمل و نقل: ۱- به سازمان بنادر و دریانوردی و شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران اجازه داده می‌شود با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷ با اصلاحات بعدی آن نسبت به مشارکت با شرکت‌های معتبر بین‌المللی (داخلی و خارجی)، برای تشکیل شرکت‌های سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری از بنادر اصلی با کارکرد بین‌المللی و فرودگاهی به استثنای خدمات کمک ناوبری و نشست و برخاست هواپیما اقدام نماید. سهم شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران و سازمان بنادر و دریانوردی و بخش خصوصی داخلی حداقل پنج‌جاه و یک درصد (۵۱٪) خواهد بود. ۲- به سازمان بنادر و دریایی اجازه داده می‌شود با حفظ وظایف حاکمیتی از طریق ارائه حمایت و مشوق‌های لازم، نسبت به واگذاری حق بهره‌برداری و مدیریت بنادر کوچک و محلی، اعطای مجوز احداث بنادر کوچک جدید به اشخاص حقوقی حرفه‌ای و معتبر غیردولتی با رعایت قوانین و مقررات مربوط و اصول رقابتی اقدام نماید.
							بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام: مغایر با بند ۹ سیاست‌های کلی قانون‌گذاری: رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوایح و طرح‌های قانونی با تأکید بر (۸) انسجام قوانین ۱) تداخل با قوانین بالاسری ماده ۳۴ تکراری است و در قوانین موجود بالاسری یعنی در قانون برنامه هفتم پیشرفت موجود است که این می‌تواند نشان‌دهنده تداخل و تکرار مقررات باشد. در چنین حالتی، ممکن است لازم باشد که متن ماده، مورد بازنگری قرار گیرد تا از تداخل و تکرار جلوگیری شود. قوانین بالاسری معمولاً اهداف کلان و چارچوب‌های کلی را مشخص می‌کنند. این ماده که در قوانین بالاسری به آنها پرداخته شده است، زائد می‌باشد. بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی: ماده ۳۴ برنامه دولت نیز در رابطه با سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری از بنادر اصلی با کارکرد بین‌المللی می‌باشد که موضوع بند «ت» ماده ۵۸ برنامه هفتم است.
							بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام: مغایر با بند ۹ سیاست‌های کلی قانون‌گذاری: رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوایح و طرح‌های قانونی با تأکید بر (۱) قابل اجرا بودن قانون و قابل سنجش بودن اجرای آن (۸) انسجام قوانین

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده
شفافیت	زمینه مندی (مکان مینا)	زمان بندی	معتوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین	
					نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	<p>مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه</p> <p>نکات و نظرات دریافتی</p>
						<p>(۱) قابل اجرا بودن چون این وظایف در دستور کار و مسئولیت‌های فعلی سازمان بنادر و دریانوردی قرار دارد، از نظر اجرایی، این ماده تکراری و غیرضروری است. ماده ۳۵ در مورد به‌روزرسانی شبکه پایش ترافیک دریایی و بهره‌گیری از سامانه‌های رادیویی و ناوبری برای ناوبری ایمن دریایی، جزء وظایف ذاتی و دائمی سازمان بنادر و دریانوردی است و نیازی به درج آن به عنوان ماده‌ای مستقل در برنامه جامع تحقق سیاست‌های توسعه دریامحور نیست.</p> <p>بر اساس نظر کارشناس سازمان برنامه و بودجه: وظیفه ذاتی سازمان بنادر است و نیازی به ارائه در این بخش نیست.</p>
					<p>بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام: مغایر با بند ۹ سیاست‌های کلی قانون‌گذاری: رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوائح و طرح‌های قانونی با تأکید بر: (۱) قابل اجرا بودن قانون و قابل سنجش بودن اجرای آن. (۳) شفافیت و عدم ابهام</p> <p>(۱) قابل اجرا بودن قانون و قابل سنجش بودن اجرای آن ضرب‌الاجل افق حداکثر دوساله: ماده ۳۶ تکمیل پروژه‌های کلیدی حمل‌ونقل را در افق حداکثر دوساله تعیین کرده است؛ اما برخی از این پروژه‌ها (مانند تکمیل خط ریلی چابهار-خاش یا دوخطه کردن بافق-مشهد) نیاز به زمان و منابع بیشتری دارند. امکان دارد برخی از این پروژه‌ها تا دو سال تکمیل نشوند، به‌ویژه اگر بودجه کافی یا شرایط اجرای مطلوب مهیا نباشد. ماده ۳۶ برنامه جامع تحقق سیاست‌های توسعه دریامحور ایران به توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل ریلی کشور با محوریت کریدور شمال-جنوب پرداخته و سه پروژه کلیدی را برای تکمیل در مدت دو سال مشخص کرده است. این ماده از نظر معیارهای قانون‌گذاری، قابل قبول و به طور نسبی شفاف است. با این حال، نیاز به تفصیل بیشتر دارد.</p> <p>بر اساس نظر کارشناس سازمان برنامه و بودجه: به‌جای لفظ «موظف» بهتر است «مکلف» استفاده شود؛ و بهتر است در اولویت قرار بگیرد.</p> <p>بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی: اگرچه در ماده (۳۶) بر تکمیل طرح (پروژه)‌های مرتبط با ترابری (کریدوری) شمال-جنوب تأکید شده اما در جدول پیوست ذیل راهبردهای بند هشتم سیاست‌های کلی به تکمیل کریدور حمل‌ونقل شرق-غرب نیز اشاره شده است که نشان می‌دهد در این رابطه نیز همچنان اولویت‌بندی مشخصی وجود ندارد؛ به عبارت دیگر، اهتمام دولت برای مینا قرار دادن طرح مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی (آی.سی.زد.ام) در برنامه‌ریزی واضح و مبرهن می‌باشد؛ اما هویت کالبدی متمایز انواع مناطق ساحلی کشور و ضرورت برنامه‌ریزی جداگانه برای هر کدام درک نشده است.</p>	<p>ماده ۳۶- وزارت راه و شهرسازی موظف است در راستای تحقق هدف راهبردی نقش‌آفرینی دالان ترابری (کریدوری) کشور در محور شمال- جنوب در افق حداکثر دوساله، تکمیل طرح (پروژه) زیر را به ترتیب در دستور کار قرار دهد:</p> <p>۱- اتصال چابهار به زاهدان (تکمیل قطعه چابهار- خاش)</p> <p>۲- دوخطه کردن بافق- مشهد (با اولویت قطعه بافق - یونسی)</p> <p>۳- اصلاح مسیر اینچه برون به بندرعباس</p>
					<p>بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام: مغایر با بند ۹ سیاست‌های کلی قانون‌گذاری: رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوائح و طرح‌های قانونی با تأکید بر: (۱) قابل اجرا بودن قانون و قابل سنجش بودن اجرای آن: این ماده به شورای اطلاع‌رسانی دولت وظایفی می‌دهد که باید اجرایی شود؛ اما مشخص نیست چگونه شاخص‌های عملیاتی تعیین خواهد شد. لازم است مشخص شود که چه اقداماتی از سوی این شورا انتظار می‌رود و چگونه این اقدامات قابل پیگیری خواهند بود.</p> <p>(۲) معطوف بودن به نیازهای واقعی: این ماده به ترویج فرهنگ دریایی و حفاظت از محیط‌زیست دریایی اشاره دارد که در چارچوب نیازهای واقعی جامعه دریایی کشور جایگاه دارد؛ اما باید توجه کرد که نیازهای</p>	<p>ماده ۳۷- شورای اطلاع‌رسانی دولت موظف است در (تنظیم دستورالعمل موضوع بند (ت) تبصره (۱۳) قانون بودجه ۱۴۰۳ و سایر مقررات مرتبط، موضوع تبیین فرهنگ دریایی را ملاک قرار داده و تبلیغات و تولیدات رسانه‌ها و فضای مجازی پیرامون موضوعات مرتبط نظیر ترویج فرهنگ غذایی، توسعه کسب و کارهای دریایی و حفاظت از محیط‌زیست دریایی را در اولویت قرار دهد.</p>

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده
شفافیت	زمینه مندی (مکان‌مبنا)	زمان‌بندی	معتوف به اجرا	نظارت‌پذیری	انطباق با قوانین	
						<p>نکات و نظرات دریافتی</p> <p>مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه</p> <p>نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری</p>
						<p>واقعی مربوط به این موضوعات چگونه شناسایی و اولویت‌بندی شده‌اند.</p> <p>۳) شفافیت و عدم ابهام: متن ماده نسبتاً مبهم است و نیاز به جزئیات بیشتری دارد. برای مثال، نوع و شکل تولیدات رسانه‌ای، نوع تبلیغات و دامنه فعالیت‌های فضای مجازی مشخص نیست. برای شفافیت بیشتر باید دقیقاً تعیین شود که کدام اقدامات مورد انتظار است و با چه ابزارهایی باید انجام شود. باید به‌طور دقیق‌تر مشخص شود که کدام نهادها و ارگان‌های دولتی و خصوصی در کنار شورای اطلاع‌رسانی دولت مسئول اجرای این ماده هستند. همچنین، همکاری با سازمان‌های تخصصی در حوزه‌های مربوطه مانند محیط‌زیست، تغذیه و کسب‌وکارهای دریامحور ضروری است. این ماده به شکل فعلی جامع و کامل نیست و نیازمند تکمیل و تعریف دقیق‌تر است. پیشنهاد می‌شود بندهایی با توجه به جزئیات اجرایی و شاخص‌های عملکردی اضافه شوند تا از ابهامات جلوگیری شود و قابلیت اجرا و ارزیابی افزایش یابد.</p> <p>بر اساس نظر کارشناس سازمان برنامه و بودجه:</p> <p>با توجه به ارجاع به قانون بودجه سالانه مشکل دارد.</p> <p>بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>عبارت «کسب‌وکارهای دریاپایه» در این بند ابهام دارد و منطبق با ماده یک و تعاریف نیست. با توجه به باورهای فرهنگی جامعه نیز در ماده (۳۷) بر اهمیت تبیین فرهنگ دریایی تأکید شده و شورای اطلاع‌رسانی دولت مکلف به ترویج فرهنگ غذایی، توسعه کسب وکارهای دریاپایه و حفاظت از محیط‌زیست دریایی در تبلیغات و تولیدات رسانه‌ای و فضای مجازی شده است. این نشان می‌دهد که دولت به ضرورت اقناع رسانه‌ای و جلب همراهی آحاد جامعه در توسعه اقتصادی دریامحور باور دارد. البته در این ماده به ضرورت توجه به ملاحظات فرهنگی جوامع محلی ساکن در مناطق هدف در اطلاع‌رسانی‌ها توجه نشده است. گفتنی است که همکاری تمام رسانه‌های داخلی برای ترویج توسعه اقتصادی دریامحور ضروری است.</p>
						<p>بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>مغایر با بند ۹ سیاست‌های کلی قانون‌گذاری: رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوایح و طرح‌های قانونی با تأکید بر:</p> <p>۱) قابل اجرا بودن قانون و قابل سنجش بودن اجرای آن</p> <p>۲) تعیین یک سازمان متولی اصلی لازم است یک سازمان یا نهاد مشخص به عنوان متولی اصلی اجرای این ماده تعیین شود. به عنوان مثال، می‌توان وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی را به عنوان نهاد متولی اصلی معرفی کرد و سایر وزارتخانه‌ها و ارگان‌ها را در نقش همکار قرار داد.</p> <p>بر اساس نظر کارشناس زمین سازمان برنامه و بودجه:</p> <p>مناطق آزاد نباید مستثنا باشند؛ بلکه باید به عنوان یک دستگاه متولی قدرتمند و پاسخگو عمل کنند.</p>
						<p>بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>ماده ۳۹ برنامه جامع تحقق سیاست‌های توسعه دریامحور، نیاز به اصلاحاتی دارد که شامل افزودن قید زمانی، تعیین نهاد متولی و افزایش شفافیت است. همچنین، شاخص‌های سنجش برای ارزیابی عملکرد این طرح‌ها باید مشخص شود و به ملاحظات محیط‌زیستی و توسعه پایدار توجه بیشتری شود. برای رفع این وضعیت‌ها، لازم است در دستورالعمل اجرایی ماده به طور دقیق مشخص شود. این ماده باید بعد از ماده ۵ قرار گیرد.</p> <p>بر اساس نظر کارشناس سازمان برنامه و بودجه:</p> <p>برای جمعیت‌پذیری و توسعه سکونتگاه‌ها باید سرانه‌ها افزایش پیدا کند و فرم‌های حمایتی اضافه شود. فرم چ حذف شود؛ و...</p>
						<p>ماده ۴۰- وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی با همکاری و هماهنگی وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است اقدامات لازم برای حمایت از ساخت داخلی صدور مجوزماده واردات تجهیزات و ماشین‌آلات مربوطه برای توسعه گردشگری ساحلی و دریا به متقاضیان بخش خصوصی را به عمل آورند.</p>
						<p>این بند بسیار کلی ارائه شده است. بهتر است حدود تفصیلی این بند بیشتر باشد.</p> <p>نظرات ارائه شده مجلس و مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز در مورد این ماده کاملاً وارد است.</p>

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده
شفافیت	زمینه مندی (مکان مینا)	زمان بندی	معتوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین	
						نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
						<p>نکات و نظرات دریافتی</p> <p>مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه</p>
						<p>مورد توجه قرار گیرد.</p> <p>بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>این ماده نیاز به بازنگری و تکمیل دارد.</p> <p>وزارتخانه‌های راه و شهرسازی، نفت، نیرو و بنگاه‌های اقتصادی نهاد‌های عمومی غیردولتی موظفاند در طول اجرای برنامه هفتم، در طرح (پروژه)‌های خود و در شرایط برابر، پیمانکاران بومی واجد شرایط استانی و قرارداد با کلیه شرکت‌ها و پیمانکاران، جذب و به کارگیری متخصصان و کارگران بومی استانی (در شرایط برابر) را در اولویت قرار دهند.</p>
						<p>بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>مغایر با بند ۹ سیاست‌های کلی قانون‌گذاری:</p> <p>رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوایح و طرح‌های قانونی با تأکید بر: (۳) شفافیت و عدم ابهام</p> <p>شفافیت: متن ماده به‌طور کلی واضح است؛ اما ابهاماتی درباره جزئیات نحوه اولویت‌دهی به فعالیت‌های دریامحور وجود دارد.</p> <p>ماده ۴۲ نیاز به بهبودهایی از جمله تعریف دقیق‌تر اصطلاحات، تعیین شاخص‌های ارزیابی و توضیحات بیشتر درباره فرایند تخصیص منابع دارد. افزودن توضیحات و دستورالعمل‌های دقیق‌تر و ضمانت‌های اجرایی نیز می‌تواند به بهبود اجرای مؤثر این ماده کمک کند.</p> <p>بر اساس نظر کارشناس سازمان برنامه و بودجه:</p> <p>میهم است و خواسته مشخص نیست.</p> <p>بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>عبارت «فعالیت‌های توسعه دریامحور» در این بند ابهام دارد و منطبق با ماده یک و تعاریف نیست. شمولیت فعالیت‌های توسعه دریامحور نیز نامشخص است؛ بنابراین عدم تعریف اقتصاد دریامحور و مشخص نکردن دامنه فعالیت‌های مرتبط با اقتصاد دریامحور می‌تواند در سازوکار پیش‌بینی شده برای تأمین منابع مالی توسعه دریامحور در ماده ۴۲ این برنامه اختلال ایجاد کند. ماده ۴۲ این برنامه نیز به ترتیب در مورد اولویت‌دهی اختصاص منابع تبصره ۲ قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور به فعالیت‌هایی مرتبط است که به دلیل ابهامات مفهومی قابل بررسی نمی‌باشد؛ اما در صورت تدقیق مطلوب مفاهیم می‌تواند آثار مثبتی داشته باشد.</p>
						<p>این بند بسیار کلی و دارای ابهام است و نیاز است که پیش‌نیازهای آن قبل از تعریف این ماده ارائه شود که یکی از این پیش‌نیازها تعریف دقیق فعالیت‌های دریامحور است</p> <p>بهرتر است حدود تفصیلی این بند بیشتر باشد.</p> <p>نظرات ارائه شده مجلس و مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز در مورد این ماده کاملاً وارد است.</p>
						<p>بنا بر گزارش مجمع تشخیص مصلحت نظام:</p> <p>اجرای مؤثر مواد برنامه جامع و تبدیل آنها به برنامه‌های اجرایی نیازمند شفافیت، برنامه‌ریزی دقیق، تخصیص منابع و نظارت مستمر است. فراهم کردن این زیرساخت‌ها و فرایندها می‌تواند به کاهش ابهام‌ها وطمینان از اجرای موفق برنامه‌ها کمک کند</p> <p>بر اساس نظر کارشناس سازمان برنامه و بودجه:</p> <p>جداول پیوست از لحاظ محتوایی با متن نمی‌خواند و بهتر است جداول حذف شود. نیاز به تدقیق و بازنگری دارد.</p> <p>بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>ارزیابی کارشناسی حاکی از اهتمام دولت به ارائه این برنامه در چارچوب سیاست‌های کلی توسعه دریامحور بوده است، به‌گونه‌ای که در پیوست آن جدولی شامل بیش از ۷۰ راهبرد یا سیاست ۱ با ذکر دستگاه متولی اصلی و همکار ذیل تمام بندهای سیاست‌های کلی تدوین شده است. البته متناظر با تمام راهبردهای فوق‌الذکر در متن برنامه اقدامات عملی پیش‌بینی نشده است. برای مثال مهم‌ترین آنها به قرار ذیل است:</p>
						<p>ماده ۴۱- به منظور نگهداشت جمعیت در مناطق ساحلی جنوب کشور، کلیه دستگاه‌های اجرایی از جمله وزارتخانه‌های راه و شهرسازی، نفت، نیرو و بنگاه‌های اقتصادی نهاد‌های عمومی غیردولتی موظفاند در طول اجرای برنامه هفتم، در طرح (پروژه)‌های خود و در شرایط برابر، پیمانکاران بومی واجد شرایط استانی و قرارداد با کلیه شرکت‌ها و پیمانکاران، جذب و به کارگیری متخصصان و کارگران بومی استانی (در شرایط برابر) را در اولویت قرار دهند.</p> <p>ماده ۴۲- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است در توزیع و باز توزیع منابع موضوع تبصره (۲) قانون بودجه ۱۴۰۳ کل کشور، فعالیت‌های توسعه دریامحور را در اولویت قرار دهد.</p> <p>ماده ۴۳- احکام و برنامه‌های مذکور در این برنامه، برحسب هریک از محورهای سیاست‌های کلی توسعه دریامحور و دستگاه مجری و همکار به شرح جدول پیوست، دسته‌بندی شده و با رعایت قوانین و مقررات مربوط و تأمین منابع مالی مورد نیاز از محل اعتبارات مصوب مربوط می‌باشد.</p>

بررسی و ارزیابی						مفاد تصویب شده
شفافیت	زمینه مندی (مکان مینا)	زمان بندی	معطوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین	
						نکات و نظرات تکمیلی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
						<p>نکات و نظرات دریافتی</p> <p>مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناسان سازمان برنامه و بودجه</p> <p>تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار با قید زمانی مشخص؛ واقعی‌سازی درآمدهای سازمان بنادر و دریانوردی و فعال کردن بخش خصوصی در بنادر متناسب با هزینه واقعی؛ اصلاح نظام تعرفه‌گذاری خدمات بندری و ایجاد سازوکارهای لازم برای رقابتی نمودن آن در مقایسه با بنادر منطقه؛ استقرار دولت الکترونیک و هوشمندسازی بنادر بازرگانی در رقابت با بنادر رقیب منطقه؛ اختصاص مشوق‌های لازم جهت صید فراساحل (تأمین سوخت حمایتی ناوگان صید فراساحل و حذف قوانین مغایر)؛ تجهیز بنادر شیلاتی و در کرانه‌های ساحلی و اتصال آنها به زنجیره تولید محصولات تبدیلی و تکمیلی مرتبط با شیلات؛ متناسب‌سازی محتوای علمی کتاب‌های درسی و ساماندهی دوره‌های آموزشی دریایی و اقیانوسی.</p>
						<p>بر اساس نظر کارشناس سازمان برنامه و بودجه:</p> <p>موضوع نهادی است و ساختار نهادی و متولی مشخص نیست. در برنامه هفتم آمده است و برنامه هفتم راجح می‌باشد و بهتر است حذف شود.</p> <p>بنابر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:</p> <p>در مورد نهاد مسئول به صراحت تصمیم‌گیری نشده است. سازمان برنامه و بودجه در امور ملی و سازمان‌های مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های ساحلی در امور منطقه‌ای ظرفیت اجرایی مناسبی برای تعیین این دبیرخانه به نظر می‌رسند.</p>
						<p>ماده ۴۴- به منظور هماهنگی و نظارت بر اجرای اقدامات هر یک از دستگاه‌ها، کارگروهی به ریاست معاون اول رئیس جمهور و با عضویت وزرا و رؤسای دستگاه‌های ذی‌ربط تشکیل می‌گردد و در صورت لزوم نسبت به تعیین ساختار اجرایی مناسب و دبیرخانه و شرح وظایف آن از طریق ظرفیت‌های قانونی موجود اقدام خواهد نمود.</p>
						<p>نظرات ارائه شده مجلس و مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز در مورد این ماده کاملاً وارد است.</p>

جدول ۷: بررسی و ارزیابی ماده‌های ۲۹ گانه جدید اضافه شده در پیش‌نویس جدید دبیرخانه شورای هماهنگی اجرای سیاست‌های کلی توسعه دریامحور و توسعه سواحل مکران

شفافیت	زمینه مندی (مکان مینا)	زمان بندی	معطوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین	مواد
						<p>ماده ۳- سازمان برنامه و بودجه با همکاری بانک مرکزی، صندوق توسعه ملی، صندوق نوآوری و شکوفایی و سازمان شیلات ایران مکلف است روش‌های تأمین سرمایه مورد نیاز برای خرید ۲۰۰ فروند کشتی پشتیبان را به منظور جمع‌آوری محصول صید شناورهای صیادی در آب‌های دور و قیانوس را بررسی و پیشنهاد عملیاتی آن را به سازمان ارائه نماید.</p>
						<p>۱- سازمان شیلات ایران موظف است آیین‌نامه اجرایی نحوه واگذاری این کشتی‌ها به متقاضیان بخش خصوصی را تهیه و جهت اخذ مصوبه هیئت وزیران به سازمان ارائه نماید.</p>
						<p>ماده ۴- سازمان شیلات ایران موظف است با همکاری و هماهنگی سازمان برنامه و بودجه، بانک مرکزی، صندوق توسعه ملی، صندوق نوآوری و شکوفایی و سایر صندوق‌های سرمایه‌گذاری دو ماه پس از ابلاغ این برنامه، سرمایه مورد نیاز اجرای طرح میکرو سزارین ماهیان خاویاری را از طریق دستگاه‌های صدرالذکر تعیین و جهت اخذ مصوبه هیئت وزیران به سازمان ارائه کند.</p>
						<p>ماده ۶- وزارت راه و شهرسازی موظف است با همکاری سازمان برنامه و بودجه استان‌های ساحلی چالش‌های ناشی از اجرای ناموفق طرح مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی (آی.سی.زد.ام) در طول سه هزار کیلومتر نوار ساحلی جنوب و شمال کشور دسته‌بندی و راهکارهای جایگزین مدیریتی، آموزش تخصصی مجریان طرح و تخصیص منابع مالی مورد نیاز آن را به سازمان ارائه نماید.</p>
						<p>ماده ۸- وزارت جهاد کشاورزی (سازمان شیلات) ایران مکلف است با هدف ممانعت از صید غیرمجاز نسبت به ایجاد قرارگاه حفظ انغال با عضویت وزارت کشور، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، وزارت اطلاعات، نماینده تام‌الاختیار سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نماینده تام‌الاختیار قوه قضائیه و نماینده تام‌الاختیار شورای عالی امنیت ملی اقدام و تصمیمات ذیل را اجرا کند.</p> <p>۱- تقویت و تجهیز یگان حفاظت سازمان شیلات ایران با نیروها و امکانات جدید.</p> <p>۲- آموزش شیوه‌های مقابله با قاچاقچیان صید.</p> <p>۳- ارائه رویه جدید قضایی برای رسیدگی فوری به پرونده‌ها.</p>

گزارش پشتیبان بازرگانی و اصلاح برنامه جامع تحقق سیاست‌های کلی توسعه دیامور

شفافیت	زمینه مندی (مکان مبدا)	زمان مندی	معطوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین	مواد
						۴- ارائه گزارش‌های ماهانه جلسات قرارگاه به سازمان.
						ماده ۹- شرکت پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی موظف است با همکاری سازمان شیلات ایران سوخت مورد نیاز شناورهای ماهیگیری دارای مجوز صید در آب‌های فراساحلی را تأمین نماید میزان سوخت تخصیص یافته بر اساس فرمول سازمان خواروبار جهانی (فائو) و بر مبنای قدرت موتور شناور و تعداد روزهای دریانوردی تعیین می‌شود.
						ماده ۱۱- سازمان حفاظت محیط‌زیست مکلف است سه ماه پس از ابلاغ این برنامه با همکاری وزارت امور خارجه طرح جامع پاک‌سازی دریای خزر از پساب‌های صنعتی و آلودگی‌های زیست‌محیطی ایران (تالاب بندر انزلی) و سایر کشورهای حوزه خزر (به‌ویژه رودهای اورال و ولگا روسیه) و زمان‌بندی اجرای طرح در طول برنامه هفتم پیشرفت را به سازمان ارائه نماید.
						ماده ۱۲- برای جلوگیری از کاهش ذخایر ماهیان خاویاری دریای خزر، سازمان شیلات ایران وظیفه دارد در کمیته‌ای متشکل از وزارت امور خارجه و سازمان حفاظت محیط‌زیست با کشورهای حوزه دریای خزر مذاکره کند. ۱- گزارش جلسات کمیته و مذاکرات چندجانبه با کشورهای فوق‌الاشاره هر سه ماه یکبار به سازمان ارائه شود.
						ماده ۱۳- سازمان شیلات ایران مکلف است جهت همکاری با کشورهای فعال در صید صنعتی به عضویت کمیسیون‌های مشترک این کشورها درآید. ۱- سازمان شیلات ایران موظف است هر سه ماه یکبار میزان استفاده شده از سهمیه ایران در کمیسیون ماهیان تن اقیانوس هند را به سازمان گزارش نماید.
						ماده ۱۴- سازمان شیلات ایران مکلف است با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت راه و شهرسازی طرح جامع ساماندهی فرآیندهای حمل، نگهداری، فرآوری، بسته‌بندی و فروش محصولات آبی در بازارهای بین‌المللی را تهیه و سه ماه پس از ابلاغ این برنامه به سازمان ارائه نماید.
						ماده ۱۵- سازمان شیلات ایران موظف است با همکاری سازمان برنامه و بودجه بانک مرکزی و وزارت صنعت، معدن و تجارت شیوه‌نامه مشوق‌های سرمایه‌گذاری در طرح‌های توسعه صنایع شیلاتی انجام عملیات صید و صیادی، طرح‌های دانش‌بنیان شیلاتی، تحقیقات و پژوهش آبیان و آبی‌پروری در قفس را سه ماه پس از ابلاغ این برنامه تهیه و به سازمان ارائه نماید.
						ماده ۱۷- سازمان شیلات ایران مکلف است با استناد به آیین‌نامه مدیریت صید ترال کارگروه ویژه مرز شورای عالی امنیت ملی (ابلاغیه ۱۴۰۰/۵/۵) وزیر کشور به سازمان شیلات ایران) نسبت به ازسرگیری این روش صید اقدام و موانع اجرایی آن را با همکاری سایر دستگاه‌های ذی‌ربط برطرف کند.
						۱- سازمان شیلات ایران وظیفه دارد با تشکیل کمیته ویژه حمایت از صید ترال با عضویت رئیس کارگروه ویژه مرز شورای عالی امنیت ملی، وزیر جهاد کشاورزی، رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس، وزیر اطلاعات و نماینده تام‌الاختیار قوه قضائیه اقدام و گزارش جلسات را به سازمان اعلام نماید.
						ماده ۱۸- به منظور تحقق سیاست‌های توسعه دریامحور سازمان شیلات ایران با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت، سازمان برنامه و بودجه و سازمان بنادر و دریانوردی موظف است طرح جامع توسعه و تجهیز بیش از دویست اسکله و بندر صیادی و زمان‌بندی اجرای هر یک را تدوین و به سازمان ارائه نماید. ۱ - سازمان برنامه و بودجه مکلف است منابع مالی را به روش ترکیبی از محل اعتبارات مصوب یا سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی برای اخذ مصوبه هیئت وزیران پیشنهاد کند.
						ماده ۱۹- مرکز تحقیقات استراتژیک موظف است با استناد به نتایج مطالعات آینده‌پژوهی کشور و چشم‌انداز بر پایه تمدن در نواحی ساحلی و جزایر جنوب با همکاری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مرکز پژوهش‌های مجلس، مرکز پژوهش‌های علوم انسانی، مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران (ایسپا)، شورای عالی انقلاب فرهنگی و سایر مراکز پژوهشی کشور طرح‌های مطالعاتی ذیل را تهیه و اجرا نماید. ۱ - شناسایی شیوه‌های انگیزشی مهاجرت خودخواسته از نقاط پرجمعیت به مناطق ساحلی و جزایر جنوب به انضمام برنامه پیشنهادی تحقق انگیزش مزبور. ۲- سنجش گرایش‌ها و نگرش‌های فکری جمعیت ساکن در نواحی ساحلی و جزایر جنوب به انضمام تدوین مشوق‌های انگیزشی برای پایداری جمعیت ساکن. ۳. سنجش گرایش‌ها و نگرش‌های فکری فعالان صنایع دریایی اعم از کشتی‌سازان، لنج‌سازان، صنایع شیلاتی، صنایع تولیدی، کشاورزی، خدماتی و صاحبان حرف و مشاغل آزاد به انضمام برنامه مشوق‌های توسعه کسب و کارهای نو در این نواحی.
						ماده ۲۰- وزارت راه و شهرسازی مکلف است برنامه جامع آسفالت راه‌های روستایی نواحی ساحلی را با استفاده از قیرابه‌های سازگار با محیط‌زیست - قیر سبز - طی سال‌های برنامه هفتم مشخص و جهت اخذ مصوبه هیئت وزیران به سازمان ارائه نماید. ۱- سازمان برنامه و بودجه موظف است با همکاری وزارت راه و شهرسازی و پیمانکاران راه‌ساز روش‌های مختلف تأمین منابع مالی این طرح را بررسی و جهت اخذ مصوبه‌های مورد نیاز به سازمان ارائه نماید.
						ماده ۲۱- وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مکلف است با همکاری وزارت کشور وزارت راه و شهرسازی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت امور خارجه، سازمان شیلات ایران، سازمان بنادر و دریانوردی، سازمان گمرک و شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی طرح جامع گردشگری موسوم به هفت دریا را در بخش‌های هفت‌گانه ذیل تهیه و سه ماه پس از ابلاغ این برنامه جهت تصویب هیئت وزیران به سازمان ارائه نماید. ۱ - گردشگری تاریخی فرهنگی جهت بازدید از اماکن تاریخی و فرهنگی سواحل و جزایر جنوب و بازدید از بازارهای سنتی صنایع دستی. ۲- گردشگری سلامت با هدف جذب مددجویان درمان از سایر کشورها. ۳- گردشگری صیادی جهت ماهیگیری تفریحی و بازدید از صیدگاه‌ها و اسکله‌های شیلاتی. ۴- گردشگری بوم‌شناختی جهت بازدید از مناظر طبیعی سواحل و جزایر و همچنین بازدید از آکواریوم‌های طبیعی یا مصنوعی. ۵- گردشگری دریایی با استفاده از کشتی‌های تفریحی. ۶- گردشگری تجاری جهت بازدید گردشگران از اسکله‌ها، گمرکات و باراندازهای کالاهای تجاری. ۷- گردشگری صنعتی جهت بازدید از کارگاه‌های کشتی‌سازی، لنج‌سازی، قایق‌های تفریحی، کارگاه‌های توربافی و گرگوربافی و نظایر آن.
						ماده ۲۲- سازمان برنامه و بودجه مرکز آمار ایران وظیفه دارد هرگونه جابه‌جایی‌های جمعیت در طول سه هزار کیلومتر نواحی ساحلی استان‌های جنوبی و شمالی کشور را به صورت برخط پایش کرده و هر سه ماه یکبار گزارش‌های جمعیت شناختی آن را در قالب نمودارهای آماری

شفافیت	زمینه‌مندی (مکان‌مینا)	زمان‌مندی	معطوف به اجرا	نظارت‌پذیری	انطباق با قوانین	مواد
						تحلیلی - توصیفی تهیه و به سازمان ارائه کند.
						ماده ۲۳- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی وظیفه دارد با همکاری سازمان برنامه و بودجه، وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت جهاد کشاورزی، سازمان بنادر و دریانوردی و سازمان شیلات ایران و با هدف توسعه کسب و کارهای جدید طرح پهنه‌بندی مشاغل دریاپایه را در قالب کتابچه راهنمای فرصت‌های شغلی در بنادر و سواحل عرضه کرده و هر دو سال یک‌بار آن را به‌روزرسانی کند. ۱- سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای موظف است شرح شغل و طرح درس هر یک از مشاغل مندرج در کتابچه را تدوین کند.
						ماده ۲۴- کلیه دستگاه‌های مشمول این برنامه مکلف‌اند تکالیف اجرایی محوله را در طول برنامه هفتم به سه مقطع زمانی کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت تقسیم کرده و یک ماه پس از اعلام برنامه به سازمان ارائه کنند.
						ماده ۲۵- وزارت راه و شهرسازی شورای عالی معماری و شهرسازی و وزارت جهاد کشاورزی مشترکاً وظیفه دارند با همکاری سایر دستگاه‌های ذی‌ربط و با هدف جذب سرریز جمعیت کلان‌شهرها در نواحی ساحلی با استناد به قانون ایجاد شهرهای جدید مصوب ۱۳۸۰/۱۰/۱۶ مجلس شورای اسلامی نسبت به مکان‌یابی، تملک اراضی، نقشه‌های تفکیکی و تهیه طرح‌های جامع و تفصیلی و تقسیم کاربری آن به بخش‌های مزرع‌داری، شیلاتی، کشاورزی ساحلی، صنایع دریایی و کارگاه‌های ساحلی و بخش خدمات با ملحوظ داشتن شاخص تراکم جغرافیایی در هکتار و شاخص نرخ اشتغال اقدام نمایند. سازمان برنامه و بودجه موظف است با همکاری بانک مرکزی و صندوق‌های سرمایه‌گذاری شیوه‌نامه تأمین منابع مالی این طرح را تدوین و به سازمان ارائه کند.
						ماده ۲۶- وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است برنامه جامع طرح انتقال صنایع کشور به نواحی ساحلی را با همکاری همه دستگاه‌های مشمول تهیه و آن را در وضعیت‌های زیر اجرا نماید. ۱- انتقال خودخواسته صنایع در ازای دریافت بسته تشویقی و معافیت‌های مالیاتی. ۲- انتقال دستوری صنایع دولتی و شبه‌دولتی توأم با معافیت‌های مالیاتی. ۳- انتقال اجباری در صورت عدم تمکین. ۴- تشکیل کمیته ویژه هماهنگی نظارت و ارزیابی طرح انتقال به دبیری وزیر صنعت، معدن و تجارت و عضویت وزیر کشور، وزیر راه و شهرسازی، وزیر جهاد کشاورزی، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزیر اطلاعات، دبیر شورای عالی امنیت ملی، نماینده تام‌الاختیار قوه قضائیه، نماینده تام‌الاختیار سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، رئیس سازمان بنادر و دریانوردی، رئیس سازمان شیلات ایران و رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست. ۵- ابلاغ ممنوعیت هرگونه موافقت اصولی و مجوز ساخت به مدت سه ماه از زمان ابلاغ این برنامه. ۶- کمیته ویژه هماهنگی، نظارت و ارزیابی موظف است مقررات جدید صدور موافقت اصولی و مجوزهای ساخت برای فعالیت‌های جدید در نواحی ساحلی را طی سه ماه پس از ابلاغ این برنامه تدوین و به سازمان ارائه نماید.
						ماده ۲۷- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است طرح تکمیل و ارتقاء سامانه‌های ارتباطات مخابراتی دریا به ساحل و برعکس و همچنین بهره‌مندی این سامانه‌ها از شبکه ارتباطات ماهواره‌ای را با همکاری شورای عالی صنایع دریایی سازمان بنادر و دریانوردی، سازمان شیلات ایران و وزارت اطلاعات تهیه و به سازمان ارائه نماید. ۱- سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی موظف است کارگروه ویژه‌ی نظارت بر اجرای این طرح را با حضور دستگاه‌های فوق‌الاشاره تشکیل و بر کیفیت اجرای طرح ارتقاء و تجهیز سامانه‌ها نظارت نماید. ۲- وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است با همکاری سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی سازمان بنادر و دریانوردی سازمان شیلات ایران و شورای عالی معماری و شهرسازی سامانه نظارت و پایش برخط طرح‌های اجرایی موضوع توسعه دریا محور را در سراسر سواحل و جزایر جنوب طراحی و در محل سازمان مستقر کند.
						ماده ۲۸- سازمان جنگل‌ها و مراتع، وزارت نیرو، وزارت کشور و سازمان حفاظت محیط‌زیست مشترکاً وظیفه دارند با همکاری وزارت جهاد کشاورزی، سازمان شیلات ایران و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط طرح جامع آبخیزداری و آبخوان‌داری، حفاظت از منابع آب، خاک و محیط‌زیست و مدیریت فاضلاب و پساب مناطق ساحلی و جزایر جنوب را برای یک افق ده‌ساله تدوین و به سازمان ارائه کنند. ۱- تمام دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط عضو کمیته تخصصی تهیه طرح جامع حفاظت از منابع هستند. ۲- سازمان برنامه و بودجه وظیفه دارد با همکاری بانک مرکزی سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران و سایر صندوق‌های سرمایه‌گذاری منابع مالی اجرایی این طرح را به صورت ترکیبی از محل اعتبارات مصوب یا از محل سرمایه‌گذاران خارجی تدوین و پیشنهاد نماید.
						ماده ۲۹- سازمان برنامه و بودجه موظف است با هدف پایش عملکرد مدیریت طرح‌ها و ارزیابی عملکرد دستگاه‌های اجرایی نسبت به راه‌اندازی پایگاه داده‌ها و مرتب‌سازی آن‌ها در قالب آمار و نمودار اقدام و گزارش‌های مربوطه را هر سه ماه یکبار به سازمان ارائه کند.
						ماده ۵۶- وزارت جهاد کشاورزی (سازمان شیلات ایران) با همکاری و هماهنگی وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی سازمان ملی استاندارد ایران و سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است در راستای تأمین زنجیره ارزش فعالیت‌های شیلاتی اقدامات زیر را انجام دهد. ۱- سازمان شیلات ایران با همکاری و هماهنگی وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است شاخص‌های ایجاد زنجیره ارزش در صنایع صید و صیادی، آبزی‌پروری صنایع تبدیلی و تکمیلی و شیوه‌نامه حضور در بازارهای بین‌المللی محصولات دریایی را تدوین کند. ۲- سازمان شیلات ایران مکلف است با همکاری شرکت‌های دانش‌بنیان از آخرین دستاوردهای علمی زنجیره ارزش بهره‌برداری کرده و نتیجه آن را در اختیار متقاضیان بخش خصوصی قرار دهد. ۳- سازمان شیلات ایران وظیفه دارد با همکاری و هماهنگی سازمان برنامه و بودجه بانک مرکزی و سایر صندوق‌های سرمایه‌گذاری منابع مالی مورد نیاز برای ایجاد زنجیره ارزش شیلات را پیش‌بینی نماید. ۴- سازمان شیلات ایران مکلف است نقش حاکمیتی خود در ایجاد زنجیره ارزش را با تسریع در صدور مجوزها و تأییدیه‌ها و جلب هرگونه حمایت از جانب دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط امکان‌پذیر سازد. ۵- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان ملی استاندارد ایران مشترکاً موظف‌اند با همکاری سازمان شیلات ایران طرح جامع سلامت غذایی را با عنوان از دریا تا سفره تدوین و جهت اخذ مصوبه به سازمان ارائه نمایند.
						ماده ۵۷- محقق شدن اهداف رشد، توسعه و پیشرفت برنامه‌های دریامحور بدون مشارکت مردم بومی و اجتماعات محلی در پروژه‌های اقتصادی، صنعتی، تجاری اجتماعی و فرهنگی موجبات تشدید فقر و بی‌عدالتی عمیق اجتماعی خواهد شد. سازمان برنامه و بودجه موظف است با هدف تحقق برنامه جامع سیاست‌های دریامحور و پایداری برنامه‌های اجرایی آن در چهارچوب مفاد سند توسعه منطقه ساحلی مکران مصوب ۱۳۹۸/۷/۲۲ شورای عالی آمایش سرزمین و با همکاری سازمان توسعه دریامحور و مکران وزارت امور اقتصادی و دارایی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های ذی‌ربط برنامه یکپارچه شیوه‌های مشارکت اهالی بومی و اجتماعات محلی مناطق ساحلی را طی سه ماه پس از تاریخ ابلاغ این برنامه تهیه و برای اخذ مصوبه هیئت وزیران به دبیرخانه سازمان ارائه نماید.
						ماده ۵۸- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی وزارت علوم تحقیقات و فناوری و وزارت آموزش و پرورش مشترکاً وظیفه دارند در اجرای قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای مصوب ۱۳۹۶/۸/۲۴ مجلس شورای اسلامی و با هدف افزایش میزان مشارکت جامعه مدنی در برنامه‌های اجرایی توسعه دریامحور، با همکاری تمام وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط برنامه‌های راهبردی زیر را تهیه و اجرا نمایند. ۱- تهیه برنامه جامع آموزش فنی و حرفه‌ای ۵ ساله برای نیروهای بومی و اجتماعات محلی ساکن در نواحی ساحلی و جزایر کشور در سه مقطع آموزشگاه فنی و حرفه‌ای مدارس ابتدایی و دبیرستان‌ها و دانشگاه‌ها.

شفافیت	زمینه مندی (مکان مبدا)	زمان مندی	معطوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین	مواد
						۲- اتحاد شیوه آموزش شایستگی محور (سی.بی.تی) با هدف حل بحران‌های فنی و عملیاتی تعمیر و نگهداری واحدهای فعال در مشاغل دریا محور. ۳- تدوین آیین‌نامه اجرایی نحوه گسترش شایستگی‌های فنی و حرفه‌ای شاغلین فعلی بخش‌های دریامحور و ترویج فرهنگ جانشین پروری از طریق جذب نیروهای جوان. ۴- بررسی آیین‌نامه اجرایی روش‌های ارتقاء جایگاه آموزش فنی و حرفه‌ای مشاغل دریامحور تا حصول دستیابی به استانداردهای بین‌المللی. ۵- تدوین و ارائه برنامه تولید محتوای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای دریامحور و انتشار تولیدات آن با استفاده از ابزارهای چندرسانه‌ای اعم از کتاب‌های تخصصی (هندبوک)، فیلم، پویانمایی، جزوات آموزشی، راه‌اندازی سامانه‌های برخط و نظایر آن.
						ماده ۵۹- با استناد به اصول ۱۳۸ و ۴۴ قانون اساسی و در اجرای ابلاغیه مقام معظم رهبری در خصوص سیاست‌های کلی توسعه دریا محور مصوب ۱۴۰۳/۸/۱۶ وزارت راه و شهرسازی وظیفه دارد با هدف بهبود جریان کالا و توسعه تجارت در بازارهای بین‌المللی و احیاء جایگاه تاریخی بندر ایران در جهان با همکاری سایر دستگاه‌های ذی‌ربط اقدامات زیر را انجام دهد: ۱- ارائه گزارش عملکرد سند راهبردی طرح جامع بندر کشور در آفق ۱۴۰۴ به سازمان یک ماه پس از ابلاغ این برنامه. ۲- تهیه سند طرح جامع کلیه بندر کشور در آفق ۱۴۱۴، بازگشت به مصوبه مورخ ۱۳۹۹/۱۱/۲۰ هیئت عامل سازمان بندر و دریانوردی. ۳- ارائه گزارش عملکرد اجرایی مفاد سند آمایش مرکز لجستیک کشور مصوب نشست مرکز لجستیک کشور در ۱۳۹۷/۵/۳۰ به سازمان و تهیه گزارش‌های ادواری هر سه ماه یک‌بار. ۴- تهیه طرح جامع پهنه‌بندی فضایی و جانمایی محل تأسیس مراکز لجستیک کشور (بندر خشک) با همکاری شورای عالی آمایش سرزمین سازمان نقشه‌برداری کشور و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط و ارائه آن به سازمان سه ماه پس از ابلاغ این برنامه.
						ماده ۶۰- به موجب اصول ۱۱۳ و ۱۲۲ قانون اساسی، رئیس‌جمهور یا نماینده ایشان در تحقق سیاست‌های توسعه دریامحور، موظف است با همکاری سران قوا نسبت به صدور دستورالعمل لازم‌الاجرا به شرح زیر اقدام و تمام دستگاه‌های حاکمیتی کشور را ملزم به اجرای آن نماید. ۱- شرط اعطای موافقت اصولی، مجوز ایجاد هرگونه واحد جدید صنعتی، تجاری، خدماتی، واگذاری پروژه‌های جدیدالاحداث، اعلام برندگان مناقصات و مزایده‌های فعالیت‌های بخش اقتصاد دریامحور منوط به راه‌اندازی قانونی آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای گذراندن دوره‌های تحصیلی متوسطه و عالی برای نیروی انسانی مورد نیاز هر پروژه از میان اهالی بومی و جوانان مناطق ساحلی است.
						ماده ۶۱- ارگان‌های دریایی زیر وظیفه دارند فهرست جامع کنوانسیون‌ها و پروتکل‌های سازمان بین‌المللی دریانوردی (آی.ام.ا) و سایر ارگان‌های دریایی منطقه‌ای یا بین‌المللی را تهیه و با ذکر شرایط عضویت سازمان متبوع خود تا یک ماه پس از ابلاغ این برنامه به سازمان گزارش نمایند. الف - ارگان‌های دولتی: سازمان بندر و دریانوردی، سازمان شیلات ایران، سازمان حفاظت محیط‌زیست (معاونت محیط‌زیست دریایی و تالاب‌ها)، سازمان صنایع دریایی، وزارت دفاع، سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، سازمان نقشه‌برداری کشور، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی و علوم، جوی دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی، دبیرخانه شورای عالی صنایع دریایی، کشور شرکت نفت فلات قاره ایران، شرکت پایانه‌های نفتی، ایران شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی، ایران شرکت ملی نفت‌کش ایران. ب - نهادهای غیردولتی (نظامی): نیروی دریایی راهبردی ارتش جمهوری اسلامی ایران، نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، دریابانی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران. پ - نهادهای غیردولتی مردم‌نهاد: اتحادیه مالکان کشتی ایران، انجمن کشتیرانی و خدمات وابسته، انجمن صنفی کارگری دریانوردان تجاری ایران، انجمن پایانه داران بندر ایران، انجمن مهندسی دریایی ایران، انجمن صنعت بانکرینگ ایران.
						ماده ۶۲- سازمان توسعه دریامحور و مکران وظیفه دارد بنا به ضرورت همپوشانی دستگاه‌های اجرایی، سازمان‌ها، مؤسسات، شرکت‌ها و شوراهای عالی دولتی مشمول برنامه توسعه دریامحور نسبت به تشکیل یک شورای تصمیم‌گیری واحد و متمرکز و کمیسیون‌های تخصصی ذی‌ربط با مشارکت همه دستگاه‌های فوق اقدام نماید شرح وظایف این شورا مطابق آیین‌نامه اجرایی خواهد بود که سه ماه پس از ابلاغ برنامه تدوین و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. به موجب این ماده کلیه دستگاه‌های اجرایی و شوراهای ذی‌مدخل در برنامه توسعه دریامحور تا ابلاغ آیین‌نامه جدید به وظایف جاری خود ادامه خواهند داد؛ اما تصمیمات و مصوبات جدید دستگاه‌های مشمول پس از ابلاغ این برنامه تنها با امضای رئیس نهاد یا جانشین قانونی او رسمیت خواهد یافت.

ارزیابی نهایی مواد مصوبه بر اساس معیارهای شش‌گانه انطباق با قوانین، نظارت‌پذیری، معطوف به اجرا، زمان‌مندی، زمینه‌مندی (مکان‌مبنا) و شفافیت به شرح جدول ۴ احصاء شده است. ارزیابی نهایی مواد مصوبه بر اساس معیارهای شش‌گانه انطباق با قوانین، نظارت‌پذیری، معطوف به اجرا، زمان‌مندی، زمینه‌مندی (مکان‌مبنا) و شفافیت به شرح جدول ۴ احصاء شده است. همچنین از نظر معیارهای تعیین شده بسیاری از ماده‌ها دارای ضعف‌هایی هستند که نیاز است با اصلاح محتوایی جزئی یا کلی، این معیارها در متن هر یک از ماده‌ها نسبت به بهبود آنها اقدام شود.

جدول ۸: ارزیابی نهایی مواد مصوبه بر اساس معیارهای شش‌گانه

شماره ماده در مصوبه	انطباق با قوانین	نظارت‌پذیری	معطوف به اجرا	زمان‌مندی	زمینه‌مندی	شفافیت
ماده ۲	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۳	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۴	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۵	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۶	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۷	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۸	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۹	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۱۰	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۱۱	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۱۲	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۱۳	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۱۴	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۱۵	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۱۶	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۱۷	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۱۸	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۱۹	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۲۰	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۲۱	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۲۲	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۲۳	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۲۴	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۲۵	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۲۶	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۲۷	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز
ماده ۲۸	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز	سبز

مروری بر تحولات تقسیمات کشوری و پیامدهای آن بر سازماندهی فضایی کشور

شماره ماده در مصوبه	انطباق با قوانین	نظارت پذیری	معطوف به اجرا	زمان مندی	زمینه مندی	شفافیت
ماده ۲۹						
ماده ۳۰						
ماده ۳۱						
ماده ۳۲						
ماده ۳۳						
ماده ۳۴						
ماده ۳۵						
ماده ۳۶						
ماده ۳۷						
ماده ۳۸						
ماده ۳۹						
ماده ۴۰						
ماده ۴۱						
ماده ۴۲						
ماده ۴۳						
ماده ۴۴						

جدول ۹: ارزیابی نهایی ماده‌های ۲۹ گانه جدید اضافه شده در پیش‌نویس جدید دبیرخانه شورای هماهنگی اجرای

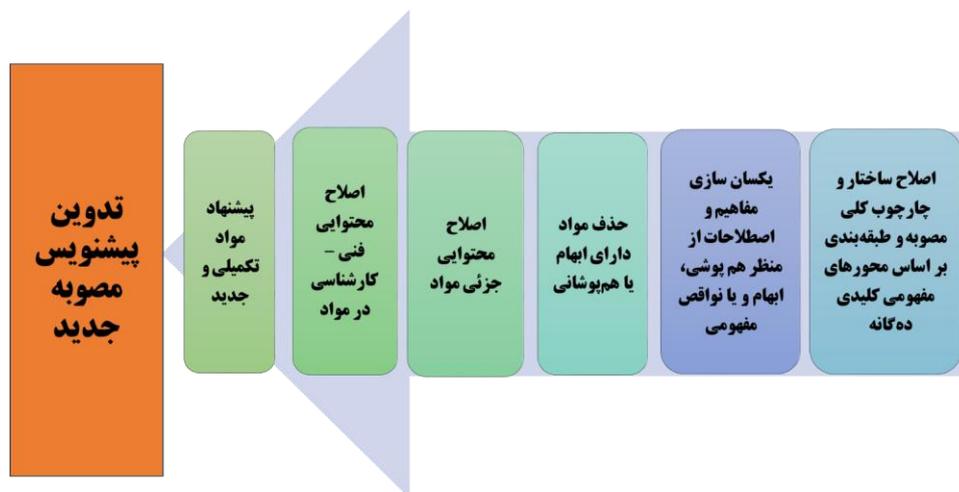
سیاست‌های کلی توسعه دریامحور و توسعه سواحل مکران

شماره ماده در پیش‌نویس دبیرخانه	انطباق با قوانین	نظارت پذیری	معطوف به اجرا	زمان مندی	زمینه مندی (مکان مبنا)	شفافیت
ماده ۳						
ماده ۴						
ماده ۶						
ماده ۸						
ماده ۹						
ماده ۱۱						
ماده ۱۲						
ماده ۱۳						
ماده ۱۴						
ماده ۱۵						
ماده ۱۷						
ماده ۱۸						
ماده ۱۹						

شفافیت	زمینه مندی (مکان مبنا)	زمان مندی	معطوف به اجرا	نظارت پذیری	انطباق با قوانین	شماره ماده در پیش‌نویس دبیرخانه
						ماده ۲۰
						ماده ۲۱
						ماده ۲۲
						ماده ۲۳
						ماده ۲۴
						ماده ۲۵
						ماده ۲۶
						ماده ۲۷
						ماده ۲۸
						ماده ۲۹
						ماده ۵۶
						ماده ۵۷
						ماده ۵۸
						ماده ۵۹
						ماده ۶۰
						ماده ۶۱
						ماده ۶۲

۶- اصلاح و بازنگری مصوبه و تدوین پیش نویس مصوبه

پس از طی فرایندی متشکل از آسیب شناسی، ارزیابی و رفع ابهامات دقیق و جزئی تمامی بندها، نسخه نهایی و اصلاح شده مصوبه تدوین گردید. فرایند اصلاح و تهیه پیش نویس پیشنهادی مصوبه مطابق نمودار ۱۱ انجام می شود.

نمودار ۱۱: فرایند اصلاح و تهیه پیش نویس مصوبه جدید

طبق این فرایند، ابتدا مصوبه موجود و پیش نویس جدید دبیرخانه شورا با استفاده از یک چارچوب مفهومی، ارزیابی و ساختار کلی مصوبه اصلاح گردید. سپس، ساختار اصلی بر اساس ده محور مفهومی کلیدی بازتعریف شد. در نهایت، مواد قانونی مرتبط با هر یک از این محورها، طبقه بندی گردید. پس از آن، اصلاحات از منظر همپوشانی، ابهام و کاستی های مفهومی در اصطلاحات و مفاهیم مورد بازبینی و اصلاح قرار گرفت. پس از بازبینی دقیق، مواد دارای ابهام یا همپوشانی (در مجموع ۲۵ ماده) از پیش نویس حذف شدند. بر اساس این حذفیات، ۱۴ مورد به مصوبه قبلی و ۱۱ مورد به پیش نویس جدید دبیرخانه مربوط می شود. در پیش نویس ارائه شده توسط دبیرخانه شورا، ۱۱ ماده از مصوبه اصلی حذف و ۲۹ ماده جدید به آن افزوده شده است. همچنین، از بین مواد پیشنهادی برای حذف توسط مرکز و دبیرخانه، ۸ مورد مشترک وجود دارد. در این مرحله، مواد قانونی بدون نیاز به تغییر یا دارای اصلاحات جزئی (شامل ۱۱ ماده) شناسایی شدند. همچنین، اصلاح محتوایی و کارشناسی بر روی ۳۶ ماده دیگر به انجام رسید. با توجه به ساختار پیشنهادی و محورهای ده گانه مصوبه، ۳۵ ماده جدید و تکمیلی نیز پیشنهاد شده است.

در جدول ۶ مجموع این تغییرات و نوع اصلاحات و اقدامات صورت گرفته برای هر ماده ذکر شده است. در مجموع، پیش‌نویس نهایی پس از اعمال کلیه اصلاحات در قالب ۸۲ ماده و در ذیل ده محور مفهومی سازمان‌دهی شده است.

جدول ۱۰: مجموع اقدامات صورت گرفته نسبت به ماده‌های مصوبه و پیش‌نویس جدید

نوع	تعداد ماده	توضیح
حذف	۲۵	<ul style="list-style-type: none"> از مصوبه اصلی ۱۴ ماده حذف شده است از پیش‌نویس دبیرخانه ۱۱ ماده حذف شده است. پیش‌نویس دبیرخانه ۱۱ ماده از مصوبه اصلی را حذف کرده است که ۸ مورد آن با نظرات مرکز مشترک است.
بدون تغییر	۱۱	اصلاحات بسیار جزئی
اصلاح	۳۶	طبق اصلاحات پنج‌گانه
پیشنهاد تکمیلی	۳۵	

جدول ۱۱: جزئیات اقدامات صورت گرفته نسبت به ماده‌های مصوبه و پیش‌نویس جدید

اصل ده‌گانه	شماره ماده‌ها			نوع اقدامات					نوع اصلاحات			
	شماره در پیش‌نویس اولیه مرکز	شماره در مصوبه اصلی	شماره در پیش‌نویس دبیرخانه	بدون تغییر	اصلاح	حذف	پیشنهاد	مفاهیم و اصطلاحات	محتوایی و فنی	نهادی / مدیریتی / نظارتی	زمان‌بندی	مکان‌بندی
-	۱	۱	۱		*			*	*		*	*
۱	۲	جدید- مرکز	جدید- مرکز				*					
۱	۳	جدید- مرکز	جدید- مرکز				*					
۱	۴	جدید- مرکز	جدید- مرکز				*					
۱	۵	جدید- مرکز	جدید- مرکز				*					
۱	۶	۶	۶		*				*			
۱	۷	۴	۵		*			*			*	
۱	۸	جدید- مرکز	جدید- مرکز				*					
۱	۹	جدید- مرکز	جدید- مرکز				*					
۱	۱۰	۲۲	۳۷		*				*			
۱	۱۱	جدید- دبیرخانه	۶۱									*
۲	۱۲	جدید- مرکز	جدید- مرکز				*					
۲	۱۳	جدید- مرکز	جدید- مرکز				*					
۲	۱۴	جدید- مرکز	جدید- مرکز				*					
۲	۱۵	جدید- مرکز	جدید- مرکز				*					
۲	۱۶	۳۰	۴۵		*				*			
۲	۱۷	۳۱	۴۶		*				*	*	*	
۳	۱۸	جدید- دبیرخانه	۵۷		*					*		

مروری بر تحولات تقسیمات کشوری و پیامدهای آن بر سازماندهی فضایی کشور

اصل ده گانه	شماره ماده‌ها			نوع اقدامات				نوع اصلاحات				
	شماره در پیش نویس اولیه مرکز	شماره در مصوبه اصلی	شماره در پیش نویس دبیرخانه	بدون تغییر	اصلاح	حذف	پیشنهادهای	مفاهیم و اصطلاحات	محتوایی و فنی	نهادی / مدیریتی / نظارتی	زمان بندی	مکان بندی
۳	۱۹	جدید- مرکز	جدید- مرکز	*			*					
۳	۲۰	جدید-دبیرخانه	۵۸	*				*	*	*	*	
۳	۲۱	جدید- مرکز	جدید- مرکز	*			*					
۳	۲۲	جدید- مرکز	جدید- مرکز	*			*					
۳	۲۳	جدید- مرکز	جدید- مرکز	*			*					
۳	۲۴	۳۲	۴۷	*				*	*		*	*
۳	۲۵	جدید- مرکز	جدید- مرکز	*			*					
۳	۲۶	۳۷	۵۱	*				*	*	*	*	
۳	۲۷	جدید- مرکز	جدید- مرکز	*			*					
۳	۲۸	جدید- مرکز	جدید- مرکز	*			*					
۴	۲۹	جدید- مرکز	جدید- مرکز	*			*					
۴	۳۰	جدید- مرکز	۲۳	*			*					
۴	۳۱	جدید-دبیرخانه	۵۶	*				*	*			
۴	۳۲	جدید- مرکز	جدید- مرکز	*			*					
۴	۳۳	جدید-دبیرخانه	۳	*				*	*	*	*	
۴	۳۴	جدید-دبیرخانه	۴	*				*	*			
۴	۳۵	جدید-دبیرخانه	۱۳	*				*	*			
۴	۳۶	جدید-دبیرخانه	۱۴	*				*	*			
۴	۳۷	جدید-دبیرخانه	۱۵	*								
۴	۳۸	جدید-دبیرخانه	۱۷	*								
۴	۳۹	۱۱	۱۶	*				*	*	*	*	
۴	۴۰	جدید-دبیرخانه	۵۹	*				*	*			
۴	۴۱	جدید- مرکز	جدید- مرکز	*			*					
۴	۴۲	جدید- مرکز	جدید- مرکز	*			*					
۴	۴۳	جدید- مرکز	جدید- مرکز	*			*					
۴	۴۴	۳۳	۴۸	*				*	*			
۴	۴۵	جدید-دبیرخانه	۲۱	*								
۴	۴۶	۱۷	۳۴	*								
۴	۴۷	۳۸	۵۲	*								
۴	۴۸	جدید- مرکز	جدید- مرکز	*			*					
۴	۴۹	۸	۱۰	*				*	*			
۵	۵۰	جدید- مرکز	جدید- مرکز	*			*					
۵	۵۱	جدید- مرکز	جدید- مرکز	*			*					
۵	۵۲	جدید- مرکز	جدید- مرکز	*			*					

اصل ده گانه	شماره ماده‌ها			نوع اقدامات				نوع اصلاحات				
	شماره در پیش‌نویس اولیه مرکز	شماره در مصوبه اصلی	شماره در پیش‌نویس دبیرخانه	بدون تغییر	اصلاح	حذف	پیشنهاد	مفاهیم و اصطلاحات	محتوایی و فنی	نهای / مدیریتی / نظارتی	زمان‌بندی	مکان‌مندی
۵	۵۳	۲۴	۳۹	*								
۵	۵۴	۲۵	۴۰	*								
۵	۵۵	۲۶	۴۱		*			*		*	*	
۵	۵۶	۲۷	۴۲		*				*			
۵	۵۷	۲۸	۴۳		*			*				
۵	۵۸	جدید-دبیرخانه	۱۱		*				*			
۵	۵۹	جدید-دبیرخانه	۱۲		*				*		*	
۵	۶۰	جدید-دبیرخانه	۲۸		*				*	*	*	
۵	۶۱	جدید-دبیرخانه	۸	*								
۶	۶۲	جدید-مرکز	جدید-مرکز				*				*	
۶	۶۳	۱۲	۳۰		*						*	
۶	۶۴	جدید-مرکز	جدید-مرکز				*					
۷	۶۵	۲	۲		*				*		*	
۷	۶۶	۳	حذف		*				*	*	*	
۷	۶۷	جدید-مرکز	جدید-مرکز				*					
۸	۶۸	جدید-مرکز	جدید-مرکز				*					
۸	۶۹	۱۹	۳۶		*				*		*	
۸	۷۰	۳۶	۵۰		*				*	*	*	
۸	۷۱	۲۳	۲۸		*					*	*	
۸	۷۲	جدید-دبیرخانه	۲۷		*				*			
۸	۷۳	جدید-مرکز	جدید-مرکز				*					
۹	۷۴	۷	۷		*			*	*	*	*	
۹	۷۵	۳۹	حذف		*				*	*	*	*
۹	۷۶	۴۱	۵۳	*								
۹	۷۷	جدید-مرکز	جدید-مرکز				*					
۱۰	۷۸	جدید-مرکز	جدید-مرکز				*					
۱۰	۷۹	جدید-مرکز	جدید-مرکز				*					
۱۰	۸۰	۱۴	۳۲	*								
۱۰	۸۱	۱۸	۳۵		*					*	*	
۱۰	۸۲	۵	حذف		*				*			
	حذف	۹	حذف			*						
	حذف	۱۰	حذف			*						
	حذف	۱۳	۳۱			*						
	حذف	۱۵	حذف			*						

مروری بر تحولات تقسیمات کشوری و پیامدهای آن بر سازماندهی فضایی کشور

نوع اصلاحات					نوع اقدامات				شماره ماده‌ها			اصل ده‌گانه
مکانمندی	زمان‌بندی	نظارتی/ نهادی/ مدیریتی/ نظامی	محتوایی و فنی	اصطلاحات	مفاهیم و پیشینه‌ها	حذف	اصلاح	بدون تغییر	شماره در پیش‌نویس دبیرخانه	شماره در مصوبه اصلی	شماره در پیش‌نویس اولیه مرکز	
						*			۳۳	۱۶	حذف	
						*			حذف	۲۰	حذف	
						*			حذف	۲۱	حذف	
						*			۴۴	۲۹	حذف	
						*			۴۹	۳۴	حذف	
						*			حذف	۳۵	حذف	
						*			حذف	۴۰	حذف	
						*			۵۴	۴۲	حذف	
						*			حذف	۴۳	حذف	
						*			۵۵	۴۴	حذف	
						*			۹	جدید-دبیرخانه	حذف	
						*			۱۸	جدید-دبیرخانه	حذف	
						*			۱۹	جدید-دبیرخانه	حذف	
						*			۲۰	جدید-دبیرخانه	حذف	
						*			۲۴	جدید-دبیرخانه	حذف	
						*			۲۵	جدید-دبیرخانه	حذف	
						*			۶۰	جدید-دبیرخانه	حذف	
						*			۶۲	جدید-دبیرخانه	حذف	
						*			۲۹	جدید-دبیرخانه	حذف	
						*			۲۲	جدید-دبیرخانه	حذف	
						*			۲۶	جدید-دبیرخانه	حذف	

منابع

- Burgess, M. G., Clemence, M., McDermott, G. R., Costello, C., & Gaines, S. D. (2018). Five rules for pragmatic blue growth. *Marine Policy*, 87, 331-339.
- Keen, M. R., Schwarz, A. M., & Wini-Simeon, L. (2018). Towards defining the Blue Economy: Practical lessons from pacific ocean governance. *Marine Policy*, 88, 333-341.
- Kildow, J. T. (2022). The Importance of Understanding the Ocean's Economic Value for a Sustainable World. *Marine Technology Society Journal*, 56(1), 8-11.
- Martínez-Vázquez, R. M., Milán-García, J., & de Pablo Valenciano, J. (2021). Challenges of the Blue Economy: evidence and research trends. *Environmental Sciences Europe*, 33(1), 61.
- Park, D. K. S., & Kildow, D. J. T. (2014). Rebuilding the classification system of the ocean economy. *Journal of Ocean and Coastal Economics*, 2014(1), 4.
- Reimer, J. M., Devillers, R., Zuercher, R., Groulx, P., Ban, N. C., & Claudet, J. (2023). The Marine Spatial Planning Index: a tool to guide and assess marine spatial planning. *npj Ocean Sustainability*, 2(1), 15.